

Jó Pajtás

2018. XII. 20.

72. évf., 37–38. szám

Karácsonyváró: Ünnepelni jó!

A CSODÁK PALOTÁJÁBAN
*Newton még mindig
töri a fejét*

SPORT
*Sorakoznak a fontos jövő évi
események*

KOPOGTAT AZ ÚJ ESZTENDŐ
*Szilveszteri
készülődés*

VISSZAPILLANTÓ
*Min mosolyogtunk
2018-ban?*

Tegyél te is valami jót valakivel!

Itt az álmodozás ideje, előttünk a karácsony. **Bogdán József** atya, költő évekkal ezelőtt azt írta a Jó Pajtás olvasóinak karácsonyi üdvözlésként, hogy mielőtt összelelkeznének a szüleikkel, testvéreikkel a karácsonyfa előtt, és mielőtt kibontanátok az ajándékaitokat, kotorásszatok egy kicsit lelketek fiókjaiban, hátha ráleltetek arra a lángocskára, amely felgyújtja majd a lelketeket. Ezt azért fogalmazta meg így, mert ennek a szép ünnepnek alapjában véve a szeretetről kellene szólnia, de mindinkább elhajlik az anyagiak, az ajándékozás irányába.

Tegyél te is valami jót valakivel!

Ha mást nem, gyűjts papírt, kupakokat, és azt add át jótékonykodó szervezeteknek, hogy azok ajándéokra váltsák a rászorulóknak. Ez talán apróság, de nem kevés. A jóindulat mindennél többet ér. A jóindulat vezért minket is karácsony előtti, félévzáró számunk készítésénél. Azt szerettük volna elérni, hogy sok új, hasznos, szórakoztató vagy éppenséggel felemelő olvasnivalót kínáljunk nektek.

Igyekeztünk talán célba ér, és akkor egykettőre ráhangolódtok a békés családi együttlétet ígérő ünnepnapokra, és ugyanúgy találtok olvasnivalót a téli szünidő minden napján.

Szövitok már álmaitokat? Én ezekkel a gondolatokkal kívánok szép ünnep- és pihenőnapokat.

Nagy Magdolna

U. i. Ne lepődj meg, évzáró számunkban magunkat is megmutatjuk. Hogy megismerjétek bennünket. Talán nem nehéz kitalálni, hogy portréink mellett saját gyerekkori képünk látható.

6 HÉT – 6 KÉRDÉS – 12 AJÁNDÉK

Ajándék kerül a karácsonyfa alá

Egy nagy baj van: az, hogy nem nyerhet mindenki a Jó Pajtás karácsonyi nyeremény-játékán. Jó viszont, hogy karácsonyig együtt játszottunk, bővítettük ismereteinket, és izgalmasabbá tettük az adventi várakozás napjait. Erről győzött meg bennünket a mintegy száz boríték, mely befutott a címünkre.

A hat szelvényen hat kérdést találtatok. Íme a helyes/elfogadható válaszok:

1. Minek az ünnepe karácsony? Jézus születése, a szeretet ünnepe.
2. Idén mikor/mivel kezdődik a karácsonyi ünnepkör? December 2-án kezdődik, adventnek hívjuk a négyhetes időszakot.
3. Milyen különleges cukor díszíti a karácsonyfát? Szaloncukor.
4. Hogy hívjuk a karácsonyt megelőző három vasárnapot? Bronz-, ezüst-, aranyvasárnap.
5. Hány rénszarvas húzza Mikulás szánját (Rudolfot beleszámítva)? Kilenc.
6. Melyik városhoz kötődik karácsony ünnepe? Betlehem.

December 14-én, pénteken ejtettük meg a sorsolást szerkesztőségünk tagjaival, hogy a nyertesek nevét e heti számunkban közzétehesük. Igyekezzni fogunk, hogy az ajándékokat még karácsony előtt megkapja minden szerencsés nyertes.

Lássuk, ki mit tehet idén a karácsonyfa alá szerkesztőségünk és a Magyar Szó Kft. jóvoltából!

Huawei T3 10-táblagépet nyert: **Halápi Zsófia, 8. osztály, Kókai Imre iskola, Temerin.** Hatan nyertek T'nB vezeték nélküli számítógépet: **Tillinkó Zsófia, 7. osztály, Kárársz Karolina iskola, Horgos; Kiss Bálint, 4. osztály, J. J. Zmaj iskola, Szenttamás; Kórizs**

Sarolta, 7. osztály, Nikola Đurković iskola, Bácsfeketehegy; Bukovics Kornélia, 8. osztály, Sever Đurkić iskola, Óbecse; Kádár Anita, 7. osztály, Szent Száva iskola, Nagyikinda; Sági Egon, 4. osztály, Miloje Čiplić iskola, Törökbecse. Ketten nyertek fél éves Jó Pajtás-előfizetést: **Benei Rebeka, 4. osztály, Nikola Tesla iskola, Topolya; Szaniszló Dominik, 5. osztály, Petőfi Sándor iskola, Óbecse.** Hárman nyertek Jó Pajtás-csomagot (falinaptár, bögre, toll): **Kopunovity Dániel, 6. osztály, Csáki Lajos iskola, Topolya; Oláh Máté, 4. osztály, Dózsa György iskola, Gunaras; Juhász Tünde, 6. osztály, Ivo Andrić iskola, Tiszakálmánfalva.**

A nyerteseknek gratulálunk, ám akik most nem voltak elég szerencsések, ne aggódjanak, nem kell sokat várni és kezdődik újabb, húsvéti nyereményjátékunk.

Kinek hozott szerencsét lektorunk, **Tóth Eszter?**

Cseh Katalin Ünnep

Mi az ünnep, kérdezed.
Elmondom én most neked:
A damasztabrosz, a teríték,
kalácsillat, és ami még
eszedbe jut, s fontos neked.
Az áradó kályhameleg,
a visszafojtott lélegzet,
az áhítat, várakozás,
csönd, csengőszó, csacsogás,
karácsonyfán angyalhaj,
csillámgömbbe zárt óhaj,
varázslat, könnyű álmodás,
csillag-forgatagban ácsorgás,
fehér lebegés kihajló ágon,
áttetsző szív a télkabáton.

Nagyálmós Idikó Karácsonykor

Karácsonykor földön jár az Isten,
kicsit, nagyot megerősít hitben,
Karácsonykor angyal száll a földre,
mindannyiunk áldott öröme.
Karácsonykor talán jobb a gyermek,
a napok is egész másképp telnek,
kalácsillat lengi be a házat,
karácsonykor senki el nem fárad.
Még a tűz is másképpen pislákol,
béke száll ránk a fenyőfaágról,
bár lehetne minden nap Karácsony,
mindenki jó lenne ezen a világon.

„A fény minden december sötétjében megszületik, mindenki házába, szívébe jut belőle. Ezen az egy estén könnyebben egymásra találunk, hiszen szívünk áttetszik a télkabáton” – ezekkel a gondolatokkal kívánunk áldott karácsonyt minden olvasónknak és barátunknak!

A sikeres új esztendő reményében egy rövid időre búcsút veszünk tőletek. Következő lapszámunk január 17-én jelenik meg 28 oldalon, gazdag tartalommal.

Mindannyian olvassák a Jó Pajtást!

Az óbecsei Sever Đurkić iskola harmadikosai már lapunk barátainak számítanak

Az óbecsei Sever Đurkić iskola harmadikosainak tanító nénije, Potrebić Tőzsér Gabriella három évvel ezelőtt kiérdemelte a Szerbia legjobb tanítónője díjat a korszerű tanítási módszereiért, valamint a versenyeken elért szép eredményekért. Mintegy diákszalagként, hatalmas fényképe az óriásplakáton ma is ott áll a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar falán.

A harmadikosok korszerűen berendezett tantermében egy pályázaton nyert okostábla áll, és a diákok szép rajzai díszítik az osztályt. A játéksarokban a jutalmul kapott társasjátékok rendbe rakva sorakoznak. Szünetekben elő is vehetik, szórakozhatnak a gyerkőcök. Virág mindenfelé. Ilyen környezetben jó tanulni. Mert ezek a diákok szeretnek iskolába járni, szeretnek olvasni, szavalni, s nemcsak szeretnek, hanem szép eredményt is jegyeznek a versenyeken.

Hogyan került sor arra, hogy ebben a tanévben minden harmadikos ingyen kapja a Jó Pajtást?

A tanító néni bevezetőként elmondta, hogy Vajdaságban minden harmadikos ingyenes kirándulásra mehetett ebben a tanévben.

– Mi a szabadkai kirándulást választottuk. Feladatot is kaptunk, a látottakról emlékfűzetet, azaz leporellót kellett készíteni. Egy hónapig rajzoltunk, írtunk közösen a tanítványaimmal. Tíz oldal lett! Be is küldtük a megmérettetésre, s legnagyobb örömkünkre a második díjat érdemeltük ki. Egy nagydoboz tankészletet kaptunk, és ebben az iskolaévben minden diákom ingyen kapja a Jó Pajtást!

A harmadikosok elmesélik, mi mindent láttak Szabadkán, mit rajzoltak le az emlékfűzetbe, és persze azt, milyen a Jó Pajtás.

Lapis Judit a legbátrabb, ő mesél elsőként:

– Októberben kirándultunk Szabadkára, ahol sokmindent láttunk, megfigyeltük a városban lévő épületeket, amiről itthon leporellót készítettünk. Leírtuk, lerajzoltuk, hol jártunk, mit mindent láttunk. A tanító néni elküldte egy pályázatra, ahol második díjat kaptunk. Amikor elmentünk Szabadkára a jutalomért, egy doboz tanfelszerelést, zsírszínt, rajzkészletet, ugrálókötletet, sakkot kaptunk, és ebben a tanévben ingyen kapjuk a

A harmadikosok a tanító nénivel és az ajándékba kapott Jó Pajtással

Jó Pajtást. Számomra nem újdonság a Jó Pajtás, mert a hetedikes tesóm járhatja, és sokszor el szoktam olvasni. Főleg a viccek tetszenek. Anyával is szoktuk a lapot olvasni esténként.

Szőke Anna Sára máris megkedvelte a lapunkat.

– Magyarórán már bele is olvastunk, mégpedig a mikulásos írásokba. Ugyanis Mikulás napján kaptuk meg a Jó Pajtást, s a tanító néni mikulásos írásokat olvasott fel. Sok mindent megtanultunk róla.

Ördög Kornélia kedveli a Vihogi és a Töröm a kobakom rovatokat.

– Tetszik, hogy sok jópofa vicc van benne, a keresztretjényt is megfejtettem. Tetszenek az érdekes feladványok, ha pedig valamit nem tudok, megfordítom a lapot, s ott a megfejtés is.

Tripolszki Blanka is a Szent Miklósról szóló olvasmányt és a Mikulás a nagyvilágban című írásokat olvasta el.

– Olvastam arról, hogy létezett Szent Miklós. Érdekes dolgokat tanultam meg. Például hogy Oroszországban kék ruhát ölt magára a Mikulás, Ausztráliában pedig kenguruk húzzák a szánkót.

Blazsanik Blanka nem először vette kezébe a Jó Pajtást.

– Én már ezen kívül hármat is kaptam, az ismerőseink hozták. Tetszenek az érdekes írások. Örülök, hogy sok vicc is van benne, a szökereső is tetszik. Magyarórán olvastuk Lázár Ervin: Bab Berci kalandjait, s mivel mindannyiunknak megtetszett, ez lesz a következő házi olvasmányunk.

Székács Dávid is kedveli a Töröm a kobakom és a Rügyfakadás rovatot.

– Tetszik, mikor a szórengetegből ki kell keresni szavakat. Meg a Rügyfakadást is kedvelem. Legutóbb iskolatársam, a nyolcadikos Horváth Anna írt a Jó Pajtásba, mégpedig Nem készültem címmel. Elolvastam az írását, s szerintem nagyon tanulságos. Mert a mások hibáiból is lehet tanulni. Fontos, hogy készüljünk minden órára, nem tudni, mikor felelünk... – fejezi be beszélgetésünket Dávid.

Koncz Erzsébet

Gyorsan előkerül a sakk

Az ingyenes őszi kirándulásról emlékfűzetet, azaz leporellót kellett készíteni. Ez az osztály egy hónapig dolgozott rajta

A könyvet mindig érdemes kézbe venni

Böndör Pál látogatása az újvidéki József Attila iskola hatbéseinél

Bizonyosan találkoztatok **Böndör Pál** újvidéki születésű, Temerinben élő író, költő verseivel. Írt ugyan regényt, ifjúsági regényt is, de 1970 óta számos verseskötetet adott közre, elsősorban a Forum Könyvkiadónak köszönhetően, így főleg költői termése ismert az olvasók előtt. Sinkó-, Híd-, Koncz István-, Szenteleky Kornél Irodalmi Díjban részesítették. Az ifjabb korosztály szemében mégis egyik legnagyobb érdeme, hogy megírta az **Örökhatbét**, azaz ezzel a címmel kötetet jelentetett meg 1992-ben.

Aztán egy évben **Vékás Éva** magyartanár meghívta a temerini Kókai Imre Általános Iskolába, méghozzá a 6. bészekhez. Az író-olvasó találkozó oly jól sikerült, hogy a későbbiekben megismételték a találkozót, épp a hatbésekkel. Sőt, a bevált gyakorlattól nem tángatnak akkor sem, ha Glavinic-Vékás tanárnőt épp helyettesítik, de már nem a temerini, hanem az újvidéki József Attila iskolában. A költő nem veszi rossz néven, ha hívják. S ezzel így voltunk mi, újságírók is.

Sok titokra fény derült, pl. arra, hogy Böndör Pál is hatbés volt

Pece Anderla Mária helyettesítő tanár invitálására érkeztünk a József Attila iskolába, szinte egyszerre a költővel. A hatbés bizony nem jött zavarba. Rendkívüli közvetlenséggel faggatták az íróvendéget, Böndör Pál pedig nagyfokú nyitottsággal, őszintén és közvetlenül válaszolt, így a 45 perc szinte észrevétlenül elillant. A versírás és a versíró maradt a középpontban, sőt **Rašković Damian** egy Böndör-verset is megtanult erre az alkalomra.

Emlékeket ébresztett vele, de kiderült sok egyéb. Például, hogy az író-költő tehetségére korán, az általános iskola második osztályában fel-

Az örökhatbét és a költő

figyelték. Tanítónője vezette az igazgatóhoz bemutatni a meglepően jól fogalmazó, kissé megszeppent diákját. Azóta is bensőséges viszony köti a tanító nénihez, noha a költő 72 éves, a tanító néni pedig túl van a kilencvenen. Telefonon még mindig értekeznek – derült ki a hatbés nem kis csodálkozására. Annyira már nem volt meglepő, hogy a költő is bés volt, és a matematikával sokszor meggyűlt a baja.

Böndör Pál személyesen találkozott **Weöres Sándorral**, **Pilinszky János-sal**. Két igazán nagy példaképe van, ezek pedig **Petőfi Sándor**, aki 26 életév alatt akkorát alkotott, hogy az felfoghatatlan, másfelől **Charles Darwin** biológus, aki alapjaiban rengette meg az emberiség világunk alakulásáról alkotott elképzeléseit. Kedvenc verse viszont nincs, de van sok jó vers, sok jó könyv, amit nagyon is érdemes kézbe venni – üzent nyilván nem csak a hatbéseknek.

Kép és szöveg: Nagy Magdolna

Picurka lépések tánciskolája

Szabadkán salsacsoport indult gyermekeknek

A mindig mosolygós és kedves **Franciskovity Laura** Csantavéren tart salsaórákat 7–13 éves gyermekeknek és hölgyeknek, december 1-jétől pedig két szabadkai csoportot is indított. Az egyik a hölgyeknek szól, a másik pedig a csantavérihez hasonlóan alsós és felsős diákoknak 13 éves korig. A gyermekek nemcsak a salsa, hanem a klasszikus táncok lépéseit is megtanulhatják ezeken az órákon, és fokozatosan megismerhetik a táncok színes világát.

Nemrég belestünk az egyik órájára. Bemegítettek, megmozgatták minden porcikájukat. A gyakorlatokhoz jómagam is szívesen csatlakoztam. Mivel Janka először jött órára, a táncnő megmutatta neki az alaplépé-

seket, és Lénával együtt egy kis ízelítőt adott neki a korábban tanultakból. Ezután mindhárman a tükör előtt állva táncoltak. A kislányok követték Laura minden rezdülését, lépésről lépésre haladtak. Családias hangulat volt a teremben.

– A csantavéri gyerekeknek néhány koreográfiát betanítottam – mesélte a tanárnő. – Mivel mindig készülünk valamire, most éppen a karácsonyi műsorra, ezért az idén a *The Greatest Showman* című filmet választottuk. Ennek zenéjére alakítjuk ki a koreográfiát. Több tánc lépéseit szeretném ötvözni. A szabadkai gyermekekkel is hasonló terveim vannak – tudtuk meg **Franciskovity Laurától**.

Kép és szöveg: Szalma Brigitta

A táncnő

Kiskarácsony, nagykarácsony

V. Betlehemi Játékok az óbecsei Than Emlékházban

Ezt az egyházi indíttatású, népies játékot, a betlehemezést eredetileg templomokban, majd később házakhoz járva adták elő a gyerekek. A szereplők a kis Jézuson kívül Mária, József, a Háromkirályok, az angyalok, pásztorok. A játék neve a bibliai Betlehem városának nevéből ered. A betlehemezők eljátszzák a Jézus születéséről szóló bibliai történetet, majd átadják az ajándékokat, jókívánságaikat. Ezután a háziak megvendégek a szereplőket.

A péterrévei Örömhír hirdetői nevű csoport betlehemes játéka

A bácsföldvári iskolások énekétől zengett a terem

Így történt ez idén Óbecsén a Than Emlékházban. **Kollár Karolina** szervező köszöntötte az egybegyűlteket, többek között arról is szól, hogy idén ötödik alkalommal tartják meg a betlehemezők találkozóját.

Fölléptek a péterrévei és a bácsföldvári diákok. Kicsinek bizonyult a díszterem, olyan sokan voltak kíváncsiak a betlehemezők játékára. Elsőként a péterrévei iskolások, az „Örömhír hirdetői” mutatkoztak be **Kulcsár Sarolta** vezetésével, a játék mellett énekeltek szép karácsonyi énekeket.

A bácsföldvári iskolásokat **Fehér Kálmán** készítette föl, a tanítványai citerán kísérték a karácsonyi énekeket éneklő diákokat. Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj...Pásztorok, pásztorok... zengtek a szép karácsonyi énekek.

A betlehemezők találkozóját meghittebbé tette a **Stefániga Otília** vezetésével fellépő Schola Cantorum gyermekkórus és kisleánykar.

Végezetül Kollár Karolina, a Than Emlékház szervezője ajánlatára közösen elénekeltek a Mennyből az angyal kezdetű szép karácsonyi éneket, majd minden szereplőt egy-egy csomaggal ajándékozott meg.

Koncz Erzsébet

A sakkozás fiatal mestere

Interjú a magyarcsernyei Nagy Anitával

Nagy Anita diáktársam ismét sikeresen szerepelt egy sakkversenyen. Néhány kérdést tettem fel neki a hobbijáról.

– **Mikor kezdted sakkozni és miért?**

– Hat évvel ezelőtt, 2012-ben, vagyis első osztályban kezdtem a sakkozást. Érdekes játéknak tűnt, és úgy döntöttem, hogy folytatni fogom. Szerintem jó döntés volt.

– **Hány érmed van?**

– Összesen 20 érem van, emellett van 10 serlegem is. Az eddig elért eredményeim közül legbüszkébb vagyok a Romániában megszerzett első helyezésemre. Ezt a versenyt idén nyáron nyertem meg.

– **Mikor szerezted az első érmed?**

– Az első érmet 2014-ben kaptam, akkor 9 éves voltam. Ezt az érmet az egyik nagybecskereki versenyen elért harmadik helyezésemért kaptam.

– **Milyen érzés sakkozni?**

– Számomra a sakkozás mindig jó érzést kelt. Szeretek sakkozni, és szeretek minden sakkal kapcsolatos dolgot.

– **Amikor elkezdtél sakkozni, mit gondoltál a sakkról?**

– Eleinte nagyon nehéz volt (habár most sem egyszerű sport), nem tudtam elképzelni

sem, hogy lehet több kombinációt fejben tartani.

– **Milyen helyezést szoktál elérni?**

– A versenyektől és a versenyzőktől függ, többnyire első szoktam lenni, de ha nem is első, akkor az élen foglalom helyet, mikor hogy.

– **Milyen versenyekre szoktál menni?**

– Harmadik osztályos korom óta minden évben elmegyek a községi, a körzeti és a köztársasági sakkversenyre, valamint a Jó Pajtás Sakkturnára. Ritkán romániai versenyekre is eljutok. Az aleksandrovói Borac sakk-klubnál is játszok, és még rengeteg egyéb sakkversenyre eljárak.

– **Milyen gyakran jársz versenyekre?**

– Volt úgy, hogy minden vasárnap 10 óra körül kezdődött a ligameccs, és akár 4 óra hosszágig is eltartott. Volt és van is olyan hétvégém, amikor szombaton és vasárnap is van versenyem. Hamarosan itt a tél, és megkezdődnek a sakkversenyek, egyre több és több lesz. Alig várom, hogy egyik verseny után a másik jöjjön, meglehet, hogy fárasztó lesz, de szeretek sakkozni, és ez a fontos.

– **Mikor és hol voltál legutóbb versenyen?**

– Óbecsén a Samu Mihály Általános Iskolában voltam a 43. Jó Pajtás Sakkturnán.

Anitának szerkesztőségünk képviselője, **Buzás Mihály** gratulált a harmadik nagy győzelméhez a november 4-én megtartott Jó Pajtás Sakkturnán

Ezen a versenyen már harmadik alkalommal szereztam meg az első helyet. Egy serleggel, egy érmmel, egy oklevéllel és egy hatalmas élménnyel gazdagodtam.

Anitának további sikereket kíván a 7. osztály. Büszkéek vagyunk rá.

Szabó Melánia, 7. osztály, Petőfi Sándor iskola, Magyarcsernye

Ki volt az ügyesebb?

A szabadkai J. J. Zmaj iskola 1. c osztályának tanulói különleges tornaórán vehettek részt, ugyanis a tanulók szüleit is meghívták, sőt az órát az egyik szülő tartotta. Tot Mónika szülő így foglalta össze élményeit:

„Örömmel tölt el minden alkalom, amikor gyermekeinkkel részt vehetünk a különféle iskolai programokban. Izgatottan vártam a közös tornaórát, amelyet iskolánk tornatanárnője, egyben osztálytársunk édesanyja tartott. Mondhatom, nem kímélt bennünket... Hasizomgyakorlatok, ügyességi feladatok és nem utolsósorban kötélhúzás várt ránk. Visszarepültem 25 évet az időben. Nem titkolom, a gyerekek ügyesebbnek bizonyultak a szülőknél, még akkor is, ha mi, szülők csaltunk is pár nehezebb feladatnál.

Az egyik tanuló, Hunor csupán a kötélhúzással nem volt kibékülve. Mint mondta, minden „szuper volt”, de kötélhúzásban a gyerekek kétszer vesztek. Legközelebb azonban nekik fog jobban sikerülni.

Tóban járunk iskolába

A tanév elején kiderült, hogy a csernyei iskolát újítani fogják. Így a szomszédos faluba, Tóbára járunk iskolába.

Az első napon reggel fél hétkor keltem, mivel az autóbusz hétkor indult. Amikor odaértünk, láttuk, hogy a tóbai diákok már nagyban fociznak. Mi is beszálltunk a játékba, csak az volt a baj, hogy megszólalt a csengő. Elfoglaltuk az osztályunkat, bepakoltuk a tanfölszerelésünket a szekrénybe. Megtekintettük a tornatermet, az étkezőt. Minden terem kisebb, mint nálunk, Csernyén, de szép, rendezett az iskola. Szünetben jókat szórakozunk a tágas udvaron. A különféle mászókákon a Ninja Warrior játékot játsszuk.

Nekem tetszik, hogy most Tóbára járunk iskolába, mivel én is félig tóbai vagyok.

Juhász Attila, 5. osztály, Petőfi Sándor iskola, Magyarcsernye

Szabadka büszkeségei

Tehetségek a népszerű honlapon

Az egyik legnépszerűbb szabadkai honlap, a www.subotica.com azon rovatában, amely a sikeres- és tehetséges tanulókat népszerűsíti, bemutatják **Fürstner Ninát**, a palicsi Miroslav Antić iskola tanulóját is, aki megérdemelten került fel a többi tehetség közé, írja Dávid Aleksandar, az iskola tanulója.

Karácsonyi koncert Óbecsén

Az óbecsei Petar Konjović Alapfokú Zeneiskola december elején megtartotta hagyományos karácsonyi, újrési gyermekkoncertjét a Boldogságos Szűz Mária mennybevitelét nevet viselő római katolikus templomban. A koncert iránt nagy volt az érdeklődés, még több ülőhelyre lett volna szükség.

A koncertet az előtűnk álló ünnepek jegyében állították össze. A rendezvényt az óvodásokból, valamint az első és második osztályosokból álló Kiskórus nyitotta meg. A közönségnek alkalma volt tamburazenét, hegedűjátékot, harmonikásokat, zongorázókat, szólóéneket hallgatni és látni, majd a hegedűsök kamarazenekezelel játszott a „Jingle Bells” című dalt, a koncert végén pedig a tamburazenekar és a kórus Than Mór oltárképe előtt együtt adta elő az ismert karácsonyi dalt, a Csendes éjt.

Krajtnár Tamara, a zeneiskola igazgatója szerint jó döntés volt, hogy a templomban tartották meg a koncertet:

– Elégedett vagyok a szervezéssel, külön örülök, hogy ilyen jó akusztikával rendelkező helyen léphettek föl a tanulóink, nemcsak a megszokott helyeken, a színházban vagy a zeneiskolában.

A koncert felemelő volt, ideális nyitánya a decemberi ünnepnapoknak. A tanulók és tanáraik ünnepi hangulatban zárták idei munkájukat, bízunk benne, hogy ugyanilyen sikeresen folytatják majd jövőre, a második félévben is.

Koncz Erzsébet

Advent Bácskertesén

December 11-én délután a kupuszinai/bácskerteszi József Attila Általános Iskolában karácsonyi kézműves foglalkozást szerveztek a gyerekek számára, hogy advent idején karácsonyfadíszeket, ajtódíszet, hógömböt, angyalkát és más érdekességeket készítsenek. A foglalkozás jó hangulatban telt, a helyi gyerekek a Göröcsönből érkezett vendéggyerekekkel együtt ügyesen, kreatívan álltak a feladatokhoz.

Mese sok Cs-vel

Ez a mese arról a bizonyos Csóré Csigáról szól, akiknek a csupasz csápját csalán csípte meg.

Egy nap Csóré Csigá gyomra hangosan megkordult. Körülnézett, nem messze egy gyönyörű cseresznyefát látott. Csóré Csigának csorgott a nyála. Elindult a fa felé cseresznyét enni. Már harmadik napja csoszogott a csodálatos cseresznye felé, amikor útitársak csatlakoztak hozzá, Csigá Csongi és Csótány Csaba személyében. Csóré Csigá és Csigá Csongi izzadva csoszogtak tovább, de Csótány Csaba nagyon unta lassú társait. Ő is éhes volt, már nagyon vágyott az édes, piros gyümölcsre. Másnap, mikor a két csigá éppen csoszogási szünetet tartott, megelégelte őket. Hat izmos futólábát villámtempóra állította és elviharzott a cseresznye felé. A csigák csalódottan nézték a porfelhőt, amit Csótány Csaba hagyott maga után. Csótány öröme nem tartott sokáig, a cseresznyefán ugyanis Csóká Zsóka üldögélt. Zsóka rögtön észrevette a finom falatot, ami feléje közeledett. A két csigá rémülten figyelte, hogyan tűnik el Csótány Csaba Csóká Zsóka csőrében. El is döntötték, hogy nem mennek a cseresznye közelébe, hanem megelégszenek az útszéli csalánbokkal. Így történt, hogy szegény Csóré Csigát bizony alaposan összecsiszte a csalán. Csóká Zsóka, aki tanúja volt az esetnek, nevetve mesélte mindenkinek:

*„Csóré Csigá csalán csúcsán cselleng,
csalán csúcsát csipegetve fent leng,
de a csalán nem tűri,
Csóré Csigá csupasz csápját megcsípi.”*

Faragó Áron, 5. osztály, Kókai Imre iskola, Temerin

A barátom

Legjobb barátom Máté. Ő tízéves fiú. Elsős korunk óta barátkozunk. Egy osztályba járunk. Mindketten Petőfisek vagyunk.

Máté magas termetű, sportos alkatú. Vidám természetű, így mindig mosolyog és jókedvű. Kajakozik, és focizni is szeret. Iskolán kívül sokszor a szabadidőnket is együtt töltjük. Legtöbbször az utcán biciklizünk. Hol nálunk, hol náluk szoktunk összejönni. Szívesen focizunk, zavarócskázunk ilyenkor. Persze olykor egy-egy csínytevés sem marad el.

Egyik alkalommal kiterveltük, hogy sétálni megyünk. Sétálás közben megakadt a szemünk a házakon lévő csöngőkön. Összenéztünk, és szó nélkül ugyanarra gondoltunk: becsöngetni és elmenekülni. Meg is tettük. Egyszer. Kétszer. Háromszor... Sokszor. Csak azt nem figyeltük, hogy az egyik ház lakója a sarokról figyel minket. Meg is kaptuk tőle a magunkét. Tanultunk belőle. Legközelebb óvatosabbak voltunk... miközben becsengettünk. Remélem Mátéval a barátságunk örökké fog tartani, és csínytevéseinken együtt nevetünk majd.

Herbatényi Botond, 4. osztály, Petőfi Sándor iskola, Óbecse

„Mama, kérlek, meséld el nekem”

Én ebben a fogalmazásban az első karácsonyomat fogom leírni, ahogyan a mamám mesélte.

Valamikor, még régebben elmesélte nekem a mama, hogy milyen volt az első karácsonyom. Azt mondta, hogy csak ámultam és bámultam, amikor a karácsonyfa díszítésére került sor. Elég hosszú folyamat volt, mert mindig leszedtem a díszeket. Sőt egyszer még a fát is magamra rántottam. Aztán eljött a reggel. Ekkor kaptam meg az első szánkómat. Ezt a szánkót a tatám csinálta. A karácsonyi ebéd után a szánkót használatba vettük.

Megkérdeztem tőle:

– Mi volt a reakcióm?

– Először nagyon furcsállottad, de aztán nagyokat röhögöttünk mindannyian.

Később ez a szánkó a keresztapáméhoz is ellátogatott. Ott még nagyobb hó volt, még élvezetesebb volt. Megkérdeztem a mamát, hogy mit kaptam keresztapámtól. Azt felelte:

– Egy kezeslábast.

– Azt a kezeslábast, amit a testvérem hordott az ő első karácsonyán?

– Igen, azt.

Nekem ezt mesélte el a mama.

Kalmár Csongor, 8. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

„Ki volt a tanítód?”

A tanító nénim Göbcsös Csernai Edit volt. Őt a 3. osztályban ismertem meg.

A tanító néni alacsony, barna hajú, barna szemű volt. Kedves, türelmes, de ha kellett, szigorú. Mindent meg lehetett vele beszélni, és amiben bírt, segített. A tanító néninek az a szokása volt, hogy amikor beszélt, mindig mutogatott vagy a haját piszkálta. Nagyon szeretett fényképezni. Volt egy fényképezőgépe, amit mindenhol vitt. Minket is sokszor fényképezett. Nagyon kreatív is volt. Volt saját naptárunk, amin mi voltunk rajta. Karácsonykor volt saját naptárunk, ami nagyon érdekes volt. Mindennap kinyitottunk egy ablakcskát, amiben kis papírok voltak, és mire eljött december 24-e, addigra a kis papírokból összeállt egy nagy Mikulás. A tanító néninél nagyon könnyen lehetett tanulni, mert mindent rendesen elmagyarázott és ha kellett, le is rajzolta. A kedvenc élményem vele a Gučevói kirándulás. Nagyon szerettem a csapatjátékokat. Ott a tanító néni is néha besegített, mert kevesen voltunk.

Én nagyon szeretem ezt a tanító nénit, sose fogom elfelejteni.

Simon Mía, 6. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

Találkozásom egy meselénnyel

Egy szép vasárnapon, amikor az asztalnál ülve tintával kezdtem volna rajzolni, véletlenül lelöktem a tintát a földre.

Elmentem egy felmosóröngyért, de egyszer csak valaki elémm toppant:

– Mit keresel? – kérdezte egy hang.

Meseillusztráció

Babcsányi Léna, 1. osztály, J. J. Zmaj iskola, Szabadka

– Te ki vagy? – szoltam rémültem. De a hang nem tágitott.
– Mit keresek? – az árnyékból előtűnt egy kis termetű tintadémon. Megnyugodtam egy picit, és ezt kérdeztem:

– Mi a neved?
– Bendy – válaszolta. – Gyere, mutatok valamit! Mire odaértünk egy romos házhoz, ezt mondta:

– Megérkeztünk! – és bementünk. Minden teli volt tintával. Mikorra már egy fura szobához értünk, felszaladt egy deszkára, ez volt ráírva: tintagép. Bementünk, és egyszerre a tintagép mindent beszívott, de én megmenekültem, Bendy barátomat pedig elragadta a tintagép.

Egy papír kirepült az ablakon, és erre volt lerajzolva Bendy. Hazavittem, kiraktam a hűtőre, és ott áll, mert amikor ránézek, mindig eszembe jut a régi tintabarátom.

Breszlávszki Ákos, 5. osztály, I. G. Kovačić iskola, Szabadka

Ez vagyok én

Engem Dánielnek hívnak, magas, szőke hajú vagyok, és szeretem a kosárlabdázást.

A belső tulajdonságaim: van, hogy bátor vagyok, segítőkész és barátságos, de néha szófogadatlan is szoktam lenni. Van egy legjobb barátom is, őt Tádénak hívják. Sok közös élményem van vele. 9 éves vagyok, a 4. c osztályba járok. Az osztálytársaim kedvesek és barátságosak. Nagyon szeretek enni, főleg a pizzát és a húsos burekot. A kedvenc filmem a Harry Potter és a főnix rendje, a Gyűrűk ura. Nagyon jó vagyok tornában, magyarból és matekban. Szeretek sakkozni, kártyázni, focizni és kosárlabdázni. A kedvenc tárgyam az óriási gumilabdám, amin rengeteget ugrálok. Az iskolát valamikor szeretem, valamikor nem. Akkor szeretem, amikor mindent értek, amikor barátkoznak velem, és nem mondanak meg, akkor viszont nem szeretem, ha nem értek meg valamit és megmondanak. A kedvenc tantárgyam a torna és a rajz. Szeretem a modern kori stílust, de a

A kulcslyukon át

Kujundzity Tifani, 5. osztály, EmArt Műhely, Szabadka

régi stílusokat is. Járok néptáncra. Ott nagyon sok barátom van, az egyik lánnyal szóló táncot gyakorlunk, föllépni is fogunk. A kedvenc állataim a tengeri malac, a jakó fajta papagájok és a tigrisek. Szeretek fürdeni, úszni, búvárkodni, főleg a tengeren, mert ott sok érdekes kavicsot szoktam találni. A kedvenc évszacom a nyár és a tavasz, mert akkor lehet fürdeni és locsolkodni. Néha el szoktunk látogatni a nagymamámhoz, ott laknak az unokatestvéreim.

Ez vagyok én, és ilyen az életem.

Ködmön Dániel, 4. osztály, J. J. Zmaj iskola, Szabadka

Dani és Attila további barátsága

Dani és Attila összevesztek a horgászkaland történetében. Attilát bántotta az, hogy két pofont adott barátjának, pedig Daninak volt igaza.

Megviccelni egy öregembert, nem szép dolog! Végül is úgy döntött, hogy elmegy Danihoz és bocsánatot kér tőle, amiért megverte. Dani szülei szépen fogadták őt.

– Itthon van Dani? – kérdezte.

– Igen! – mondta Dani anyja.

Főnt van a szobájában.

– Köszönöm – szolt Attila, és felment Danihoz.

– Dani ne haragudj, amiért megvertelek, neked volt igazad.

– Barátok maradunk? – kérdezte Attila lesütött szemmel.

– Persze! – szolt Dani, és kezét nyújtotta.

– Én nagyon örülnék neki – válaszolt Dani, és átölelte Attilát. Amikor már felnőttek, akkor is jó barátok maradtak.

Minden jó, ha a vége jó!

Góli Zsuzsanna, 4. osztály, Đuro Salaj iskola, Szabadka

Kire ütöttem?

Az osztályomban a magasak közé tartozom, ez annak is köszönhető, hogy a szüleim és anyai nagyapám sem kis növésűek. Van még pár dolog amiben a szüleimre hasonlítok, például a hajamban elől van egy forgó, ami apukámnál, sőt még az ő apukájánál is megtalálható. A lábfejem van egy csontkinövés, mint anyukámnak és az ő nagymamájának is volt, a fogorvosunk szerint a szűk állkapcsom és sűrű fogazatom is a szüleimtől öröklődött. A viselkedésem és a természetem még alakul, azt még nem lehet egyértelműen öröklődöttnek tekinteni. Azonkívül kedvelem az olvasást, amit az apukám felőli nagyapámtól örökölt. Van pár dolog, amit a családban csak én teszek, ez pedig az éneklés és a gimnasztika. Nagyon szeretem a kutyákat és más állatokat is, ezt pedig legtöbb családtagnak is osztja velem. A hajam színe barna, ezt anyukámtól és apukámtól is örökölt. Szeretek segíteni a házimunkában, mint például a mosogatásban, pakolásban, főzésben és takarításban. Most ezek jutottak eszünkbe, miközben a fogalmazás kapcsán beszélgettem velük, de biztos van még pár dolog, amit nem fedeztünk még fel.

Granc Petra, 5. osztály, J. J. Zmaj iskola, Magyarakanizsa

Az élet szakácsként

Én a nagymamámat, Szekula Etelt választottam interjúalanyak. Az ő foglalkozása: szakács.

– Mikor döntötte el, hogy szakács lesz?

– A gyerekek szeretik szüleiket utánozni. Én a mamámat utánoztam sokszor játszás közben. Üres konzervdobozok képezték az edényeket a téglából imitált tűzhelyen, a cserép vörös pora a paprikát, a zöltség meg más adott volt a nagy kertben.

– Ki inspirálta?

– A szakma szépségét és örömet magamtól fedeztem fel, mert úgy éreztem, hogy erre hajlamom és kedvem is van.

– Mióta szakács?

– A munkahelyi szakácskodásom valahol 1976-ban kezdődött a csernyei iskolakonyhán, de az ott főzöttem amolyan sorozatmunkának tündek.

– Hol dolgozott eddig szakácsként?

– Egy ideig Tóban és Szerbcsernyén is főztem a község iskolási számára.

– **Mit szeret legjobban főzni?**

– A szakácsművészet szinte kimeríthetetlen. Úgy érzem, hogy a levesek főzésében vagyok igazán otthon, de nagyon szeretem a paprikások főzését bármilyen húsból.

– **Mi a kedvenc étele, és miért?**

– Nem vagyok az ételekben különösen válogatós. A levesek mindennaposak nálunk, kedvelem a gombás húst, káposztás tésztát. Szeretem a híg egytálételeket, mert ezek szinte szétfolynak a szájban és simán legurulnak a gyomorba.

– **Miért szereti ezt csinálni?**

– Én a főzés szerelmese vagyok. A megszokáson kívül azért is szeretem ezt csinálni, mert az új ízek, melyeket előhívok, gyakran meglepnek engem és környezetemet is. Gyakran megkérdezik, hogy ezt ki főzte? Valamikor néhány lakodalomban is főztem – a násznép meglegedésére.

Tanúsíthatom, hogy mamám igazán jól főz, de engem a szakács szakma nem vonz.

Szekula Flóra, 7. osztály, Petőfi Sándor iskola, Magyarcsernye

Megbántam

(A Kőműves Kelemenné című ballada alapján)

Mostanában egyre többször van büntudatom a tavalyi egyezségünk miatt.

Nagy tétben fogadtunk, nagyon nagy tétben. Szórol szóra ezt beszéltük meg: „Kinek felesége legelőbb ér ide, szép gyöngén fogjuk meg, dobjuk bé a tűzbe, keverjük mészbe gyöngé teste hamvát, avval állítsuk meg magas Déva várát.” Ekkor még nem... még nem gondoltam, hogy az én feleségem ér ide először. Mikor egyre közelebb ért, egyre hangosabban hallottam a lovak patáinak dobogását, imádkozni kezdtem: „Én uram, Istenem, vidd el valahova! Mind a négy pej, lovam törje ki a lábát, vessen hintómnak négy kereke szakát, csapjon le az útra tüzes istennyila, horkolva térjenek lovaik vissza.”

Imádkoztam, imádkoztam..., de nem ért semmit. Ideért.

Megadtuk neki az utolsó kívánság lehetőségét. Azt kérte: „Várjatok, várjatok tizenkét gyilkosok, amíg búcsút veszek; csak addig várjatok, hogy búcsút vegyek asszony barátimtól, asszony barátimtól s szép kicsi fiamtól; mert, a halottnak is hármat harangoznak, én árva fejemnek egyet sem kondítanak!”

Búcsút vett, s visszajött. Bédobtuk a tűzbe, s gyöngé testének hamvát mészbe kevertük. Megépítettük Déva várát.

Hazament mindenki, én is. Fiam kérdi:

„Isten hozott haza, kedves édesapám! Hol maradt, hol maradt az én édesanyám?”

Napokig kérdezgette, míg nem elmondtam:

„Menj el fiam, menj el magas Déva várára, ott van a te anyád, kőfalba van rakva.”

Mikor meghallotta, úgy éreztem, mintha egy pillanatra megállt volna a szíve. Láttam az ablakon át, zokogva bicegett Déva várához. Ott háromszor kiáltotta:

„Anyám, édesanyám! Szólj bár egyet hozzám!

Anyja feleletét várta. Egyszer csak egy hang szólalt meg:

„Nem szólhatok, fiam! Mert a kőfal szorít, erős kövek közé vagyok bérakva itt.”

Szíve meghasadt, s a föld is alatta, s a mi kis fiunk oda beléhulla.

Bakos Ádám, 5. osztály, Hunyadi János iskola, Csantavér

Inamba szállt a bátorságom

Péntek este izgatottam aludtam el, ugyanis másnap volt a „nagy nap”. Ez alatt eddigi életem legfontosabb atlétikaversenyét értem, melyre több héttel előtte elkezdtem készülni, mert tudtam, nagy a tét: egy lehetséges oklevél egy körzetek közötti versenyről.

Szombaton korán felébredtem, képtelen voltam tovább aludni. Délben indultunk, hogy háromra biztosan odaérjünk Újvidékre. Részben

örültem, részben nem, hogy oda megyünk, mert nagyon jó a pálya, viszont hosszú az út. Mikor végre megérkeztünk, páran már mentek is melegíteni, én viszont nem, mert a számom, a magasugrás csak később kezdődött. Amíg vártam, éreztem, hogy nagy a nyomás, hiszen mivel korábban több versenyt is megnyertem, nyilván itt is jó eredményt várnak tőlem. Amikor végre elindultam bemelegíteni, kicsit megnyugodtam. Épp kész lettem, amikor szóltak, hogy lehet menni próbálni. Kimértem, hogy honnan induljak, és nekifutottam az első ugráshoz. Sikertől! Átugrottam a 120 centit, ami még több önbizalmat adott, hogy jól fog menni. Próbáltam még párat, majd bejelentkeztem 120 centis kezdőmagassággal. Nyújtottam még egy picit, aztán elkezdődött a verseny. Nem nagyon volt, aki kisebb magasságról indult volna, így viszonylag az elején kezdtem. 120, 125 simán ment. 130-nál már kezdtem izgulni, mert ez az a magasság, amit már nem biztos, hogy átugrok. Odaállok, mindkét lábam remeg. Fehér zászló, indulhatok. Futni kezdek, és már nem érzek semmit, csak pár másodperc múlva a szőnyeget alattam, felkelek és látom, hogy fent maradt a léc. Örülök, de tudom, ez ide kevés, ugyanis ezt még szinte mindenki átugrotta. Jön a 135 centi, amit eddig csak egyszer sikerült átugranom, ez az eddigi legjobb eredményem. Engem is meglepett, hogy most egyáltalán nem vagyok ideges, könnyeden szaladok, és simán átsiklok a léc felett. Lejövök a szivacsra, és érzem, magamat már legyőztem. Ezzel a magassággal már többeknek meggyűlt a bajuk, s kicsit kárörvendően nézem kínlásukat, ahogy másodjára, majd harmadjára is piros zászlót kapnak. Jön a 140, szólítanak, most még jobban remegek, mint valaha, de odaállok az indulóponthoz. Nekifutok, de érzem, hogy ez már nem az a könnyed futás, és valahogy nincs erőm, nem bírom, nem tudom. Dobbantok az ugráshoz, de már érzem, hogy nem lesz jó. Nem is lett! Nekiugrok a lécnél, és a hátammal ráesek. Fekszek a szőnyegen, és iszonyúan fáj a hátam. Letápázkodok, de nagyon fáj, majdnem sírok. Nagy nehezen eljutok a cuccaimig, és leülök a földre. Át kell ugranom, át kell ugranom! A hátam még mindig sajog, amikor szólítanak a második ugrásra. Nem gondolkozok sokat, görcsösen nekiindulok, csak az jár a fejemben, muszáj, muszáj! Odaérek, hogy ugranom kéne, de nem merek. Elfutok a szivacs előtt, de gondolkodni sincs időm, már indulnom kell, mert ha nem vagyok elég gyors, érvénytelen lesz. Újra indulok, de még mindig görcsösen, akaratosan, de ugrani megint félek, így érvénytelen lesz a kísérlet. Most hagynak többet pihenni, én pedig talán egy kicsit megnyugszom. Mikor odaállok az utolsó próbálkozásra, azt mondom magamnak: „Meg tudod csinálni!” Behunyom a szemem, és elképzelem, hogy otthon vagyok, és ez csak egy edzés, nincs min izgulni. Újra nekifutok, megint könnyedén, lazán, ahogy az első ugrásoknál. Simán átugrottam! Első lettem.

Boldogan lépek fel a dobogóra, mert tudom, nemcsak a társaimat győztem le, hanem a félelmemet is.

Árok Anna, 8. osztály, J. J. Zmaj iskola, Magyarkanizsa

Nálunk járt a Mikulás

Fehér Nikolett, 3. osztály, J. J. Zmaj iskola

Wass Albert

Karácsonyi mese

Nagyapánk ott ült szokott helyén a kandalló mellett, s olykor egy-egy bükkfahasábot vetett a sziporkázó tűzre. A szűzdohány füstje kék felhőbe burkolta pipázó alakját ott a nagyszoba végében, s ezüstös szakállán olykor megcsillant a láng.

Mi gyermekek a mennyezetig érő, gyertyafényben izzó karácsonyfa körül álltunk elfogódottan és izgalomtól elmeredt szemmel, és sóvár pillantásokat vetve a karácsonyfa alatt fölhalmozott ajándékokra, hűsögesen elénkeltük a Mennyből az angyal összes verseit. Ének után apám fölolvasta a betlehemi csillag történetét a Bibliából, elmondtuk közösen a karácsonyi imádságot, s azzal nekiestünk a játékoknak, akár karámba szorított birkanyájának az éhes farkascorda. Kis idő múltával nagyapánk megszólalt ott a kandalló mellett a maga érdes vénemberhangján:

– Aztán tudjátok-e – kérdezte –, hogy miképpen keletkezett tulajdonképpen a karácsony?

– Akkor született a Jézus Krisztus – felelte Margit húgom okosan új babaháza előtt térdepelve, s nagyapánk bólintott rá.

– Ez igaz – mondta –, mert hogy ő volt az Úristen legnagyobb karácsonyi ajándéka az emberi világ számára. De maga a karácsony már régen megvolt akkor. Ha ideültök mellém a tűzhöz, elmondom, hogyan keletkezett.

Köréje gyűltünk a szőnyegre, mindegyikünk valami új játékot cipelve magával, s figyelmesen lestük a száját, mert nagyapánk nagyon szép és érdekes meséket tudott ám.

– Hát az úgy volt – kezdte el, miután nagyot szippantott a pipájából –, hogy réges-régen, amikor Noé apánk unokái megépítették volt a Babel tornyát, s annak ledőlte után nem tudták megérteni egymást többé, mert az önzés összezavarta a nyelvüket, az irigység és az elfogultság egyre jobban és jobban kezdett elhatalmasodni ezen a földön. Aki nem volt olyan ügyes, mint a szomszédja, azt ölte az irigység, hogy a másiknak szebb háza van. Aki rest volt megművelni a földjét, az irigyelte azt, akinek szebb búzája termett, s mikor az irigykedés már igen-igen elhatalmasodott az embereken, akkor megszületett benne a gonoszság. A rest lopni kezdett, a tolvaj gyilkolni, s a kéregető rágyújtotta jövőjére a házat. Addig-addig, hogy egy napon aztán az Úristen odafönt az égben megsejthette az emberek gonoszságát, s rájuk szabadította a sötétséget és a hideget.

A nap eltűnt az égről, a vizek befagytak, s a rablógylkos számára nem termett többé semmi az elrablott földön. Nagy fázás, éhezés és pusztulás következett ebből az egész emberi világról. Mikor pedig már közeledett erősen az idő, mikor minden emberi életnek el kellett volna pusztulnia a földön, az Úristen odaintette maga mellé kedvenc angyalát, a Világosságot, és ezt mondta neki:

„Eridj le, hű szolgálóm, s nézz körül a földön, melyet gonoszsága miatt pusztulásra ítélt. Vizsgálj meg minden embert, asszonyt és gyermeket, s akiben még megtalálod egy csöpp kis

nyomát a jóságnak, annak gyújtsál gyertyát a szívében. Én pedig majd az utolsó előtti napon alánézek a földre, s ha csak egy kicsike világosságot is látok rajta, megkönyörülök az emberi világon, s megváltoztatom az ítéletet, amit kiírtam rája.”

Ezt mondta az Úristen, s a Világosság anyagya alászállott a földre, hogy teljesítse a parancsot. A föld sötét volt és hideg. Mint a csillagtalan, zimankós téli éjszaka, olyan. Az emberek tapogatózva jártak az utcákon, s akinek még volt egy darabka száraz, fagyott kenyere, az elbújt vele a pincék mélyére, hogy ne kelljen megossza másval. Egy birkabőr bundáért meggyilkolta apját a fiú, s akinek még tűz égett a kemencéjében, az fegyverrel őrizte szobája melegét a megfagyótól. Az angyal nagyon-nagyon elszomorodott, hogy hasztalan járta az emberi világot, mert nem talált benne sehol egy fíkarcsnyi jóságot sem.

Lassanként kiért a városból, s ahogy a dülőúton haladt fölfele a hegyek irányába, egyszerre csak összetalálkozott a sötétben egy emberrel, aki egy döntött fát vonszolt magával kínlódva. Kiehezett, sovány ember volt, s csak szakadt rongyok borították a testét, de mégis húzta, vonszolta magával a terhet, bár majdnem összeroskadt a gyöngeségtől.

„Minek kínlódsz ezzel a fával? – kérdezte meg az angyal. – Hiszen ha tüzet gyújtanál belőle magadnak itt, ahol állsz, megmelegedhetnél mellette.”

„Jaj, lelmem, nem tehetem én azt – felelte az ember. – Asszonyom, s kicsi fiacskám van ott-hon, kik fagnak meg, s olyan gyöngék már, hogy idáig nem jöhetnének el. Haza kell vigyem nekik ezt a fát, ha bele is pusztulok.”

Az angyal megsajnálta az embert, és segített neki a fával, s mivel az angyaloknak csodálatos nagy erejük van, egyszerre csak odaérték vele a sárból rakott kunyhóhoz, ahol a szegény ember élt. Az ember tüzet rakott a kemencében, s egyszeriben meleg lett tőle a kicsi ház, s míg egy sápadtra éhezett asszony s egy didergő kisfiú odahúzódtak a tűz mellé melegedni, az angyal meggyújtott egy gyertyát az ember szívében, mert jóságot talált abban.

„Édesanyám, éhes vagyok...” – nyöszörögte a gyermek, s az asszony benyúlt a rongyai közé, elővett egy darab száraz kenyeret, letörte az egyik sarkát, s odanyújtotta a gyermeknek.

„Miért nem eszed meg magad a többi? – kérdezte az angyal. – Hiszen magad is olyan éhes vagy, hogy maholnap meghalsz.”

„Az nem baj, ha én meghalok – felelte az asszony –, csak legyen mit egyék a kicsi fiam.”

S az angyal ott nyomban meggyújtotta a második gyertyát is, és odahelyezte az asszony szívébe. A gyermek leharapott egy kis darabot a kenyér sarkából, aztán megszólalt:

„Édesanyám, elhozhatom két kis játszótársamat a szomszédból? Ők is éhesek, s nincs tűz a házukban. Megosztanám velük ezt a kis kenyeret, meg a helyet a tűznél!”

Az angyal pedig meggyújtotta a harmadik gyertyát is, és odaadta a kisfiúnak, aki boldogan szaladt ki a gyertyával a sötét éjszakába, hogy fénye mellett odavezesse kis társait a tűzhöz és a kenyérhez.

S pontosan ekkor érkezett el az utolsó előtti nap, és az Úristen alánézett a földre, s a nagy-nagy sötétségben meglátott három kis pislákoló gyertyalángot. És úgy megörvendett annak, hogy az angyal mégis talált jóságot a földön, ha nem is többet, csak hármat, hogy azon nyomban megszüntette a sötétséget, visszaparancsolta a napot az égre, s megkegyelmezett az emberi világnak.

S azóta minden esztendőnek a vége felé az Úristen emlékeztetni akarja az embereket arra, hogy a gonoszság útja hova vezet, s ezért ősszel a napok rövidülni kezdenek, a sötétség minden este korábban szakad alá, és minden reggel későbbben távozik, hideg támad, és befagnak a vizek, s a sötétség uralma lassan elkezd megfojtani a világot. Mi emberek pedig megjegyezzük, s eszünkbe jut mindaz a sok rossz, amit elkövettünk az esztendő alatt, és amikor eljön a legrövidebb nap, és a Világosság anyagya alászáll közénk jóságot keresni, egyszerre mind meggyújtjuk a karácsonyfák gyertyáit, hogy az Úristen ha alátékit, fényt lásson a földön, s megbocsássa a bennünk lévő jó miatt a bennünk lévő rosszat.

– Ez a karácsony igazi meséje – fejezte be nagyapánk ott a kandalló mellett azon a régi-régi karácsonyestén –, én pedig azért mondtam el nektek, gyerekek, hogy megjegyezzétek jól, és emlékezzetek reá. Mert ez a mi emberi világunk újra építeni kezdi a Babel tornyát, melyben egyik ember nem értheti meg a másikat, jelszavakból, hamisságokból, elfogultságokból és előítéletekből, s jönni fog hamarosan az irigység is, a rosszindulat, meg a gonoszság, melyek miatt az Úristen újra pusztulásra ítéli majd az embert. Tolvajlás és gyilkosság fog uralkodni a földön, s ha a nyomorúság és a nagy sötétség rátok szakad majd, akarom, hogy emlékezzetek: csak a szívetekben élő gyertya menthet meg egyedül a pusztulástól.

Elkezdődött a százhuszonkilencedik madáretetési idény

A madáretetés ma már nemcsak a családok őszi, téli tevékenységének a része, hanem az óvodai és iskolai nevelés része, legalábbis annak kellene lennie. Magyar nyelven először 1890-ben jelent meg ismeretterjesztő könyv,

Barátposzáta almagyűrűben

A hasznos madarak védelméről címmel. Írója **Bornemissza Zoltán** fatenyésztési vándortanár, felvilágosult gondolkodó a madarak téli etetésének lehetőségére és fontosságára is felhívta az olvasók, különösképpen pedig a gazdálkodók figyelmét: „Ezen füzetke célja a mező- és erdőgazdaságra nézve hasznos madarak, és egyéb állatoknak megismertetése, továbbá célja a madarak észrevehető fo-

gyásának okát feltárni, s ennek meggátlására minden természetbarát, de különösen, saját jól felfogott érdekében, a gazdalközösség figyelmét felhívni.” – írta.

Nem sokkal később **Herman Ottó** 1901-ben megjelent, A madarak hasznáról és káráról című művében már külön fejezetet szentelt a madáretetésnek. Így kezdődött az a ma is tartó, a lakosság egészét megszólító, a szó legnemesebb értelmében vett népnevelő munkálkodás a 19–20. század fordulóján. Ennek részeként követelte Herman Ottó, hogy az Amerikai Egyesült Államok mintájára a magyar közoktatásban is vezessék be a madarak és fák napját. Ez 1906-ban meg is történt. Ezt a munkát folytatja a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) is, melynek 2002-ben indított lakossági Madárbarát kert programjának egyik központi elemét a téli madáretetés képezi. Napjainkra a foglalkozó madarak védelmére való odafigyelés még fontosabb, mint madárvédő elődeink idejében, pedig már őket is az aggodalom készítette megszólalásra. Herman Ottó az Országos Állatvédő Egyesület, 1900. február 25-én tartott közgyűlésén a következő aggályokról számolt

be: „Ami pedig külön is készlet és följogosít, ez az, hogy mind ritkábban látom kelni égfele a pacstírtát; leghűségesebb barátunk, a füstifecske mindinkább elmaradoz fészketől; a

Gyanakvó kék cinege

kert, az erdő és liget fáinak, bokraiban sűrűjében nincs mozgás. ... A mi tájainkon pedig elhallgat a »pittypalaty« s ha Arany János élne, csak elvéve hallhatná meg a kis párok szerelmi vallomását, melyet kevés sorban oly mesterileg leirt volt.”

Soraik, gondolataik mintha ma születtek volna. Sajnos, a helyzet azóta valószínűleg nagyot romlott. Mit írna ma Bornemissza, vagy Herman?

Tudod-e?

Vannak hulló és nem hulló csapadékok. Őszi, téli időszakban mindkettővel találkozhatunk, hiszen a nem hullók, mint a harmat, a dér, a zúzmara, a köd épp úgy jelentkezhetnek, mint a hullók: a dara, a jég-eső, a hó, az ónos eső. Mindezt látjuk, tapasztaljuk, néha örülünk, néha bosszankodunk miattuk. Ám, mit mondanak a tudósok?

Havazás: Szilárd halmazállapotú csapadék. A kialakulás mechanizmusától függően a csapadékrészecskék formája igen változatos lehet. Alacsony hőmérsékleten, amikor a vízcseppekkel való ütközés valószínűsége kicsi, a kristályok megőrzik a kialakuláskor felvett szabályos hatszögletű formát. Magasabb hőmérsékleten az erős zúzmárosodás miatt a szabályos hatszögletű kristálystruktúra már nehezebben ismerhető fel. A lehullott hó, a talajon kialakuló hótakaró laza szerkezetű, a hókristályok között több-kevesebb levegő található. Ez az oka a hótakaró jó hőszigetelő képességének. Mivel a frissen hullott, nem olvadó hóréteg átlagos sűrűsége 100 kg/m³ körül van, ezért 1 cm-es vastagságú hótakaró kb. 1 mm-nyi esőnek felel meg.

Havas eső: Akkor keletkezik, amikor a talaj felett lévő pozitív hőmérsékletű levegőben a felhőből kihulló hókristályok, hópelyhek részben elolvadnak.

Ha beköszönt a tél

Ónos eső után

Hódara: Erősen zúzmárosodott jégkristályok ütközése következtében alakul ki, a jégkristályok közötti levegőbuborékok miatt átlátszatlan. A részecskék mérete 2 és 5 mm között változik, alakjuk lehet gömb vagy kúpos. A hódara általában téli csapadék, mivel kialakulásának feltétele, hogy a felhő nagy részében a hőmérséklet jóval a nulla fok alatt legyen.

Jégdara: Szilárd halmazállapotú csapadék. Méretét tekintve hasonló a hódarához, de attól eltérő módon, fagyott vízcseppekből jön létre, ezért általában átlátszó és gömb alakú. A jégdara többnyire kora ősszel vagy késő tavasszal hullik.

Jégeső: Jégesőről akkor beszélünk, amikor a talajra eső jégrészecskék mérete meghaladja az 5 mm-t. Zivatarfelhőből hullik, rendszerint a nyári évszakban. A jégszemek méretének nincs elvi felső korlátja, azt döntően a zivatarfelhőben felfelé áramló levegő sebességének nagysága és a levegő víztartalma határozza meg. A jégszemek alakja igen változatos lehet, belső struktúrájuk réteges szerkezetet mutat.

Ónos eső: Ha a hőmérséklet megváltozik, a lefelé eső szilárd halmazállapotú csapadék a melegebb magassági szinten megolvad. A következő szinten hiába csökken újra 0 °C alá a hőmérséklet, a vízcseppek nem fagynak meg azonnal. A túlhevült vízcseppek a talajhoz vagy a felszíni tereptárgyakhoz csapódva azonnal megfagynak, vékony jégréteget képezve azokon.

MIKULÁS SZÁNHÚZÓJA

A hidegtűrő, szelíd rénszarvas

A rénszarvas (más néven taránszarvas) nem kisebb feladatra vállalkozott, mint hogy ő legyen a Mikulás szánhúzója. Persze nem véletlenül a rénszarvas az, melyre ráesett a választás. A rénszarvas egyike a legkitartóbb állatoknak. A rénszarvas gyorsan és kecsesen fut, szinte elröpi a szánt. Ez a kedves állat csordába verődve évente ezer kilométeres vándorutat tesz meg.

Az északi sarkkör táján csak néhány élőlény dacol a szélllel. A rénszarvas is egyike a hideget jól tűrő állatoknak. Bundája sokkal tömöttebb, mint a többi szarvasfajé. A rénszarvas nyaka elülső részén található szép sörény egészen a szügyéig leér. A vad rénszarvas évente – szinte szabályszerűen – kétszer változtatja bundája színét. A nyári „öltözete” sötét szürkésbarna, télen pedig teste a piszkos hóhoz hasonló, fehéres szürke. A rénszarvas szőrzete is meghosszabbodik télen, és eléri a hat centiméteres vastagságot. Bundája legalább négy centi vastag, a szőrszálak vége úgy megvastagodik, hogy a legerősebb sívító szél is csak keskeny, kúp alakú rést tud „ütni” a bundáján – ezért tűri olyan jól a hideget.

De a dermesztő fagy és a csipős szél legyőzése még nem elegendő az életben maradáshoz. Mindennap külön harcot kell vívnia a túlélésért, hiszen nagyobb farkascapatok vadásznak rá. Ez a főként Szibériában, Skandináviában, Grönlandon és Kanadában élő, csordákban tenyésztett, kérődző emlőst a szarvasfélék családjába tartozik. Testhossza közel két méter, a farka tizenhárom centiméter hosszú. A nyaka megközelítőleg olyan hosszú, mint a feje, vastag, összenyomott. Így nincsen olyan büszke tartása, mint a szarvasnak. Külseje inkább furcsa, mint bájos:

szeme nagy és kiálló, könnygödre apró, orrlukája teljesen szőrös, a felső ajka lefityeg, a szája mélyen hasított, combja vastag, lába erős és rövid, a patája nagyon nagy és széles. Jobban megnézve mégis nagyon barátságos állat benyomását kelti. Kevesen tudják róla, hogy nem kedveli a szűnyogcsipést, ezért a szokásos ezer-kétezer méter magasságban lévő táborhelyéről valamivel magasabbra kaptat.

A hím rénszarvas jóval nagyobb, mint a nőstény. Magassága eléri a másfél métert. Mindkét nem képviselője lapátszerű agancsot visel, amely szükséges az egymással való rivalizáláshoz, vagy a farkas ellen vívott, eleve vesztes küzdelemhez.

A rénszarvas agancsával és patájával keresi meg a hótakaró alól a táplálékul szolgáló zuzmót, hiszen csak akkor marad életben, ha megfelelő ételmet talál. A rénszarvas szereti a függetlenséget, a szabadságot, mégis szelíd és kedves állat. Ez utóbbi a magyarázata annak, hogy a lappok és az eszkimók félig háziasították: főként igavonó állatként használják. Ugyanakkor sokszor törnek a gyanútlan szarvas életére. A rénszarvas vére, húsa, teje, bőre, sőt az agancsa is igen értékes.

A sci-fi filmekből tudjuk, hogy az űrutasok a hosszú utazást a testük hibernálásával oldják meg. A téli álmot alvó emlősök már régen felfedeztek valami hasonlót, és sikeresen alkalmazzák a zord időjárás átvészelésére. Télen a természetben található táplálék mennyisége jelentősen megcsappan. Az inségesebb napok idején nincsenek zöldellő növények, és elfogynek a termések is. Ezt a periódust a vadon élő állatok genetikai programjuknak megfelelően más-más módon vészelik át. Vannak állatok, melyek a megváltozott körülményekhez sajátos módon alkalmazkodnak: a vándormadarak útra kelnek, a hidegvérű rovarok és a hüllők elrejtőznek, majd megdermednek. Az emlősök egy része úgy alkalmazkodik a zord időjáráshoz, hogy átalussza a fagyos hónapokat. Egyes állatok valódi, mély, téli álomba zuhannak, amit hibernációnak nevezünk, mások viszont inkább csak átszunnyokálnak egy-két barátságtalan időszakot, és csak időnként merészkednek elő a rejtékhelyükről. De nem csak téli alvók vannak. A forró égőv alatt ez az álom nyári álommá válik. A száraz sivatagokban és a trópusokon a nagy hőségek idején merülnek álomba némely állatok.

Vajdasági nagyalvók

A vidékünkön előforduló állatok közül a sünök, mókusok, ürgek, hörcsögök, pelék és a denevérek alszanak téli álmot. A nálunk honos keleti sün leginkább a fák gyökerei közti üregekben, a kőhalmok, farakások között vagy a házak közelében lévő komposzt-kupacokban

építi ki vackát. Belebújik, és a téli álom alatt összegömbölyödik, hogy minél kisebb legyen a hőleadó felülete. A sünök igazi téli álmot alszanak. Testhőmérsékletük 5° C fok alá süllyed, szívverésük percenként mindössze nyolcra csökken, a légzés a szokásos 40 helyett négyre megy le percenként. A pelék a sünökhöz hasonlóan hibernálnak. A hazánkban honos denevérek a fagyok beállta előtt barlangokba, pincékbe, faodvakba, épületek zugaiba rejtőznek el. Jellemző, hogy egymással összebújva csökkentik a hőveszteséget. Ezeknek a repülő emlősöknek alvaskor a légzésük és pulzusuk nagyon lassúvá válik, testhőmérsékletük lecsökken. Megközelítőleg percenként egyet dobban a szívük, és ötpercenként egyszer vesznek levegőt. Ebből az állapotból viszonylag könnyen felriaszthatók. Ezt azonban ne tegyük, mert mozgásukkal felélhetik a hideg télre eltartálékolt zsírfelüleget, és ez végzetes lehet a számukra.

TÉLI ÁLOM

Ki mint veti ágyát...

A koala verhetetlen

A hétalvók versenyén a dobogó legfelső foka a koalaciacé, mely 22 órát alszik egy nap. Az emlősök közül a legkevesebbet a zsiráfok alszanak, alvásigényük napi 10 perc és két óra között van. Az újszülött állatok annyi veszélynek vannak kitéve, hogy nem engedhetnek meg maguknak egy perc alvást sem. Az újszülött delfinek például a túlélés

érdekében a születést követően 1 hónapig egyáltalán nem alszanak. Az egy kupacban alvó-melegedő állatok esetében csak a közepén levők tudnak igazán lazítani, a szélen fekvők éberen alszanak, hogy veszély esetén jelezni tudjanak a társaiknak. A delfin és a többi nagy tengeri emlős esetében csak az egyik agyfélteke alszik, a másik éberen őrködik, és jelez a testnek, hogy fel kell jönni a víz felszínére levegőt venni.

ÚRKUTATÁS

Sikerült megörökíteni a szél hangját a Marson

Nem várt örömben volt részük az amerikai űrkutatóknak, mivel az Insight űrszondának – amely november 26-án landolt a Marson – először sikerült észlelnie a vörös bolygó felszínén fújó szelek hangját – adja hírül az origo.hu.

A robotgeológus űrszonda érzékelői december elsején észlelték azt a „kísérteties mély zúgást”, amelyet a másodpercenként 4,5–6,7 méter sebességű, északnyugat-délkeleti irányú szél vibrálása okozott. A szél iránya megegyezik azoknak a portölcséreknek az irányával, amelyeket még az űrből figyeltek meg a leszállóhely térségében.

„Ez az első eset, hogy olyan műszerek vannak a Mars felszínén, amelyek az emberi fül számára is hallható frekvenciában képesek észlelni a zajokat” – mondta Thomas Pike, a projekt szenzorokkal foglalkozó tudósa. A hangfelvétel rögzítése nem tervezett siker. A misszió egyik fő célja a Marson történő mozgások mérése, és ezek része a hanghullámok okozta rezgés is. A űrszonda napelemei körül süvítő szél hangját az Insight két nagyon érzékeny szenzora, egy beépített légnyomás-érzékelő és egy fedélzeti szeizmográf észlelte és rögzítette.

A kaliforniai Vandenberg légi támaszpontonl május 5-én útnak indított Insight két éven át fog a Marson kutatásokat végezni, alapvetően a bolygó mélyét vizsgálva. Az egymilliárd dolláros amerikai-európai misszió kutatásának célja, hogy pontosabb képet kapjon a tudomány arról, miként keletkezett 4,5 milliárd éve a Mars és a Naprendszer többi kőzetbolygója, köztük a Föld is.

A hangot itt hallgathatod meg: <http://www.origo.hu/tudomany/20181209-nasa-eloszor-sikerult-megorokiteni-a-szel-hangjat-a-marson.html>

November végén érkezett az Insight a Marsra, ahol két évig fog kutatni

VIDEOJÁTÉK

A God of War lett az év játéka

Mindenki azt várta, hogy a Spider-Man zsebeli be a legtöbb díjat a Game Show 2018-on, ám meglepetésre egyetlen elismerést sem kapott az amúgy zseniális program. Helyette a God of War aratott és nyerte el az év játéka címet is. Persze nem érdemtelenül, Kratos és fia első kalandja szintén emlékezetes volt. Az est másik győztese a Red Dead Redemption 2, amely minden zenei vonatkozású jelölést díjra váltott.

A Fortnite lett a legjobb, jelenleg is futó program, míg a Celeste a legjobb független játék. Meglepetésre a legjobb sportalkotás a Forza Horizon 4 lett, maga mögé utasítva az EA Sports aktuális alkotásait. A Sabotage Studio The Messenger című játéka kapta az év legjobb debütálása címet. A Marvel's Spider-Man egyébként hét kategóriában is indult, de egyben sem nyert.

A God of War lett az év legjobb játéka, a Spider-Man meglepő módon díj nélkül maradt a Game Show-n

Játékot kap az Avatar

Alig egy héttel azután, hogy a 20th Century Fox berkeiből kiszivárgott, hogy készül egy Alien: Blackout című játék, máris arról szólnak a hírek, hogy a James Cameron rendezte Avatar: Pandora Rising is megkapja a maga játékváltozatát. Persze a dolog nem meglepő, mármint az, hogy egy feltehetően hatalmas sikert arató film mellé készüljön egy videojáték is. A hivatalos bejelentéssel még

Nem meglepő módon játékváltozatot kap az Avatar: Pandora Rising

várni kell, mindenesetre csavar egyébként az lenne, reméljük, hogy jobban sikerül, mint a Ubisoft-féle Avatar játék. Az igazi nagy

Minecraft – falusiakat és fosztogatókat hoz a következő frissítés

2019-ben jelenik meg a Minecraft következő nagy kiegészítő csomagja, melyet két állatfaj bekerülése előz meg még az idén.

A Minecon Earth 2018 során nemcsak a vadonatúj Minecraft: Dungeons-t jelentették be, hanem természetesen arról is szó esett, milyen frissítés várható az alapjátékhoz. A 2019-ben megjelenő Village and Pillage bestiákkal felszerelt fosztogatókat, valamint tizenegy különböző falusit

hoz: könyvtárost, hentest, tímárt, térképészt, íjkészítőt, pásztort, farmert, halászt, páncélkészítőt, szerszámkovácsot és fegyverkovácsot. Aki szeretné, kitűzheti cél-

nak a falusiak védelmezését a fosztogatóktól. Hamarosan macskák és pandák is bekerülnek a játékba, de erre nem kell 2019-ig várnunk. (GameStar)

HÚSZÉVES A NEMETKÖZI ŰRÁLLOMÁS

92 percenként kerüli meg a Földet, 27 000 km/h sebességgel száguldl

A világűr meghódítása során az első műhold, az első ember űrbe juttatása, a Holdra szállás utáni kihívást a hosszú távú űrbéli tartózkodást lehetővé tevő űrállomások építésének terve adta.

Húsz éve, 1998. november 20-án a Nemzetközi Űrállomás első egységét, a Zárja (Hajnal) nevű orosz modult fellőtték Bajkonurból, majd december 4-én Floridából útnak indult az Endeavour űrsiklón az első amerikai elem is, a Unity (Egység). A két modult december 7-én kapcsolták össze, majd még másfél éven keresztül épült tovább az állomás, míg 2000 nyarán az orosz lakómodul, a Zvezda (Csillag) is felkerült, s ugyanezen év novemberében az első legénysége is megérkezhetett: William M. Shephard, Jurij Gizdenko és Szergej Krikaljev 4 hónapon át lakták az Űrállomást.

Az Űrállomást eddig 18 országból összesen 232 fő látogatta meg, számos űrhajós több (2–5) alkalommal is szolgált a fedélzetén. Űrturistaként heten tölthettek el néhány napot az Űrállomáson, köztük a magyar származású Charles Simonyi, aki 2007-ben és 2009-ben is járt odafenn.

Ezekből az országokból már jártak
a Nemzetközi Űrállomáson

Az Űrállomásra még ma is jut egy-egy újabb elem, illetve a már elhasználtakat cserélik, pótolják. Az állomás összeállításáról készült animáción megnézhetjük, miként is lett azzá a hatalmas komplexummá, ami ma kb. 400 km magasságban kering felettünk. Az Űrállomás 72,8 m hosszú, 108,5 m széles és 20 m magas, 92 percenként kerüli meg a Földet, 27 000 km/h sebességgel. A fedélzetén utazók naponta átlag 16 napkeltét vagy napnyugtát figyelhetnek meg.

Az Űrállomás fedélzeti áramellátását óriási napelemtáblái biztosítják, ezek teljes felülete ma 2500 négyzetméter, s közel 13 kilométernyi vezeték szükséges a működésükhöz, 84-120 kW energiát állítanak elő, amelyet az Űrállomás akkumulátorokban tárol. A napelemtáblák 8 egységből állnak össze, ezek 35x12 méteresek, s párokba rendezve szerelték fel őket.

Megszámlálhatatlan mennyiségű csodálatos felvétel készült az Űrállomás kreatív legénységének jóvoltából, ezeken bolygónk törekény szépségét különös nézőpontból ismerhetjük meg. Akár légkörünk vékonyka rétegét, akár a felkelő Nap vagy Hold alakját, néha egy-egy hullócsillagot, földi viharok vibráló fényű vilámain s az ezekhez kapcsolódó felsőlégköri jelenségeket, üstököszt, kilágított nagyvárosokat, vulkánkitöréseket, erdőtüzeket, hurrikánokat örökítették meg a Föld körüli pályán keringő űrhajósok.

Eddig összesen 212 űrsétát hajtottak végre az Űrállomáson, a leghosszabb, 8 óra 56 perceset 2001 márciusában, amikor a Leonardo modul kapcsolódásához szükséges elemeket szerelték fel. A legtöbb űrséta során átlag 6 órát dolgoznak az Űrállomáson kívül a munkában részt vevő űrhajósok.

A Nemzetközi Űrállomás kezdetben
ilyen karcsú jármű volt. Fentről lefelé a
modulok, a Unity, a Zárja, a Zvezda, illetve
egy dokkolt Progressz teherhajó látható. A
fotót az Atlantis űrsiklóról készítették 2000
szeptemberében

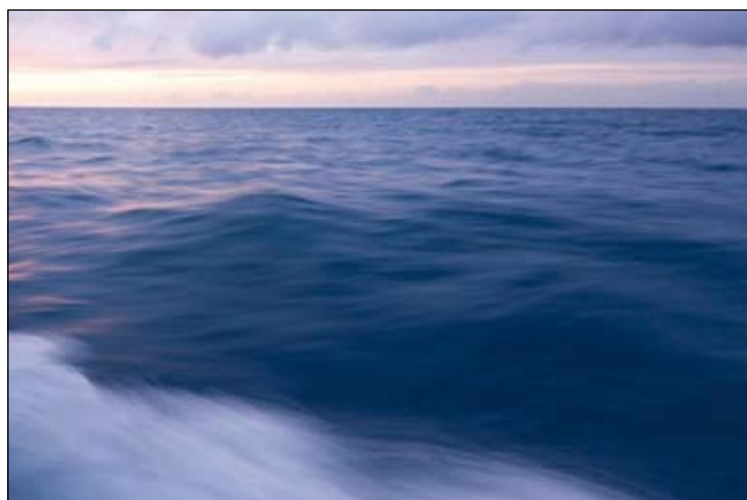
Az Űrállomáson folyamatosan tudományos kísérleteket végeznek, ezek egy része biológiai-élettani, ezeket az ismereteket tudják hasznosítani egy-egy jövőbeli, hosszabb űrutazás során. Más részük technológiai jellegű, s az itt megszerzett tapasztalatok előbb-utóbb a mindennapi életünk részét képező eszközöket szolgálják majd. Folytatnak fizikai-kémiai kísérleteket is, amelyekhez különleges mikrogravitációs környezet szükséges, és a Földön nem volna elvégezhetőek.

Talán a legfontosabb, hogy az űrből közvetített tudományos ismeretterjesztés révén gyerekek és fiatalok milliói ismerhetik meg a világ működését. (ng.hu)

KLÍMA

Kis jégkorszaktól tartanak a kutatók

A grönlandi jégtaaró minden korábnál gyorsabb ütemben olvad. A jégből vett minták arra utalnak, hogy az elmúlt 350 év legrámaibb változásai mennek most végbe, bár a gyorsulás már a 19. század közepén, nem sokkal az iparosodás kezdete után elindult. Az elmúlt 20 évben azonban ennek üteme 250 és 575 százalék közötti mértékben haladta meg az iparosodás előtti szintet, a legrosszabb év eddig 2012 volt, a 2004 és 2013 közötti időszak pedig erősebb és állandóbb trendet mutatott, mint bármelyik korábbi évtized. Mindez arra utal, hogy a változások gyorsulóban vannak, ami csöppet sem biztató a térségre, vagy akár az egész bolygóra nézve.

A grönlandi jégtaaró minden eddiginél gyorsabban olvad

József Attila Betlehemi királyok

Adjonisten, Jézusunk, Jézusunk!
Három király mi vagyunk.
Lángos csillag állt felettünk,
gyalog jöttünk, mert siettünk,
kis juhocska mondta - biztos
itt lakik a Jézus Krisztus.
Menyhárt király a nevem.
Segíts, édes Istenem!

Istenfia, jónapot, jónapot!
Nem vagyunk mi vén papok.
úgy hallottuk, megszületél,
szegények királya lettél.
Benéztünk hát kicsit hozzád,
Üdvösségünk, égi ország!
Gáspár volnék, afféle
földi király személye.

Adjonisten, Megváltó, Megváltó!
Jöttünk meleg országból.
Főtt kolbászunk mind elfogyott,
fényes csizmánk is megrogyott,
hoztunk aranyat hat marékkal,
tömjént egész vasfazékkal.
Én vagyok a Boldizsár,
aki szerencseny király.

Irul-pirul Mária, Mária,
boldogságos kis mama.
Hulló könnye záporán át
alig látja Jézuskáját.
A sok pásztor mind muzsikál.
Meg is kéne szoptatni már.
Kedves három királyok,
jóéjszakát kívánok!

Kovács András Ferenc Betlehemes

Ejha, itt van, itt karácsony!
Jön, benéz kopott farácson,
s fényesedni kezd a pajta!
Már elég a gyáva gyászból,
tündökölhet árva jászol –
Isten is, ha úgy akarja.
Szalma közt fölsír a gyermek,
anyja tűnt mosolyba ernyed,
csügg az édesapja rajta.
Csordapásztorok csudálják,
ráteríti egy subáját –

s gyűlnek is köré karajba...
Ejha, csöpp az Üdvözítő!
Jaj, hogy áld meg, üdvözít ő
minden embert, bármi fajta!
S hogy ne légyen álma bánat –
bárányt hoznak s pálmaágat,
mit kezök mezőn szakajta...
Három perzsa bölcs királyul
érkezik, s elébe járul,
hogy paláttal bétakarja!
Gáspár, Menyhárt s Boldizsár is
térdre hull hódolni máris –
Isten is, ha úgy akarja.
Ejha, itt van, itt karácsony!
Égi csillag gyúl paráson,
s fényt ragyog, szór szét a pajta!

Adai betlehemes

„Az adai betlehemes játék 1981 karácsonyára
jelent meg a Vigiliában, Tüskés Gábor írt hozzá
bevezetőt, amelyből a következők derülnek ki: A
játékot Adán gyűjtötte a szabadkai egyházmegye
doyenje, az 1981-ben 87 éves korában elhunyt
Gere Vince, néhai adai plébános. Gere Vince a
szöveget és a játékot 1945-ben, a második világ-
háború végén rögzítette.”

Forrás: „...hanem vagyok Ūristen követje...”
A téli ünnepkör dramatikus szokásaiból – Nem-
zetközi Betlehemes Találkozók játékszövegei.

VEZETŐ: (beszéd közben kétszer végigjár, hir-
telen fordul, közben kétszer megáll, miközben
kardjával tiszteleg)

Adjon Isten szép jó estét kicsinek és nagynak.
Kik ebben a kedves házban békén együtt lak-
nak!

Ifjú, öreg fusson ide: hallja meg, kik vagyunk,
Hol voltunk, milyen veszedelmek közt,
s lássa meg, mit hozunk!

Mindenki, aki még tegnap sírt, vigasztalódjék
meg,

Mert mi Jézus követségét hirdetjük tinéktek!

Tudjátok-e, ki volt Keresztelő János?

Mint ő, én is az Ūr útját készítgetem mármost.

Pásztorok, angyalok, szép tanítást hozzatok.

Pásztorok gyereke. Marci te! Hallod-e?

Gyere be! Kezdd meg te!

MARCI: (élénk, ugrándozó, körmért fújja)

Dicsérem a Kisjézuskát!

Jön már a mi betlehemünk, kicsi Jézus vára.

A székre meg üljön egy ő, aki megvigyázza.

Gyere már, Áron!

Szólj már, alig várom!

ÁRON: (kezeit dörzsölve, hátra csapkodva be-
melegít, kifulladt hangon mondja)

Itt van már a rét közepén szegény öreg Jakab,
Sántít, vérzik a szakáll, jaj, tán meg se marad!
Hogy miket tett ez a vénség a kis betlehemért,
Tanulhatunk mi is tőle bátorságos erényt,
Képzelték csak: a nagyerdőben farkascorda tört
ránk!

Én persze mindjárt meglógtam, se kardunk, se
puskánk.

A két betlehemes angyalt kis híján fölfalták,
Hanem a vén Jakab pásztor bizony elébük állt.

Az egyiket orron rúgta, az prüsszög azóta,

A másikat farkán fogva bedobta a kútba.

A harmadiknak bicskájával lenyúzta bundáját,

Ez ordított, a többi meg egymást marva futott
a Tiszán át!

No, hála Istennek, itt vannak a betlehemesek
(kinéz)

KÉT BETLEHEMES ANGYAL: (énekelnek)

Sír az Isten báránya, bűneinket siratja,

Van-e, ki őt sajnálja?

Szűzanya így ringatja:

Áj, áj, áj, Jézus aludjál.

Jaj de kemény a jászol, kis Jézus, ugye fázol?

Tél ellen nincsen bástya, csak Szent József pa-
lástja.

Áj, áj, áj, süvölt a szélzaj,

Süvölt a szélzaj.

JAKAB: (hevesen beront)

Az, az! Süvölt a szélzaj, süvölt a szélzaj.

Odakint csattogatják fogukat a farkasok

Ti meg gyáva kutyák vagytok!

Míg én vérzek, legalább ti ugattatok volna Jézus-
kát védeni.

De ezt a vén Jakabot hagyjátok a hóban! (szidja
őket)

A ménküvit neki, meg a kézibomba!

MARCI:

Jaj, de még most is reszketek, elismerem bátyó,
Szegény legény vagyok én, csak álmodok a vágyó.

JAKAB: Az, az!

Álomszuszi fülesbaglyok, gyáva nyúlfarka
mind!

Fékomadta, mindjárt nagyot mondok! (mind
befogják a fülüket)

Hogy ne halljátok, akkor izé... Nohát akkor
aludjatok.

Igaz, és is álmos vagyok.

(Jakab morogva végignézi rajtuk, amint aludni
földre nyúlnak. Ő is megtántorodik, elterül, el-
alszik. Horkolnak. Csend.)

BETLEHEMI ANGYALOK: (meggyújtják a bet-
lehem gyertyáját, mellé térdelve énekelnek)

„Istengyermekek, kit irgalmad közénk lehozott...”

VEZETŐ: (fölkél, csak a betlehem gyertyái ég-
nek; mindegyik alvóhoz odamegy, lehajolva
vizsgálja arcukat, majd Marcit vizsgálja kardjá-
val)

Ez a félénk parasztlegény csak akkor lesz bátor,
Ha kocsmát kell rohamozni, vagy horkolhat
bárhol.

No meg még egy: a csintalan tánci-tánci!

Hé, Pásztorbojtárom!

Kelj föl, Te lustaság..., mert fölgyújtalak!

Marci! Egy, kettő, három!

Frissen tánci-tánci! Mit álmodtál Marci?

Borbély Szilárd

Míg alszik szívünk Jézuskája

(Részlet)

Prológus

(A csendességben csengettyű szólal, s egyszerre lepattan az égből Mihályka. Fájlalja tagjait.)

Mihályka.

Hú, a világ szörnyű kemény!

Másodszor is megérzem én,
hogy mikor a földre szálltam,
térdemhez kopott az állam.

(A közönséghez.)

Ó! Shalom! Béke veletek!

Elmondok egy történetet.

Épp, hogy egy hete kezdődött,
mikor a tehén kérődzött.

Egy hete vagy ezer éve,

vagy kétezer? Összevéve

mindent, végül olyan mindegy. –

valahol Jeruzsálemben,

vagyis inkább srégen szemben...

Úgy hívják, hogy Betlehemben.

Vagy talán Galíciában? –

Egyszer egy nagy éjszakában
született egy kislátó.

A város meg Betlehowo,

ahová az apja való.

Volt annak már tán egy hete,

hogy úgy sírt a gyermekecske.

Akkor küldtek el utána,

hogy ne ríjon szegény pára.

Most pedig ünneplésre

jövök: körülmetélésre.

Sokan lesznek. Sámliira

kell állni. Epifánia

lesz itt. És kálvária.

Akkor, mikor ott leszálltam,

jött Gáborka is utánam...

Preludium

(Ekkor száll le Gáborka.)

Gáborka.

Kedves földiek! Hát shalom!

Hogy megjöttem, nem is bánom.

Mihályka. Gáborka.

Rég repülünk nagy sietve,

csillagok közt dideregvé.

Alig vártuk, hogy leszálljunk,

S itt e kútnál, letanyázzunk.

Gáborka.

Mert ez a kút, mint az égi,

olyan tiszta, olyan régi!

Mihályka.

S benne minden csillag fénylik,
ami fent is ott fehérlik.

Gáborka

A tejútnak nagy folyóján,

csóvás csillagnak hajóján

úszunk ide le közétek.

Mihályka

Honnan jöttünk, ne kérdjétek.

Mihályka. Gáborka.

Az időnek másik végén

lakozunk, az égnek szélén.

Mihályka.

Az Örökké valóságon

túl van az én lakóházom,

amely fényből van építve,

üstökösökkel ékítve.

Onnan jövök lóhalálba,

éjjel-nappal, meg sem állva.

Gáborka.

Mert az Isten mondta:

Mihályka.

„Menj el!”

Gáborka.

Mit tehetne mást az ember...?

Mihályka.

Meg az angyal, ugyebár?

Azon módon odébb áll.

Gáborka.

(Alaposan körbenéz.)

Ilyen kicsik az emberek?

Vagy ez itt mind embergyerek?

Mihályka.

Sose láttam e kis népet,

mint az angyalok, de szépek!

Gáborka.

Mindegyik, mint egy Kisjézus,

kicsi Ámor, kicsi Vénusz...

(Észbe kap.)

Mihályka.

Azért küldtek, hogy keressek

valakit: emberforma gyermek

születik ma virradóra.

Fekszik szalmán, istállóba.

Gáborka.

Hozzá küldtek, hogy ne sírjon,

hanem inkább mosolyogjon.

Mihályka. Gáborka.

Ezért hoztunk neki almát...

Mihályka.

angyaltollat...

Gáborka.

kistalicskát...

Mihályka.

narancsokat...

Gáborka.

Épp hetet.

Mihályka. Gáborka.

Majd dobáljuk, és felnevet!

(Közben egy kúthoz érnek.)

Gáborka.

Én akkor most tovább megyek!

(Gáborka el.)

Betlehemnek nyissunk ajtót!

tartoznak (Gion Nándor is leírja Az angyali vigasság című kötetében a karácsonyi ünnepek e szokását). Ismert topolyai, horgosi, moholi, székellykevei, csantavareí, doroszolói, torontálvásárhelyi stb. ilyen jellegű szokás és szöveg. A magyar paraszti hagyomány egyik legszebb jelenségeként, vidékünk népi kultúrájának gazdagságáról árulkodnak ezek. Sok helyütt ráadásul nemcsak emlékként, hanem élő hagyományként beszélhetünk róluk.

Elsőre úgy tűnik, hogy Borbély Szilárd szövege gyerekhangú, naiv. Ez azonban pusztán álca, hiszen mögötte több van. Ahogyan az egyik angyal mondja: Kálvária és Epifánia. Utóbbi Krisztus születését és színre lépését, vagyis a vízkeresztet jelenti eredetileg, előbbi pedig a szenvedéstörténetet, amelyet Jézus megélt. Ezáltal a húsvét nézőpontja és a karácsony találkozik. Születés, halál, bűn, bűnhődés és megváltás egymás mellé kerül. Nagy szavak, fontos üzenettel. Jézus születésének célja az emberiség büntől való megtisztítása. Ez csak a halálán keresztül való-

sulhat meg, így Jézus születése és halála összekapcsolódik.

A szöveg felszíne humoros, de alatta komoly tartalom húzódik meg. A szövegbe, a történetbe a csaci és az ördög is beleszól. A művet Borbély Szilárd betlehemes misztériumjátéknak nevezi, amivel egy eddig nem létezett műfaj megszületéséről is tájékoztat. Az énekek, népi imádságok és vallásos dalok mellett népi betlehemesek is ihletet és forrást biztosítottak számára. Ezekből részleteket is átemelt művébe, amelyeket vendégszövegnek nevezünk. Azáltal, hogy egyházi és népi szövegek egymás mellé kerülnek, a szentet összeköti a profánnal, tehát a világgal, nem vallással.

Gyerekkoromban én is jártam betlehemezni barátaimmal. Talán azóta sem szórakoztam annyit és olyan jól, mint akkor. És nem volt utolsó szempont a sok édesség és gyümölcs sem, amit a szereplésért kaptunk. Ilyen élményeket és boldog karácsonyt kívánok. Jövőre újra találkozunk!

Herédi Károly, örökös öregpásztor

A betlehemi történet, vagyis Jézus születése és köszöntése köti össze az e heti Iránytű szövegeit. Ha a József Attila-verset már ezerszer is hallottad, Kovács András Ferenc (KAF) költeménye még hozhat újdonságot. A jászol mellé a pásztorokat és a napkeleti bölcseket, királyokat is odaverseli. Láthatjuk: a betlehemi történetek angyalokat és pásztorokat szerepeltetnek, de a kis Jézus mellett Mária és József, valamint különféle állatok is feltűnnek. Az adai betlehemes helyett persze választhattam volna akármelyik másik vajdasági betlehemes játékot, pásztorjátékot vagy angyali vigasságot is. Hiszen mind a karácsonyi ünnepkör dramatikus hagyományához

Halálos üzenet, azaz hadüzenet

„A rendőrség hadat üzent a falfirkálóknak” – olvassuk nem egyszer, de ilyenkor természetesen nem gondolunk valódi hadüzenetre, csupán egy olyan koncentrált figyelemre, amelyet szigorú, de semmiképp sem véres intézkedések követnek. A valódi hadüzenetet az egyes országok aktuális vezetői küldik egymásnak, diplomáciai úton, az ellenséges ország helyben állomásozó nagykövetének. A rendkívül érdekes összeállítást a Mi micsoda sorozatból kölcsönöztük.

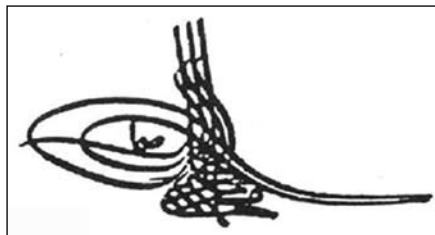
Miből áll egy hadüzenet?

A hadüzenet az érintett országok közötti háború megkezdését jelenti. 1907 óta a hadüzenetet egyezmények is szabályozzák. Elsőként az 1907. évi II. hágai egyezmény 3. cikke fogalmazta meg a legalapvetőbb szabályt. Ennek értelmében az ellenségeskedést jelentő harci cselekményeket tilos addig megkezdni, amíg a hadiállapot beálltát kétséget kizáró módon nem hozták az ellenség tudtára. Ebből a szempontból lényegtelen, hogy a hadüzenet pusztán a tény kijelentése, vagy egyúttal ultimátum is, ami feltételekhez szabja a háború megkezdését. Ezt a finomítást majd csak az 1927. évi II. hágai egyezmény 1. cikke tartalmazza, amely a hadüzenet megvalósítását az előzőnél több feltételhez kötötte.

A hadüzenetek többsége feltételhez köti a háború megkezdését, és azt tartalmazza, hogy amennyiben a másik fél nem teljesíti a küldő valamilyen kérését, akkor a hadüzenet feladója kiméletlenül elindítja a hadseregét. Máskor a hadüzenet kizárólag a feladója hatalmas erejére hivatkozik és a címzett alávalóságát, erkölcselent voltát, képzelt vagy valós gyengeségeit sorolja fel. A 16–17. században inkább ez utóbbi volt a jellemző, már csak azért is, mert hiszen akkor valóban hatalmas birodalmak jellemezték a világot, és ezek okkal elégedhettek meg az erejük fitogtatásával.

Hogy esett a saját csapdjába az öntelt szultán?

Csak az erőfitogtatásra alapozott hadüzenetet írt például 1675-ben az egyik török szultán, IV. Mohammed is, akinek önmagáról rajzolt képe mai szemmel inkább a paródia műfajába tartozik:

IV. Mohamed a hadüzenet aláírásához sem sajnálta a tintát. A török szultánok általában ilyen, tigrának nevezett kézjeggyel látták el a hivatalos okmányokat. A tigrák különféle, gondosan megtervezett grafikus elemekből álltak.

„Én, a Szultán, a Tündöklő Porta ura, Muhammed fia, a Nap és a Hold fivére, Is-ten unokája és földi helytartója, a Makedón, Babilóniai, Jeruzsálemi királyságok, Nagy és Kis Egyiptom ura, a királyok felett király, uralkodó az uralkodók felett, példátlan lovag, senki által sem legyőzött harcos, az élet fájának birtokosa, Jézus Krisztus sírjának megint-gathatatlan őre, magának Istennek bizalmasa, a muzulmánok reménysége és vígasza, a keresztények megfélemlítője és nagy védelmezője, megparancsolom nektek, zaporozsjei kozákoknak ...”.

A parancsolata pedig természetesen arra vonatkozott, hogy a megtámadott fél feltétel nélkül vesse alá magát neki:

„...hogy önként adjátok meg magatokat nékem, mindenfajta ellenállás nélkül, és engem a ti támadásaitokkal sem merjetez nyugtalanítani”.

A zaporozsjei kozákok azonban egy olyan – szintén paródiával felérő – válaszlevelet írtak a szultánnak, amelyben a saját jelzőiből kiindulva a legalpáríbb módon és a legrágárabb szavakkal festették le őt, majd üzenték meg neki, hogy megcsókolhatja a feneküket. Hogy erre egyáltalán válaszolt-e a szultán, arról nem tudni, de annyi bizonyos, hogy a törökök végül nem támadták meg a kozákok földjét, ez a hadüzenet tehát nem érte el a célját.

Milyen érveket használtak a hadüzenetekben?

A támadó országok gyakran az elmaradt adók vagy egyéb szolgáltatások miatt üzentek hadat. 1593 januárjában például a frissen nagyvezérre előléptetett, harcias Szinán pasa Rudolf királyt fenyegette meg azzal, hogy ha nem küldi el gyorsan az elmúlt évi és az az évi adót, akkor nyomban megkapja a hadüzenetet. Ebből azután valóban háború is lett.

Amikor a háborúzni vágyó fél csak az alkalmra vár, olyankor a hadüzenet is meglehetősen komolytalan és nyilvánvalóan csak ürügyeket keres, igazi érveket nem tartalmaz. Ilyen volt a bécsi udvar hadüzenete is, azok után, hogy Ferenc Ferdinánd trónörököst Sarajevóban lelőtte egy szerb nacionalista, Gavrilo Princip. Az eseményt követően Bécsben és Budapesten egyaránt fellángoltak a szerbellenes indulatok, ezért a bécsi kormány biztos lehetett abban, hogy a hadüzenettel szemben nem lesz ellenállás. Egy hónappal a merénylet után, július 28-án Bécs hadat is üzent Szerbiának a következő szöveggel:

„Minthogy a szerb királyi kormány arra a jegyzékre, melyet részére Ausztria és Magyarország belgrádi követe 1914. évi július hó 23-án adott át, kielégítő választ nem adott, a cs. és kir. kormány kénytelen maga gondoskodni jogainak és érdekeinek védelméről és ebből a

célból a fegyverek erejéhez fordulni. Ausztria és Magyarország ennél fogva jelen pillanattól kezdve Szerbiával szemben hadiállapotban levőnek tekinti magát.

Ausztria és Magyarország külügyminisztere:

Berchtold gróf s. k.”

Hatékony dokumentum

Ez a hadüzenet azután sajnálatos módon az egyik leghatékonyabb dokumentumnak bizonyult, hiszen augusztus 1-jén Németország hadat üzent Oroszországnak, 3-án pedig Franciaországnak, és ezzel megkezdődött az I. világháború milliók halálát követelő időszaka.

Máskor még ennyit sem magyarázkodtak, hanem egyszerűen a fennálló súlyos gondokra hivatkoztak. Ezt tette például az olasz király is, aki 1915. május 23-án (tehát az I. világháború második évében) a következő hadüzenetet küldte el az olasz királyi nagykövet által, a császári és királyi külügyek, valamint a császári és királyi ház miniszterének:

„Fennkölt uralkodója, a király Ő felsége parancsának megfelelően alulírott olasz királyi nagykövetnek van szerencséje az osztrák és magyar külügyminiszter úr Ő Exzellenzciájának a következő közlést átadni:

E hónap 4-én tudtunk adatok a cs. és kir. kormánynak azok a súlyos okok, a melyek Olaszország igaz jogában bizakodva, semmisnek és e naptól fogva hatálytalannak jelentette ki Ausztria és Magyarországgal való szövetségi szerződését, a melyet a cs. és kir. kormány megsértett és e tekintetben újból visszanyerte teljes cselekvési szabadságát. A királyi kormány, szilárdan eltökélve arra, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel gondoskodik az olasz jogok és érdekek védelméről, nem vonhatja ki magát ama kötelezettsége alól, hogy nemzeti aspirációi teljesítése céljából minden jelenlegi és jövőbeli fenyegetéssel szemben megtegye azokat az intézkedéseket, a melyeknek megtételére az események késztetik. Ő felsége kijelenti, hogy holnaptól kezdve Ausztria és Magyarországgal szemben hadiállapotban levőnek tekinti magát.”

Ettől kezdve az Osztrák–Magyar Monarchia a legvadabb ellenségeskedésben állt az olasz királysággal.

Egy tragikomikus hadüzenet

A történelem egyik legképtelenebb hadüzenete sajnos Magyarország egyik kormányához kötődik. A II. világháborúban Magyarország a hitleri birodalomhoz csatlakozott. Ennek következtében, amelyik ország szemben állt Hitlerrel és a nácizmussal, azt értelemszerűen Magyarország ellenségének is tekintették. Így került sor arra a hadüzenetre is, amelyet Bárdossy László miniszterelnök először csak szóban közölt

az Amerikai Egyesült Államok nagykövetével 1941. december 12-én. Bárdossy ezt megelőzően, december 11-én egy rendkívüli minisztertanácsi ülésen jelentette be, hogy az Amerikai Egyesült Államokkal szemben két lehetőséget lát: vagy megszakítják a diplomáciai kapcsolatokat, vagy hadat üzennek. Többen mindkét megoldás ellen tiltakoztak, hiszen Magyarország semmilyen módon nem vehette föl a versenyt az USA haderejével, amely emellett egyetlen ellenséges lépést sem tett kifejezetten Magyarországgal szemben. Bárdossy azonban mindenképp ki akart csikarni egy egyértelmű állásfoglalást, elsősorban azért, hogy kedvére tegyen az olasz és a német szövetségeseinek. Ezért úgy döntöttek, hogy taktikázni fognak, és kétértelmű szöveggel állnak elő. Ebben tényszerűen ugyan nem mondják ki a hadüzenetet, de amit mondanak, azt szükség esetén úgy is lehetett értelmezni, mintha hadüzenet lenne. Másnap Bárdossy gyakorlatilag a bizalom megvonásáról tájékoztatta az USA budapesti követét, Herbert Claiborne Pellt, aki ezt követően állítólag ezt kérdezte a magyar miniszterelnöktől: „Ez háborút jelent?” Bárdossy ekkor határozott nemmel válaszolt. December 13-án azonban, ismét csak szóban, azt közölte a nagykövettel, hogy a nyilatkozat mégis a hadiállapotot jelenti. Mivel azonban Pell ezt a formát nem fogadta el hadüzenetként, hiszen a közlés semmilyen módon nem felelt meg egy hadüzenet formai követelményeinek, Bárdossy még aznap este egy írásos jegyzéket is átadott, ezzel a szöveggel: „A magyar kormány az USA, másfelől a Német Birodalom, Olaszország és Japán között fennálló háborús állapotot Magyarországgal szemben is fennállónak tekinti.”

A magyar döntést azonban a Fehér Ház nem vette komolyan, és Roosevelt elnök csak hónapokkal később vitte a témát a Kongresszus elé. Történészek szerint ugyanis az USA Hitler kelet-közép-európai csatlósainak kormányait komolytalan bábkormányoknak tekintette, és az volt az alapállása, hogy ezek politikája nem tükrözi a lakosság többségének véleményét, ezért

Az I. világháború idején a Monarchia területén ilyen és ehhez hasonló plakátokkal uszították az embereket Olaszország ellen. A rajzon a központi hatalmak hadseregeinek egy-egy katonája rázza fenyegetően az öklét az olaszok felé

a demokratikus alapelvekből kiindulva ezeket a kormányzati lépéseket nem lehet valódi társadalmi szándékok kifejeződéseinek tekinteni. Később azonban, 1942 nyarán már látható volt, hogy ezek az országok szintén náci rendszert kezdtek építeni. Ezért az USA maga is hadat üzent Magyarországnak s egyúttal Bulgáriának és Romániának is. Ami sajnos hosszú időre meghatározta Magyarország sorsát.

Kik vezették be a hadüzenet nélküli háborút?

Az egymással háborúzó felek a huszadik századig alapvetően betartották a lovagiasság szabályait, már amennyire a háborúkról szólva egyáltalán van értelme ennek a kifejezésnek. A huszadik század legembertelenebb eszméje, a totális uralomra törekvő fasizmus, illetve az abból kinőtt náciizmus már végképp minden szabályt felrúgott. A sort Japán kezdte:

1931-ben katonái hadüzenet nélkül törtek be Mandzsukuóba. Ezután Olaszország rohanata le Abesszíniát 1935-ben, szintén hadüzenet nélkül.

1938-ban Hitler következett: hadüzenet nélkül bevonult Ausztriába, és elfoglalta azt. A következőkben Hitler Csehszlovákiát és Lengyelországot rohanta le ugyanígy (1939), majd Norvégiát, Dániát, Hollandiát, Belgiumot és Luxemburgot támadta meg – hadüzenet nélkül.

1940-ben ismét Olaszország következett a bejelentés nélküli támadással: ezúttal Franciaországba majd Görögországba vonult be.

1941-ben a tengelyhatalmak Jugoszláviát, majd Görögország további részeit foglalták el hadüzenet nélkül, végül pedig Hitler ugyanígy támadta meg Oroszországot, ugyanebben az évben.

A leghíresebb hadüzenet nélküli, tehát váratlan támadás fogalmát a világ Pearl Harborhoz köti, ami azonban nem egészen indokolt. Az amerikaiak 1941. december 7-én reggel 9-kor fejtették meg a japán külügyminisztérium rejtjeles táviratát, amit a washingtoni nagykövetnek küldött. Ennek az üzenetnek az egyik fejezete tartalmazta azt az utasítást, hogy a hadüzenetet washingtoni idő szerint 13 órakor kell átadni az amerikaiaknak. A japán nagykövet 12:45-kor érkezett az amerikai külügyminisztériumba, de csak 13:30-kor fogadták, amikor azonban Pearl Harborban már lezajlott a váratlan támadás első hulláma. A hadüzenet elmaradásának tehát az amerikai külügyminisztérium lassúsága is oka lehetett. Mindenesetre a hadüzenet nélküli támadások összehasonlíthatatlanul több áldozattal járnak, hiszen az érintett feleknek nincs idejük a felkészülésre.

Egy biztos: a hadüzenetek akkor sem tartoznak az emberiség történelmének értékes írásai közé, ha időben megérkeznek, hiszen mindenképp halálos üzeneteket hordoznak.

Hadüzenet nélkül támadta meg Japán Pearl Harbort 1941-ben

Filozófiát gyerekeknek?

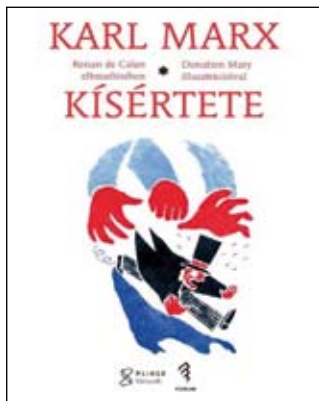
A Forum Könyvkiadó foglalkozások keretében népszerűsíti új kiadványait

Az újvidéki Forum Könyvkiadó a Pliage Alapítvánnyal közösen adja ki a Filozófia gyerekeknek sorozat köteteit, amelyek egy-egy filozófus gondolatait közvetítik a legkisebb korosztálynak. Nagy kérdés, hogy a témakörhöz nemigen szokott általános iskolások érdeklődéssel, vagy ellenkezéssel, fanyalogva fogadják ezeket a kiadványokat. Tény, hogy a kiadó ismeretlen területre evezett, és az is, hogy a megszólított korosztály egy része kifejezetten jól fogadta a könyvpiacról eddig hiányzó témakört.

A kiadó szerint olyan tudományterületbe nyújtanak betekintést a gyerekeknek, amelyhez, koruknál fogva, nem kaphatnak sok fogódzót. A gyerekkönyvek zöme ugyanis szépirodalmi jellegű, a fiatal korosztálynak szánt ismeretterjesztő kiadványok pedig

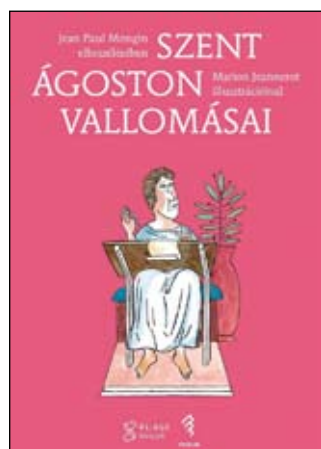
inkább a történelem, a csillagászat, a biológia és a technika tárgyköréből merítenek, csak elvétve készülnek gyerekeknek szánt, minőségi művészeti, vallástörténeti, esetleg egyéb tudományterületeket érintő kiadványok.

A sorozatban eddig négy kötet jelent meg: Descartes és a Gonosz Szellem, Szókratész, a semmittudó bölcs, Karl Marx kísértete és Szent Ágoston vallomásai. További terveink között Platón és Lao-ce gondolatai hasonló, gyerekeknek szóló feldolgozásának kiadása szerepel.

„Foglalkozásainkkal a vajdasági magyar tannyelvű általános iskolákat, kulturális intézményeket keressük fel, szereplésünket a sorozat már megjelent négy kötetére alapozzuk. A filozófiai gondolkodásba a gyermekek számára nyilván csak bepillantást adhatunk, azonban ezt azzal a reménnyel tesszük, hogy a

könyvön keresztül hozzáférést biztosíthatunk számukra egy olyan világhoz, amelyet azután idővel lehetőségük lesz alaposabban bejárni. A könyvek segítségével a filozófia világának a létezéséről, a hangulatáról, a természetéről kezdünk el mesélni, bebocsátást nyújtunk az általános iskolás korosztály számára a közös gondolkodásba, azt az üzenetet közvetítve feléjük, hogy fontos, amire gondolnak, kíváncsi-

ak vagyunk a gondolataikra és rájuk is” – jelzi többek között a kiadó.

Elmondjuk még, hogy a programsorozathoz egy munkafüzet is készült Filozófiasuli címmel, ezt Losonc Márk filozófus és a több gyerekkönyvet jegyző Toma Viktória írták meg – egyfajta bevezetőt nyújtva a gyerekeknek a filozófiai gondolkodásba, egy-két elgondolkodtató állítás, megválaszolandó kérdés, megfejtendő rejtély fölvetésével. A népszerűsítő foglalkozások megkezdődtek, december 7-én például Topolya Község Múzeumban két foglalkozást is tartottak általános iskolások számára.

Varró Dániel új kötete

Rég várunk egy olyan mesevilágra Varró Dánieltől, mint amelyet a Túl a Maszat-hegyenben teremtett. A népszerű író újabb kötetével, **A szomjas troll - Kis viking legendárium** cíművel megidézi és „varródaniszta” az északi és a kelta folk-

lór néhány jellegzetes alakját: trollokat, mocsári goblinokat, orkokat, leprikonokat, hablényeket és hablegényeket. Van itt troll-legenda, finn minieposz, Andersen-paródia, sőt, tetszés szerint lehetünk főhősei egy vikinges gyerekfantasynek. A lapokon meglevenedő izgalmas, eseményekben és szójátékokban gazdag világban mindenki ráismerhet saját családi történeteire, ismerőseire és legfőképpen önmagára. A skandinávokodó mesefüzért – melyet a magyarországi Jelenkor Kiadó Kft. adott közre –, a szörnyű zord fjordok világát Maros Krisztina pompás képei teszik kerek egészé. A kötet magyarországi könyvesboltokban szerezhető be.

BALETT

Karácsonyra Diótörő

Karácsonyeste együtt díszíti a család a szalonban felállított hatalmas fát. A gyerekek keresztapja, Drosselmeyer diótörő bábót ajándékoz Marikának. A kislány az este izgalmait után új játékaival aludni tér. Álmában meglevenednek a nemrég átélt események képei, a bábok, játékok életre kelnek, a szobát egerek népesítik be, és fosztogatni kezdik a fát. Később Diótörő herceg boldogan köszönti a szépséges leányzóvá serdült Marikát – Mária hercegnőt. A kislány hol félelmetes, hol csodálatos álmait jelennek meg a történetben...

A Diótörő a balettirodalom leggyakrabban játszott darabja lett. Ötlete az orosz cári színház egykori igazgatójától származott. E. T. A. Hoffmann A diótörő és az egérkirály című meséje alapján olyan mese-ballettet akart színpadra vinni, ami minden addig felülmúl. Csajkovszkijt kérte fel a muzsika megkomponálására. Az eredmény nem maradt el.

A Diótörőt megnézhetjük Újvidéken, a Szerb Nemzeti Színház balett-társulatának előadásában. Az előadást hat alkalommal tűzik műsorra: december 21-én, 22-én, 26-án, 27-én (50. előadás) és 29-én 19 órakor, valamint december 31-én 12 órai kezdettel.

Kiadásunk hátlapján részlet látható az újvidéki előadásból.

Aki Belgrádba érkezik, nem hagyhatja ki...

...a Kalemegdán-várat! – vágta rá kérdő-sükre Miklós Hajnalka, a Magyar Szó belgrádi tudósítója, aki immár több éve él a fővárosban. A Belgrádot bemutató rövid összefoglalóját is a Kalemegdánnal kezdi, lásd, mit tudtunk még meg tőle:

– Ennek a várnak nagy jelentősége van a magyar történelemben is, hiszen Hunyadi János, Mátyás király édesapja és katonái védtek meg a török előrenyomulástól 1456-ban. Számos történelmi, föld alatti és hagyományos túrára fizethet be az ide látogató, hiszen a város szimbólumának tekintett vár sok titkot rejt. De nemcsak ezért kihagyhatatlan, hanem azért is, mert innen nyílik a legszebb kilátás a Duna és a Száva összefolyására, ugyanakkor a várban számos múzeumot is meg lehet tekinteni, így a Természettudományi Múzeumot vagy a Hadtörténeti Múzeumot, továbbá a Belgrádi Állatkertet.

Zsolnay-kerámia ékesíti a Moszkva Szálloda tetőzetét

Belgrád azok közé a városok közé tartozik, melyek ápolják a sakknak, mint közösségi játéknak a kultuszát, így szabadtéri sakkasztalok várják a játék szerelmeseit. Fiatalokat és időseket látni a Kalemegdánon és a Tašmajdan-parkban, amint a sakkasztalok fölé görnyedve igyekeznek túljárni a másik eszén.

A Tašmajdan-park az egyik legsokszínűbb park, hiszen itt találkozik az új a hagyományos és a régivel. Különböző stílusú és témájú szobrok, emlékművek találhatók itt, korszerű

játszóterek, ahol a gyerekek mellett a fiatalok is elszórakoznak. Van itt étterem (elit körökben talán a város egyik legnépszerűbb étterme), kávézók a fenyőfák árnyékában, és itt van a sportközpont is, ahol fedett és szabadtéri medencék várják a látogatókat, télen pedig korcsolyapályával kedveskednek a téli sportok kedvelőinek. Ugyanakkor számos koncertnek ad otthont ez az objektum.

Kifejezetten gazdag a színházi élet a szerb fővárosban

Belgrád építésze is rendkívül színes. Egy- más mellett aránylag jól megfér a a huszadik század szocialista minimalizmusa, a barokk vagy a szecesszió több változata, illetve a korszerű üvegobjektumok, és amit nem lehet nem észrevenni: a Moszkva Szálloda. Sárga színű homlokzata és a rajta található zöld Zsolnay-kerámia magára vonja a figyelmet.

Belgrád gazdag szórakozási lehetőséget kínál. A színház kedvelői szabadon válogathatnak a Nemzeti Színház, a Jugoszláv Drámai Színház, az Atelje 212, vagy a Bitef Teatar, a Színház a Terazijén repertoárja között. Csupán 2-3 buszmegállónyra vannak egymástól, a belvárosban. Persze a kisebb színházak, mint a Színház a Slaviján vagy a Belgrádi Drámai Színház, a Boško Buha, a Zvezdara is sok jó előadással készül, a Duško Radović gyermekszínház úgyszintén. Aki viszont szívesebben látogatja a múzeumokat, nem

hagyhatja ki a hosszú évekig tartó felújítás után az idén megnyílt Nemzeti Múzeumot, az újnak számító Illúziók Múzeumát, de a Tesla Múzeumot sem. Annak, aki kimerészkedik a belvárosból, Újbelgrádban, a Duna mellett a Kortárs Művészeti Múzeum, Surčinban pedig a Repülőmúzeum is sok érdekességet kínál. Persze Zimonyban a Gárdos-tornyt (Hunyadi-tornyt) is meg kell nézni. Vagy az új vasútállomástól

nem messze Josip Broz Tito sírját, a Virágházat. És ha már ott vagyunk, mindenképpen sétát kell tenni Belgrád talán legszebb parkjában, a Topčider-parkban.

A jó étkek és a bohém életmód sem hiányzik ebből a városból. A hagyományos ételeket – melyeket hegedűszo is kísér – a Skadarlija találja az ember, de a Knez Mihailovából (Mihailo fejedelem utca) nyíló utcák is számos kisebb éttermet, hangulatos kis kávézót rejtnek, sőt kiváló cukrászdák is megbújnak itt. Bármerre is fordulunk, a legjobb helyeken nagy tömeg van.

És ha már a Duna, illetve a Száva partjára keveredünk, kellemes sétát tehetünk az épülőfélben levő Belgrád Vízivárosától a Május 25-e Sportközpontig. Ezt a távot akár kerékpárral is meg lehet tenni, kora tavasztól késő őszig, ha az időjárás is megengedi. Kerékpárkölszönzők állnak az odalátogatók rendelkezésére.

Kiváló a kilátás a Kalemegdánról a Száva torkolatára

Az óváros szíve a Skadarlija

Felkerült a szellemi kulturális örökség UNESCO-listájára a kékfestő

A jelölést Magyarország, Németország, Ausztria, Csehország és Szlovákia közösen nyújtotta be. A kékfestés textilszínezési és -mintázási eljárás, amely a 18. és 19. században terjedt el Közép-Európában. Leginkább len- és pamutvásznat, valamint selymet festettek kékre úgy, hogy a kelmére előzetesen úgynevezett gátlóanyagot nyomtak, ez a fehéren maradó felület adta a mintát, majd a kelmét indigóóra színezték.

A mauritiusi fővárosban megtartott ülésen több mint 40 hagyomány jelöléséről döntöttek, köztük van például a kazah lótenyésztés hagyományos tavaszi fesztiválja, az ősi japán vallási rituálé, a laoszi naga kézművesség, az ománi lovaglás és tevelgelés hagyománya, a lengyel jászolkészítés vagy a svájci-osztrák lavinakockázat-mérés gyakorlatának hagyománya.

A szellemi kulturális örökség megőrzéséről szóló UNESCO-egyezményt 2003-ban fogadták el. A szellemi világörökség az őskőtől örökölt hagyományokat, kifejezőmódokat, előadóművészeteket, ünnepi ritusokat, társadalmi gyakorlatokat, régi tudományágak tudásanyagát tartalmazza.

A szellemi kulturális örökség UNESCO-listáján jelenleg szereplő magyar elemek a **Kodály-módszer, a busójárás Mohácson, a tánc-házmódszer, a matyó népművészet és a solymászat.**

Bakos Zoltán István kékfestő népi iparművész a bácsalmási kékfestő műhelyben. A műhelyt a Skorutyák család alapította 1879-ben

Óriáskerék Szegeden

Szegeden 38 méter magas óriáskereket állítottak fel a karácsonyi ünnepekre. A kerék a Széchenyi téren, a város központjában várja a bátrabbakat, akik 1800 Ft. ellenében (kb. 700 dinárért) szinte az egész települést beláthatják, ami a decemberi díszvilágítás miatt különösen nagy élményt jelent

Macskarajongók

Számos hírességről tudni, hogy macskabarát volt. Közjük tartozik például XII. Piusz pápa, VI. Pál pápa, Richeleu bíboros, Winston Churchill, Ernest Hemingway, Bohumil Hrabal, II. Miklós cár. Voltak olyanok is, akik egyenesen gyűlölték ezeket az állatokat, mint például Nagy Sándor, Julius Caesar, Dzsingisz kán, Napóleon, Hitler, Sztálin.

A zene világából híres macskakedvelő volt például **Freddie Mercury**, cicái több számának szövegében és videoklipjeiben is megjelentek. Ők jelentették az egyik állandó szeretetforrást számára, turnéi során ha hazatelefonált, cicáihoz is külön-külön beszélt, karácsonykor pedig mindegyikük külön ajándékot kapott. Halála előtt az ő sorsukról is körültekintően gondoskodott, Mary Austin és a cicák örökölték minden vagyonát, mert „ők megérdemelték”. Freddie kedvenc cicájához egy dalt is írt Delilah címmel. Összesen 8 macskája volt, többségüket utcáról fogadta be, néhányukat ajándékba kapta, mivel barátai nem tudtak úgy elmenni a kisállatkereskedés mellett, hogy a kirakatban hagyják a dobozban árválkodó csöppségeket. Nagyon sok kevésbé ismert macskatartó is van, persze. Hogy miért van szükségük a házi kedvencekre? *Leonor Fini* argentin képzőművész megállapította: „Az embernek azért van szüksége macskára, hogy félelem nélkül simogathasson egy ragadozót.”

Magyarországon is számos példát találunk a macskarajongásra: Szabó Magda, Ottlik

Géza, Weöres Sándor. Polcz **Alaine** és férje, **Mészöly Miklós** is nagy macskaszeretők hírében álltak. Sok cicát találtak és gondoztak kisoroszi nyaralójukban, volt, hogy egyszerre 10 cica élvezte vendégszeretettüket. Budapesti lakásukba is fogadtak be kóbor állatokat abban az időben, amikor

Freddie Mercury kedvenc cicafajtája a játszóterti keverék volt, a képen látható festett selyem mellény egy ismerős ajándéka, ezen Mercury saját cicáinak portréi láthatóak.

nem volt még „divat” az ivartalanítás, az ebből adódó kellemetlenségek miatt pedig rendszeresen támadták őket a szomszédok... ez azonban nem rendíthette meg őket állatszeretettükben és segíteni akarásukban. Macskaregény című könyvében Polcz Alaine sok kedves, megható, olykor szomorú történetet oszt meg az olvasókkal kedvenc állatairól. A képen azzal kis fekete cicával, Trilette-tel látható, akit vitt magával mindenhol az oroszok elől való menekülésékor is. A kép a II. világháború idején készült róluk.

Polcz Alaine erdélyi származású magyar író is nagy macskarajongó volt

Magyar mondák a középkorból

Lázár Ervin a kimeríthetetlen magyar mondakincs legszebb darabjait dolgozza fel. Egy évvel ezelőtti, félév-záró dupla számunkban a honfoglalás korába vezetett bennünket vissza, most pedig, továbblépve a középkorba, a tatár és a török elleni harcokról, Szent Lászlóról, Kemény Simonról, Mátyás királlyá választásáról és más eseményekről, történelmi alakokról olvashatunk.

A kitűnő író maga is szabadon kalandozik a magyar mondavilágban, részleteket, figurákat ragad ki, néhány vonással újramintázva hozza közel őket a mai korhoz. A jól ismert történeteket nemcsak újrameséli, hanem varázslatos írói világának részévé is teszi.

Fogadjátok szeretettel válogatásunkat, melyet lapunk mellékleteként külön meg is őrizhettek!

Vértess

Oros vitéz lova tajtékot hányt, mire egy nap vágta után András király táborába ért.

– Felség – zuhant térdre Oros a király előtt –, Henrik császár nagy haddal tör országod ellen, katonája annyi, mint a fűszál, s a Dunán egy hajóhad kíséri.

András király arca, mintha kőből faragták volna, meg sem rezdült a hírre.

– Menjetek – intett –, a császár pusztaságot találjon maga előtt, ember nélkül, állat nélkül, élelem nélkül. Egy szem búza, annyi sem maradjon neki!

Lovascsapatok rajzottak ki András táborából nyugat felé. Orosból a király nyugalma láttán egy csapásra eltűnt a fáradtság, maga is lóra pattant újból, hogy mihamarabb teljesedjék a királyi parancs.

Aratás ideje volt, a nép a határban szorgoskodott, volt, aki éppen kesztekbe rakta a gabonáját, mások éppen most vágták, a legserényebbek már a takarodást is megkezdték, nagy, búzakévékkel rakott szekerek igye-

keztek a falvak felé. S most a katonák láttán riadt arcok, ijedt tekintetek, hátrahőkölő testek. Ezek mit akarnak?

– Abbahagyni! Abbahagyni! – kiáltották a katonák. – Mindenki a faluba! Az élelmet szekérre rakni, állatokat elhajtani! Irány Fehérvár! Gyerünk, gyerünk!

– De vitéz úr – fogta könyörgőre egy paraszt –, már csak az a kicsike darab van hátra, azt még learatnám.

Egy besenyő lovas tornyosult fölötte, szúrós szemmel nézte a parasztot.

– Nem érted? A király parancsa! – mondta, s a kezében tartott lobogó fáklját a maradék búzába hajította.

Oros szíve összeszorult a lángoló gabona láttán, sajnálta a rémült parasztokat, de tudta, nem tehetnek mást. Ez a király parancsa, s a király tudja, mit miért parancsol. Egy csatásos ökrös szekér közeledett feléje, toronymagasan megrakva búzakévékkel. Az ökrök előtt megszeppent öreg paraszt, a kévék tetején egy kisfiú. Az öreg reménykedett, hogy legalább azt az egy fordulót be tudja menteni a faluba.

– Állj – mordult rájuk Oros. – Leszörni!

– De uram – próbálkozott a paraszt.

– Jön az ellenség, nem érted? Leszörni, mert különben a szekérrel együtt gyűjtom föl!

Az öreg meg a gyerek fáradt mozdulattal szórták a kévéket a szekér mellé, Oros zsarátnokot vetett a csomóba, lobogva égett a búza, az öreg úgy érezte, mintha a szíve égne.

– A király parancsa – morogta Oros. – Gyerünk, igyekezzetek!

Égett, füstölgött az egész vidék, távoli domboldalakon lobogott a lábon álló búza, égtek a képek, a falvak mellett az asztagok, a szénaboglyák. Síró asszonyok, síró gyerekek, a férfiak káromkodva rakodtak a szekerekre, terelték a marhákat, a visító szüldőket, kocákat, az asszonyok szaporán kapkodta bucsér alá az aprójságot.

Hosszú szekérkaravánok döcögtek délkeletnek a lángoló, fel-felparázsló, egyre jobban feketülő tájon.

– Ez neked a fogadjisten, Henrik császár – mormogta Oros, s a feje mellett fekete üszköt, fel-felparázsló polyvát hordott a szél.

Henrik császár hada másnap érte el a felperzselt vidéket. A fekete, kiégett táj szorongatta őket, az üres szellemfalvakban mintha túlvilági lelkek lestek volna ki az ablakokon.

– Császári felség, elfogyott az élelmünk – jelentette Henriknek a vezér.

– Gebhardt püspök a hajóhaddal már Győrbe érkezett – mordult rá a császár –, egykettőre itt lesz az utánpótlás. Itt bevárjuk. Letáborozni! – rendelkezett a császár.

Letáboroztak, s körülöttük, mint a farkasok a nyáj körül, ott ólálkodtak András király magyar és besenyő lovasai.

Gebhardt püspök valóban megérkezett a hajóhaddal Győrbe. Kikötöt-

ték az étellel telt bárkákat. Gebhardt magához szólította egyik emberét, és levelet nyújtott neki.

– Ezt elviszed a császárnak, írja meg, hogy hova vigyék az utánpótlást.

Oros vette észre először a kiégett pusztai tájban a settenkedő idegent. Mit keres ez itt? A portyázó lovasscsapat előrajzott rejtekéből, körülvették a jövevényt, egykettőre megtalálták nála a levelet. Fél órába sem telt, már András király kezében volt a levél.

– Majd mi megválaszolunk neki – somolygott a király. – Írd! – intett az írnoknak.

– „Tudd meg, kiváló Gebhardt püspök, birodalmunk nagy és veszedelmes ügyei arra kényszerítenek minket, hogy Magyarországból Németországba térjünk meg. Rontsd el hát a hajókat, amilyen gyorsan csak tudod, és siess utánunk Regensburgba, Magyarországon ugyanis te sem vagy többé biztonságban.”

A levelet lepecsételték, s a király Orosnak nyújtotta.

– Öltözz parasztgúnyába, s vidd el Gebhardtnak.

Oros a levéllel nekivágott az éjszakának.

Henrik seregét akkor már majdnem szétzüllesztette az éhség és a félelem. A magyarok egy percre sem hagytak nekik békét, hol nyílzáport zúdítottak rájuk, hol meg sátraik közé bemerészkedve, pányvával elragadtak közülük egyet-egyet. A rémült németek beásták magukat a földbe, s pajzsait maguk fölé borították.

– Csak reggelig tartsatok ki – ordította a császár –, jön már Gebhardt!

S Gebhardt nem sokkal később Oros kezéből átvette a hamis levelet. Megbolydult a német hajósok tábora, Oros a nagy zűrzavarban kereket oldott, megbújt egy Duna-parti fűzesben.

Gebhardt emberei a parancs szerint jártak el. Legszebb hajóikat felgyújtották. Oros elégedetten nézte a csapkodó lángokat. Ezt az öreg paraszt szeker bújájiért – gondolta. Más hajókat megfűrtak, úgy sülyesztették el. Egy órácska alatt a császári hajóhad a várva várt étellel együtt semmivé lett, s Gebhardt embereivel sebtében indult Regensburg felé. Oros meg András király tábora felé vette útját, hogy jelentést tehessen mihamarabb.

Mire Oros visszaért, már megtört a császári tábor. Éhen veszünk mind, elpusztulunk, zajongtak a katonák a pajzsokkal takart gödrökben. Halottjuk is egyre több lett, ki magyarok nyilaitól, ki az éhségtől pusztult el. S Gebhardt-ot ugyan várhatták! Henrik magához intette két főemberét.

– Menjetek el András királyhoz – mondta –, és mondjátok meg, örök békét kínálunk neki. Ha most szabad utat enged hazafelé és ételmet küld a seregemnek, soha András királyt és utódait nem támadom, soha magyar királyt szóval, tettel vagy tanáccsal meg nem bántok, sőt ha valaki utódaim közül fegyvert fog Magyarország ellen, szálljon arra a mindenható Isten haragja, és átkozott legyen mindörökre. Menjetek, mondjátok meg neki.

A küldöttség már útnak eredt, de a császárnak még valami eszébe jutott, és utánuk kiáltotta.

– És Zsófia nevű lányomat az örök békeség zálogául András király fiához, Salamonhoz adom feleségül.

András király meghallgatta a követeket és így szólt:

– Vigyetek nekik ételmet.

Ötven óriási vizát küldött a császárnak, kétezer szalonnát, ezer birkát, ökröket, több szeker kenyeret és bort is fölös bőséggel. A kiehezett németek nekiesetek az eleségnek, egymás kezéből kapkodták a kenyeret, szalonnát. Sokan annyit ettek, hogy ott helyben meghaltak tőle.

A magyar tábor a szemközti hegyoldalból nézte a németek fejvesztett zabálását s a védelést a csapra vert hordók körül.

Oros – még paraszti gúnyában – ott állt királya mellett, arcán gúnys mosoly, akárcsak Andrásén.

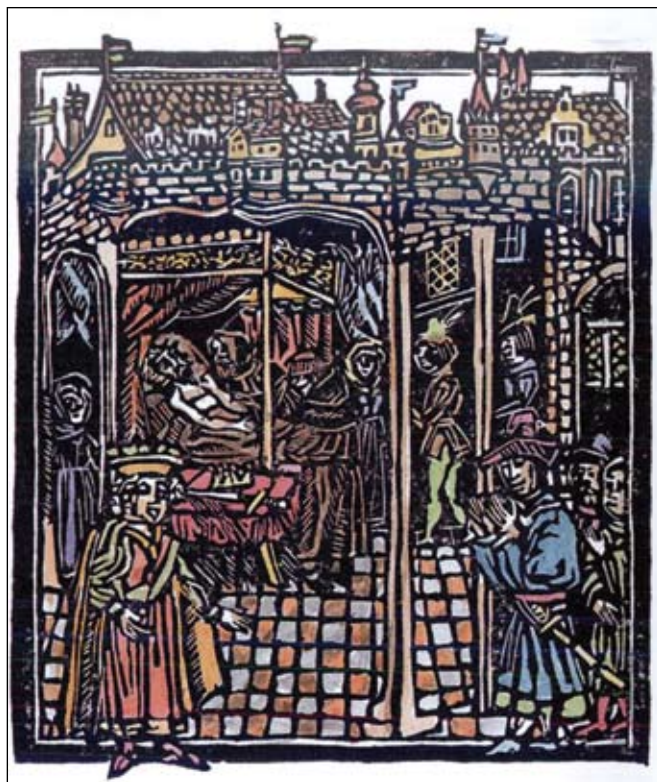
A részeg, szétzülött német sereg ekkor eldobálva vértjeit, sátraikat, fegyvereit hátrahagyva fölkerekedett, és lóhalálában elfutott Németország felé.

Csend lett, csak az elhányt fegyverek, vérték, pajzsok csillogtak a hegyoldalban. És ekkor András így szólt:

– Mától ezt a hegyet Vértesnek nevezzük.

Korona és kard

Miklós, a hírvivők ispánja két koppantást hallott belülről, ez volt a jel, hogy a király szólanı őhajt vele. Kitárta a nehéz, faragott ajtót, belépett. A király baldachinos ágyban feküdt, a betegség meggyötörte.

– Küldess Béla hercegért – mondta súlyos, koppanó szavakkal a király.

Az emeleti folyosó arkádjai alól kiáltott le a várudvarra, megvárta, amíg a hírvivő nyeregbe pattan és kivágtat a kapun. Visszament a király ajtaja elé, éppen idejében, hogy bejelentesse Salamon királyfit, aki kíséretével a szokásos reggeli látogatásra érkezett apjához.

András király intett, hogy kéreti.

A királyfi és kísérete a király szobájába lépett. Salamon apja ágya mellé állt, a király hosszan, szótlanul nézte a fiát. Aztán megfogta a kezét, és így szólt:

– Azt akarom, hogy a halálom után te legyél a király!

Pár pillanatig még szorította a fia kezét, mintha eljövendő, nagy veszedelmektől szerette volna megóvni, aztán keze fáradtan a takaróra csuszant, és egy parányi mozdulattal jelezte, hogy a látogatásnak vége.

A királyfi mélyen meghajolt apja előtt, és kíséretével együtt elhagyta a termet.

Kint az ajtó előtt már összegyűltek a főurak, András király hű emberei.

– Küldd be őket – parancsolta Miklósnak a király.

A főurak a király ágya köré sereglettek, Miklós odakinn az ajtó előtt hallotta, hogy a király leülteti őket, koppantak, nyisszentek a széklábak. Hallotta a király hangját is.

– Érzem, hogy nem sokáig élek már – mondta a király – és azt akarom, hogy halálom után a fiam, Salamon legyen a király. Tudom, hogy ti mellettetek vagytok, és tiszteletben tartjátok akaratomat, de azt is tudom, hogy öcsém, Béla herceg beleegyezése nélkül Salamon nem uralkodhat. Ezért is hívtam Béla herceget.

Miklós érezte az ajtó előtt a benti feszültséget, egy pillanatra siri csend lett, majd mint egy hirtelen dobütés, felcsattant az egyik főúr hangja.

– El vele az útból!

– Ha azt akarod, hogy a fiad legyen a király, meg kell ölni Béla herceget – mondta egy másik.

A feszültség feloldódott odabenn, egyszerre beszélt mindenki, Miklós kővé dermedve állt az ajtó előtt, Béla hercegre gondolt, akit rajongva szeretett a nép.

– Meg kell ölni! Igen, Salamon lesz a király – hallatszott odabentről a főurak kórusa.

Aztán röpke csönd támadt, és ebben a csendrésben szinte ijedten, elvékonyodott hangon szólalt meg András király.

– De jog szerint őt, Béla herceget illetné a korona.

– Nem. Nem őt illeti – mondták azonnal, egymás szavába vágva a főurak. – Salamon már megkoronáztatad, Béla herceg beleegyezésével. Akit megkoronáztak, az a király! Úgy van! Salamon lesz a király.

– Azért hívtam ide Béla herceget – mondta a király –, mert próbára akarom tenni. Hozzátok ide a koronát és a hercegséget jelképező kardot.

A szolgák vörös posztóval terítették le az asztalt, a kincstárnok áhítattal nyitotta ki a vasabroncsokkal övezett aranyozott ládát, s a koronát és a kardot az asztalra helyezte.

– Választhat – mondta halkan a király. – Segítetek fölkelni.
Két hívére támaszkodva nehézkesen kikászálódott az ágyból.

– Az ablakhoz – mondta.

András király hosszan nézte a várkaputól az erdős hegyek felé vezető utat, a szíve hevesen dobogott, ki tudja, mit szeretett volna jobban, hogy jöjjön már az öccse, vagy inkább ne jöjjön soha.

De akkor már az út végén felsejlett a porcsík, lassan-lassan a lovasok alakja is kibontakozott a messzeségből. A lovasok élén fölsimerre az öccsét, Béla herceget.

– Jön – mondta, és két ember visszatámogatta őt az ágyáig, de András nem feküdt vissza, királyi palástjában, ülve maradt az ágya szélén.

Miklós meghallotta a várudvarra zúduló lovasok dobogását. Megjött – gondolta –, és összeszorult a szíve. Szerette Béla herceget.

Odabenn felcsendült a király hangja.

– Ha békességgel a hercegséget akarja és a kardot választja, legyen az övé. De ha a koronáért nyúl, öljétek meg.

A szavak átszűrődtek az ajtón. Miklós összereszt. A folyósón feltűnt Béla herceg magas alakja, egyedül jött, kíséretét odalent hagyta. Miklós mereven nézte a herceget, s mikor az bebocsátásra várva megállt előtte, hirtelen odasúgta neki.

– Ha kedves az életed, a kardot válaszd.

Béla herceg értetlenül nézett rá, de magyarázkodásra nem volt idő, Miklós kitérte az ajtót, és bejelentette:

– Béla herceg.

A herceg belépett királyi testvére elé, végigpillantott a feszült arcokon, nem értette, miért van az asztalon a korona és a kard, ide-oda rebbent a tekintete.

A király ekkor így szólt:

– Herceg, én megkoronáztattam a fiamat, de nem kapzsiságból, hanem az ország békessége kedvéért. Neked azonban szabad akaratom van. Ha a királyságot kívánod, vedd a koronát – ha a hercegséget, válaszd a kardot; egyet közülük engedj át a fiamnak.

Béla herceg előtt ekkor világosodtak meg Miklós szavai. Határozottan az asztalhoz lépett.

A főurak keze kardjuk markolatára csusszant. Béla herceg fölemelte az asztalról a kardot, a király megkönnyebbülten fölsóhajtott, vállá előreesett.

– Legyen a fiadé a korona, és add nekem a hercegséget.

A király minden erejét összeszedte, fölemelkedett, és meghajtotta a fejét az öccse előtt.

Miklós odakinn az ajtófélfának támaszkodott, és megtörölte verejtékező homlokát.

Tatárvilág Magyarországon

Rogierius mester szolgája kíséretében lélekszakadva érkezett meg Esztergom várába.

– Vezessetek Simeon elé! – kiáltotta.

A kiáltásra maga Simeon, az íjászok hadnagya lépett elő az egyik mellvéd mögül.

– Itt vagyok, jó Rogierius, mi hírt hozol?

– A legrosszabbat. A tatárok Esztergom ellen készülnek.

– No hiszen készülhetnek. Megvéd bennünket a Duna – mondta a hadnagy.

– Jön a tél, Simeon, befagy a Duna, és akkor ezer jaj nekünk.

– Egyet se félj, Rogierius. Helyezd magad kényelembe, és bizakodjál. Majd teszünk róla, hogy ne fagyjon be a Duna.

Nemsokára megjöttek a fagyok, dermedezni kezdett a víz háta, de Simeon emberei gondoskodtak róla, hogy Esztergom alatt be ne álljon a Duna jege, törték éjjel-nappal. S pár nap múlva igencsak megnőtt a jégtörő kedvük, mert a túlsó parton tatár lovasok tűntek fel. Az előőrsöt nagy sereg követte. Vizsgálgatták a jeget, tanakodtak egy kicsit, egy-két nyílvesztőt elengedtek a jégtörők felé, aztán letáboroztak a Duna-parton, mint akik abban bizakodnak, hogy a tél erősebb lesz a jégtörőknél. De Simeon még

több embert küldött a partra, s a fagy is kegyes volt hozzájuk, nem mutatta ki amúgy istenigazából a foga fehérjét.

A tatárok unták odaát a várakozást, az esztergomi vár falairól látni lehetett, ahogy nagy sürgés-forgás keletkezett a sátortáborban, kialudtak a tüzek, megmozdultak a sátortartó rudak, a sátrak meglebbentek, a földre huppantak.

– Hurrá! – kiáltottak boldogan a várfalakon. – Elvonulnak.

Vigadoztak Esztergom lakosai, a várvédők is poharat emeltek az örömré. Pedig ha több figyelmet szentelnek a túlsó partnak, kileskethetik volna, ahogy néhány tatár lovas nagy baromcscordát terel a Duna partjára, s lopakodik aztán hátrább, tisztas távolba, erdők, dombok mögé, s meglapul ott. De nem egyedül ám! Ott lapult az egész tatár sereg.

Az esztergomiak három napig figyelték a túlparti gazdátlan baromcscordát. Mi tagadás, azt várták, hogy hizzék, vastagodjék a jég. Próbálgatták is nagy óvatosan, megbírja-e az embert, a lovast? Harmadnap akár vágtazni lehetett rajta. Nosza, áthajtották a jégen a csordát a magyarok.

A tatároknak több se kellett, előrobbantak az erdők és hegyek fedezékéből, át a jégen, a magyaroknak alig volt annyi idejük, hogy bezárják maguk mögött a városkapukat.

A tatárok körülvették a várost, és sok ezer foglyot hajtottak oda, rőzséből magas falat rakattak velük, s a rőzsésánc mögül harminc hajtógéppel középpont zúdítottak a városra. Lerombolták a kövekkel a védelemre épült fatornyokat, nagy kárt tettek a falakban, épületekben is. Hiába adott parancsot Simeon meg a többi tiszt a tornyok, falak újjáépítésére, javítására, a tatárok nyílzáport zúdítottak elevenre és holtra, senki sem tudta megközelíteni az omladékokat.

A tatárok most már homokkal telt zsákokat hajigáltak a gépeikkel, hogy betömjék a várost körülvéő árkt.

– Nem tudjuk a külső várat tartani – mondta Simeon. – Mindent egészetek föl, pusztítsatok el, ne maradjon semmi a kutyafejűnek!

Felgyújtották a házakat, leöldösték a lovaikat, nagy vég posztókat hordtak halomba, ruhákat, bőroket, mindent, amit nem tudtak a belső városba menteni, s elégették. Aranyukat, kincseiket meg elásták, kutakba rejtették, s bevonultak a belső városba.

A kán nagy haragra gerjedt, amikor megtudta a történeteket.

– Élő ember ki nem mehet ebből a városból! Megbosszulom az elvesztett zsákmányt – parancsolta.

Elfoglalták a fölégetett külső várost, s nem sokba telt, hogy a belső városba is behatoltak. Palotánként vívták meg a belső várost, senkit sem kíméltek, mindenkit legyilkoltak. Aki futni próbált, azt megfogták és elevenen égették el. Nagy máglyákban égtek az emberek Esztergomban.

A legszebb és leggazdagabb esztergomi asszonyok ékszerekkel díszítve, pompás öltözékekben egy külön palotába vonultak el. Amikor ezt az épületet is elfoglalták a tatárok, a nők kiáltozni kezdtek:

– A kán elé akarunk menni! Beszélni akarunk a kánnal!

Azt hitték, szépségük és gazdagságuk meglágyítja a kán szívét. De a kán durván rájuk kiáltott:

– Elpusztítottátok a zsákmányomat! Nincs kegyelem! Ami rajtatok van, az mind az enyém, ti pedig a halálé vagytok!

Intett katonáinak. Azok letépték a nők ékszereit, és leöldösték őket.

Rogierius a szolgájával egy ledőlt ház tetőszerkezete alatt szorongott, kitéve annak, hogy bármelyik pillanatban észreveszik, s ha észreveszik, meg is ölik, nagyon jól tudta.

– Csak az éj beálltaig ne vegyenek észre bennünket – súgta a szolga –, akkor talán el tudunk menekülni.

Szerencséjük volt. Leszállt az éjszaka. Lassan lopakodtak a romok között, odább alvó tatárok mellett kúsztak el, hajnalra már kint voltak a nyílt mezőn, alig egy ugrásnyira a menekülést kínáló erdőségtől, amikor egy tatár észrevette őket. Rájuk kiáltott, úr is, szolga is azt hitte, eljött az utolsó órája, de a tatár nem ölte meg őket. A szekere mellett összeszűzajzott rabok hevertek, közbük terelte őket, rabszíjra fűzván kezüket-lábukat.

Rogierius a didergő téli hajnalban a fellegvár felé nézett. Még magyar zászló lengett rajta.

– Úgy látom, a fellegvár még tartja magát – suttogetta –, adja Isten, hogy ne tudják bevenni!

S úgy látszik, a fohász eljutott az égig, mert nem sokkal később egy lovascsapat érkezett a tatár táborba, szemmel látható izgatottság szállta meg a katonákat, az éppen csak megkezdett ostromot abbahagyták, felszedelődtek, és rabjaikkal, a zsákmányolt gulyákkal, ménesekkel megindultak kelet felé. Vonultak a kiégett, elpusztított Magyarországon keresztül. Mindent átkutattak, erdőket, barlangokat, raboltak, gyilkoltak s szedték a foglyokat.

– Holnap kiérünk Magyarországról – mondta az egyik fogoly –, és ott mindnyájunkat megölnék.

Rogierius ezen az éjszakán felköltötte szolgáját.

– Gyere, megszökünk.

– Uram, megölnék bennünket.

– Előbb vagy utóbb, nem mindegy! Gyere!

Alig értek az erdőbe, a tatárok hujjogadni kezdtek. Észrevették, hogy megszökött valaki.

A szolga gyorsan kövekkel és gallyakkal takarta be Rogierius, aztán kisé távolabb maga is elrejtőzött. Pár pillanat múlva megérkeztek a kutakodó tatárok, de szerencséire nem találták meg őket. S nem találták meg másnap sem, pedig egyik-másik tatár lova majdhogynem rálépett Rogieriusra.

Két napig feküdtek a sírszerű rejtékhelyen. Mozdulni sem mertek, amíg hallották a vonuló tatárok zsinatolását. Aztán minden elcsendesedett. Előmerészkedtek. Nyolc napig bolyongtak a felégetett vidéken. Romok, halottak, csontok mindenütt.

Nyolcadnapon egy hegy tetején menekültekre bukkantak, akik befogadták őket. Fekete kenyérrel kínálták Rogierius és szolgáját.

– Cserfahéjból készült – mondták.

Rogierius letört belőle egy darabot, megízlelte.

– Édeesebb ez minden lánglisztből készült süteménynél – mondta.

Még hosszú ideig nem mertek lejönni a hegyről, féltek a tatárok visszatérésétől. Úgy látszott, nem is aplotalanul, mert egy szép napon nagy lovascsapat közeledett a völgyben. Már bújtak volna a barlangba, amikor egy legényke lélekszakadva igyekezett feléjük, és boldogan kiáltozta:

– Béla király! Megjött Béla király.

Szent László legyőzi a tatárokat

Végighordozták Székelyföldön a véres kardot.

– Jön a tatár! Jön a tatár!

A fegyverbe hívás nyomán gyülekeztek a székely hadak és megindultak a tatár hordák elé. Amikor a maroknyi sereg szembetalálkozott a tatárokkal, megrettent. Ameddig a szem ellátott, mindenütt ellenség. Annyian voltak a tatárok, mint fűszál a réten.

Megkezdődött az ütközet, egymásnak feszült a két sereg, s egyhamar kiderült, hogy a székelyek nem bírhatnak a hatalmas túlerővel. Lépésről lépésre szorultak hátra, szorultak neki a hegyeknek, hiába küzdöttek véteztől, hiába harcoltak oroszláknént.

S akkor végső kétségbeesésükben kiáltozni kezdtek.

– Szűz Mária segíts meg! Szent László király, harcolj velünk!

A nagyváradi székesegyházban ekkor tompa nesz támadt, majd kövek csikordultak, s a szent király sírjának márványfedele lassan megemelkedett s elfordult. Nem volt aki elámuljon rajta, mert a templom üres volt.

A kétszáz éve halott király fölemelkedett sírjában, kilépett a kriptából, megigazgatta magán ruháját, fegyvereit, s legendás csatabárdját megmarkolva megindult a templom kijárata felé. A mázsás kapuszárnyak hangtalanul kitértek előtte. Odakinn egy valószínűtlen fényben égő felnyergelt paripa várakozott. A király rápatant, s a ló néhány ugrás után elemelkedett a földről, patáival a levegőt taposva vágatott a királlyal a város fölött.

A tatárok diadalmas üvöltéssel lendültek előre, az egész sereg megmozdult, nem volt kétséges, ezzel az utolsó rohammal elsöprik a magyarokat.

De az előrelendült had megtorpant, a rendezett sorok fölbomlottak, a tatárok arcán páni félelem.

– Előre! Utánuk! – kiáltozták a magyarok, és újult erővel rontottak az ellenségnek. Ők maguk nem láthatták, hogy seregük fölött, vörös paripán egy hatalmas termetű koronás férfi lovagol. Szent László király – mert hiszen ő volt – a tatárok sűrűjébe rontott, s fáradhatatlanul forgatta óriási csatabárdját.

– Segíts, Szent László király – hallatszott újra a székelyek sorai közül, s megkettőzött erővel, bátorsággal vetették magukat a tatárokra.

A tatárok között egyre nagyobb lett a riadalom, egyes seregrészek már megfutottak, hiábavaló volt vezéreik parancsa, szögeskorbácsa, futottak a vörös lovon ülő vitéz előtt.

– Nyilazzatok le! – ordítottak a tatárok, és ezer meg ezer íj húrja feszült meg, s felhőnyi nyílvesző szállt a különös lovas felé. De a nyílveszők úgy hatoltak át rajta, mint a levegőn, a vörös lovas férfi sérthetetlen volt.

Most már a tatár vezéreknél is inukba szállt a bátorságuk, futásnak eredt az egész tatár sereg. A székelyek még jó darabig üldözték a fejvesztetten menekülőket, sokat megölve s foglyul ejtve közülük.

Addigra a vörös lovas, koronás férfi eltűnt a harcmezőről.

A magyarok összeretelték a harcmezőn gazdátlanul maradt lovakat, összeszedték az elszórt fegyvereket, hadizsákmányul ejtették a tatárok hátrahagyott szekereit, kiszabadították a rabszíjra fűzött foglyokat.

A magyar vezér büszkén nézett végig a csatatéren, elvonultak előtte a hadizsákmánnyal telt szekerek, lova lába elé borultak a kiszabadított foglyok, s ott teregettek előtte a hadifogságba esett tatárokat is.

Egy öreg tatár hadifogoly kiugrott a sorból, és így kiáltott a magyar vezérnek:

– Nem a magyar, nem a székely, nem te győztél le minket, hanem az a László, akit segítségül hívtatok.

A nagyvárad székesegeyház egyik papja gyanútlanul ment az oltár felé, s döbbenet látta, hogy a szent király sírjának márványfedelét leemelték. Odarohant a sírhoz. Üres. Kétségbeesetten szaladt a püspöki palotába.

– Atyám, eltűnt Szent László királyunk teste.

Nagy felbolydulás támadt a püspöki palotában, a főpap és kísérete sebtiben a templomba sietett. De amire odaértek, a márványlap ismét a helyén volt.

– Esküszöm, az előbb még üres volt a sír – mondta a pap.

– Emeljétek le a márványlapot – rendelkezett a püspök.

A kíséret nekifeszült, s nagy erőlködve leemelték a márványlapot.

A püspök döbbenet látta, hogy a szent király kipirulva fekszik sírjában, homlokán verejtékcseppek fénylenek... és mintha mosolyogna.

Jankula

A szép Morzsinai lány a tükör előtt állt, ruhákat próbálgatott magára, illegette, billegette magát.

– Hát te mit cicomázod magad? – kérdezte tőle az anyja.

– Anyám nem hallotta? – csodálkozott a lány. – Ma érkezik a városba Zsigmond király, én is ott akarok lenni az ünneplő nép között.

Elfélhősödött a gazdag bojárasszony arca.

– Na vesd csak le magadról a tarka ruhákat. Dehogy még te a király elé! Amíg itt táborozik a városban, ki sem mozdulhatsz a toronyszobából!

Azzal már tuszkolta is a lányát a toronyszoba felé.

– Bolondul a király a szép lányokért. Más se kellene, mint hogy szemet vessen rád.

Becsapta a lánya után a toronyszoba ajtaját, kétszer is ráfordította a vaskos, cirádás kulcsot.

Ijedten üldögélt a leány a súlyos, barna bútorok között, fázósan összehúzta magát. A királyra gondolt. Milyen ember lehet? S távolról már hallotta is a dobok, kürtök hangját, az utcáról a megelégnélkül zsvajt, a fölfölcsendülő éljeneket. Jön a király. A lány nem tudta megállni, odalopódzott a toronyszoba ablakához, elhúzta a függönyt és kilesett. Vitézek léptettek odalent lobogó sörényű, kényes paripákon, meg nem mondta volna azt senki, melyik közülük a király, a Morzsinai eány szeme mégis kitágult, és egy fekete paripás vitézre szegezte tekintetét – csakis ő lehet a király.

Zsigmond király ekkor – mert valóban ő volt –, mintha megérezte volna a bőrén a lány tekintetét, fölpillantott a toronyszoba ablakába. Meglátta a mesés arcot, egy mozdulattal megállította a lovát, egy pillanatig farkasszemet nézett a király meg a lány, aztán a helyére libbent a függöny, Zsigmond hirtelen nem is tudta, a valóságban is látta ezt a csodálatos leányarcot, vagy csak látomás volt. Lova magától megindult, s a király a mellette lévő lovashoz szólt:

– Ki lakik ebben a tornyos házban?

– A gazdag Morzsinai bojár.

– Szép-e a felesége?

– A felesége, felséges uram, jól benne van már a korban és kövérebb is a kelleténél.

– Hát lánya van-e?

– Van bizony, és mondom neked, nincs nála szebb széles Erdélyországban.

– Estére azt a lányt hozzátok a szállásomra.

A lány fénylő arccal ült a homályba hulló toronyszobában, most már nem zavarták a komor bútorok, nem zavarta a falakból áradó hűvösség. A király kigyúló szemét látta, melegítette őt Zsigmond szeme. S akkor meghallotta, hogy zörgetnek a kapun. Rázendítettek a kutyák, hallotta a vastag tölgyfakapu csikordulását, valaki a kutyákat csitította, hallotta az apja dörögő, ijedt hangját, az anyja lamentálását, a zajok egyre közeledtek a szobájához, s hallotta, ahogy megfordul a kulcs a toronyszoba ajtajának zárjában. Az ajtónyílásban megjelent az anyja meg az apja megszeppent arca, mögöttük homályba hulló idegen arcok, láthatta a lány, katonák.

– A király hívat – mondta az anyja.

A lány büszke arccal fölállt, termete sudár, mint egy fejedelemsasszonyé.

– Mi lesz veled, kislányom – sápítozta az anyja, a lány bátorítóan rámosolygott, és magabiztosan mondta:

– Ne félts engem, anyám. Mehetünk.

Kinyíltak a király szállásán a nagy szárnyas ajtók, az alabárdosok félrehúzták az útból keresztbe tett fegyvereiket, a lány belépett a király szobájába. Hosszú percekig csak álltak egymással szemközt, aztán a király intett, hogy csukják be az ajtókat. Ráborult az éjszaka a városra, a király szállása előtt mozdulatlanul álltak az örök.

Másnap reggel Zsigmond király a kapuig kísérte a lányt.

– Menj Isten hírével – mondta neki –, a legszebb lány vagy, akit valaha is láttam.

A lány szembefordult vele, bátran a királyra nézett.

– És ha gyermekem születik – kérdezte –, mi lesz velünk?

– Ne félj semmit, gondoskodom rólad is meg a gyermekről is.

– De honnan tudod majd, hogy én állok előtted majd, és nem más?

– Megismerlek én ezer közül is.

– De ha mégsem. Király vagy, annyi emberrel találkozol, annyi gondod van.

A király elmosolyodott.

– Na jól van – mondta, és egy fénylő aranygyűrűt lehúzott az ujjáról –, fogd ezt a gyűrűt, és ezt mutasd fel, ha elem járulsz. Erről tudni fogom, ki vagy.

A lány a keblébe rejtette a gyűrűt, a király meg elindult a csatába, megostromolta Nikápolyt, lerontotta, s aztán visszatért Budára. Vajon eszébe jutott-e egyszer is a szép Morzsinai lány? A lány annál többet gondolt a királyra, már csak azért is, mert bizony gyermeket várt tőle, s amikor eljött az ideje, meg is született a kisfiú.

– Jaj, mi lesz veletek, mi lesz ezzel a szegény gyermekkel? – siránkozott az anyja.

– Mi lesz a neve? – kérdezte az apja.

– Jankula – mondta a lány.

– Szegény, árva Jankula – sírta az anyja.

– Ne féljen, anyám, van aki gondoskodik róla – mondta a lány, és boldogan ringatgatta Jankuláját.

Egy szép napon éppen mosáshoz készülődött a lány, szappanozta a ruhát, a kis Jankula meg ott feküdt az udvar közepén a bölcsőjében és nagyon keservesen sírt. A lány leöblítette a szappant a kezéről, odament a bölcsőhöz.

– Miért sír az én kis virágszálam? Nézd csak, mit adok neked. Csörgő. Játsszál szépen.

De a kis Jankulának nem kellett se csörgő, se bábu, mind kihajigálta a bölcsőből, és bömbölt tele szájjal. A lány körülnézett, látta, nem figyel senki, benyúlt hát a keblébe, előhúzta a király gyűrűjét és a kicsi kezébe nyomta. Mintha elvágták volna a sírást, Jankula elhallgatott, boldogan gögicsélve játszott a gyűrűvel, az anyja megnyugodva visszament a munkájához. Észe sem vette, hogy az udvar fölött körözni kezd egy holló. A madár egyre kisebb köröket írt a bölcső fölött, a kisgyerek felsikoltott, az anyja csak annyit látott, hogy a fekete madár kikapja Jankula kezéből a gyűrűt, és feltelepszik vele a nagy diófa tetejére.

– Jaj, a madár, a madár, lőjétek le, lőjétek le – jajveszékelt a lány.

Előszereglettek a cselédek, odasietett az apja, kapták az íjakat, nyilazni kezdtek a madárra. De senki sem találta el, a holló meg elunta a nagy lármát és a röpködő nyílveszőket, lomhán szárnyra kapott. Majd megállt a szíve a lánynak, gyorsan kikapta az egyik szolgálka kezéből az íjat, megfeszítette és kiröpitette a nyílveszőt. A holló szíven találva, összecusokott szárnyalva hullott a lábuk elé. A lány gyorsan kikapta csőréből a gyűrűt.

– Egy percet sem várok – mondta –, megyek Jankulával Budára.

– Minek mennél te Budára? Nagyon messze van az – mondta az apja.

– Mert Budára kell mennem. Lakik ott valaki. Ahhoz.

Már fogták is a lovakat, útnak indult a lány Jankulával. Budán karjába kapta a csecsemőt, és egyenesen a királyi vár kapujához ment.

– A királlyal akarok beszélni – mondta az őrnek.

– Azt hiszed, hogy a királynak más dolga sincs, mint veled társalogni – gúnyolódott az őr.

– Tudom én, hogy fogad – mondta a lány, és elővette a gyűrűt. – Mondd meg neki, hogy ennek a gyűrűnek a tulajdonosa akar vele beszélni.

Szaladt az őr a gyűrűvel, s alig ment, már jött is:

– Mehetsz a király elé.

A lány a trón elé járult, mutatta a királynak Jankulát. A király mosolyogva nézte a gyermeket.

– Nagyon szép gyermeket szültél – mondta. – Aztán fiú-e?

– Az, felséges királyom. Jankulának hívják.

– Kancellár, ird – intett a király. – Én ennek a gyermeknek, Jankulának adományozom Vajdahunyd várát az összes hozzá tartozó birtokkal. És mátlól kezdve legyen a neve Hunyadi János.

A lány boldogan kocszított vissza Erdélybe a kisfiával. Nagy szeretettel szorította a szívére, és azt mondta neki:

– Nagy hős leszel, híres ember, az egész világ ismerni fogja a neved. Hallod, Jankulám?! Te, te Hunyadi János.

Kemény Simon

Mezet bég apró, okos szeme katonáira villant. Serege színe-virága állt előtte, vitéz janicsárok és rettenthetetlen szpáhik.

– Az oroszánt csak az pusztíthatja el – mondta –, aki a szívet eltalálja.

A magyar hadsereg szíve Hunyadi János. Csak úgy győzhetünk, ha Hunyadi elfogjuk vagy megöljük.

– Úgy legyen! – kiáltották a katonák.

– Jól figyeljétek! Hunyadi mindig a harc sűrűjében jár. Fehér paripán ül, ezüstsisakot visel. Pajzsán egy csőrében gyűrűt tartó holló. Erről megismeritek.

– Megismerjük, és meghal! – kiáltották a katonák.

Hunyadi ingujjban ült a nehéz, vaskos tölgyfaasztal mellett, gondterhelten nézte az előtte álló embert.

– Mezet bég úgy prédál itt a Maros mentén, mintha semmitől sem kéne tartania – mondta az ember. – Földülje házainkat, jószágainkat elrabolja, gyermekeinket rabszíjra fűzi.

– Elég! – mondta Hunyadi. – Készüljön a sereg!

Fölállt, az apródok sietve hozták fegyvereit, páncéljait, ezüstsisakját és a gyűrűt tartó hollóval ékesített pajzsot.

Kemény Simon az ajtófélfának támaszkodva állt. Valaki megérintette a könyökét. Egyik jövő-menő embere volt, aki hűségét és ügyességét már számtalanszor bizonyította.

– Mezet bég táborából jövök – mondta –, a török mindenáron Hunyadit akarja megölni. Minthogy az oroszánt csak az tudja elpusztítani, aki a szívet eltalálja. S ők most a szívet akarják.

Kemény Simon fölkapta a fejét.

– Igazat beszélsz?

– Szentigazat uram.

Mi lesz a magyarokkal Hunyadi János nélkül? Mit lehetne tenni? Rábeszélni, hogy ne vegyen részt a csatában? Hiszen az lehetetlen. Vagy térjenek ki az ütközet elől? S Mezet bég akadálytalanul fosztogassa végig a Maros mentét? Lehetetlen.

Az apródok ekkor segítették Hunyadi karjára a hollós pajzsot. Kemény Simon a maga pajzsára nézett, majd visszakapta tekintetét Hunyadiéra. Ez az! Megvan! Elmosolyodott, és arcán nagy elszántsággal Hunyadihoz lépett.

– Uram – mondta –, cseréljünk fegyvert, páncélt és lovat.

Hunyadi furcsállkodva nézett rá.

– Már minek cserélnénk?

– Hadicsel, uram. Én egy kisebb csapattal szemből fogadom őket, s amíg velem lesznek elfoglalva, te a főszereggel oldalba kapod őket, és biztos a győzelem.

Hunyadi hosszan elgondolkozott.

– Lehet, hogy igazad van, fiam.

Levette ezüstsisakját, páncélja csörrenve hullt le róla. Fegyvereit is átadta Kemény Simonnak. Páncélt és fegyvert cseréltek.

Odakinn a harcosok harsány kiáltással üdvözölték az ezüstsisakos férfit, aki Hunyadi fehér lovára pattanva a sereg élére vágatott. Nem nagyon értették, hogy a főszereg vezetését miért bízta Kemény Simonra.

Az Ompoly vize mellett zajlott le a csata. A törökök, mint a darázsraj, neki a vezérnek. Akkor sem hagytak fel vele, amikor oldalba kapta őket a főszereg, szemmel láthatóan csakis a vezér kellett nekik. Hősiesen harcolt Kemény Simon, hullottak körülötte a törökök legjobbjai, de az elesettek helyére kettő más ugrott, szorult a kör Kemény Simon körül.

– Ne hagyjuk Hunyadi! – kiáltozták a magyarok, és vezérük segítségével sietve vitézül küzdöttek, de a törökök áradata egyre nőtt, mind csak az ezüstsisakos, hollós címeres vezért akarta megölni.

Maga Hunyadi is látta a veszedelmet, arrafelé fordította a lovát, és bőven osztogatta a kardcsapásokat a hangyaboly-sűrű török tömegben.

De akkor már egy dárda fúródott a fehér ló szügyébe, Kemény Simon megingott, egyszer-kétszer még megvillant ezüstsisakja az összegabalyodott kardok és dárdák között, imbolygott, mint egy süllyedő hajó vitorlája, majd lovával együtt alázuhan, nem tudta többé védeni a záporozó csapásokat.

A magyarok megrémültek vezérük pusztulásán, a török vad diadalordításba fogott.

– Hunyadi meghalt! – üvöltözték, a magyarok már-már hátrálni kezdtek, amikor mennydörgő hang hallatszott:

– Itt van Hunyadi! – kiáltotta sisakrostélyát felemelve Hunyadi János, s a magyarok örömteli huj-huj-hajrája felelt a kiáltásra.

A törökök dermedten látták, hogy az imént megölt vezér ott vágat elevenen, és igencsak forgatja súlyos szabályját.

Soraik fölbomlottak, menekülre fogták a szpáhik és a janicsárok. Űzte-hajtotta őket a magyar sereg.

Estére kelve híre-pora sem volt a töröknek, a magyarok teljes diadalt arattak. Hunyadi János fáradtan, csapzottan kereste meg a halottak között Kemény Simont. Leszállt a fekete ménről és a halott mellé térdelt.

– Ember voltál, fiam.

Mátyást királlyá választják

Nehéz levegő ülte meg a tanácsstermet, a királyválasztásra összegyűlt főurak egymás szavába vágva kiáltoztak.

– Álljon elő a szász herceg küldötte – harsogta túl valaki a többieket.

Az ajtónállók szélesre tárták a hatalmas ajtószárnyakat, és kíséretével belépett a szász herceg követe.

– Vilmos herceg üdvözlétét küldi nektek – mondta a követ –, s mint a magyar korona törvényes várományosa, jóindulatáról biztosít benneteket. Ígéri, hogy a magyar főurak jogait csorbitatlanul hagyja, és minden igazságtalanul elkobzott birtokot visszaad egykori tulajdonosának. Vilmos herceg jó királyotok lesz!

– Éljen Vilmos! – hallatszott néhány kiáltás a padsorok közül, de az éljenzés elveszett az általános hangzavarban, mígnem egy főnemes magához ragadta a szót.

– Kázmér lengyel király éppen úgy törvényes várományosa a magyar trónnak. Hatalma, birodalma biztosítja, hogy békében éljen az ország. Csakis Kázmér lehet a magyarok királya.

Megint csak kitört a hangzavar, hurrogások, éljenzések, öklök csatantak a padokon, kardok csörrentek, egyetértésnek nyoma sincs, a szász herceg követe ijedten kapkodta a fejét, te jó ég, hova csöppent, micsoda barbárok közé, hiszen ezek még napok múlva sem tudják eldönteni, ki legyen a király.

Ekkor megint kivált egy hang a többi közül.

– Elegendő volt az idegenekből! Nemzeti királyt akarunk! Magyarat a magyar trónra!

Most aztán valóban pokollá változott a terem, elszabadultak az indulatok, kiáltoztak a pártolók, az ellenzők, mindenki mondta a magáét, kisebb vitatkozó csoportok alakultak ki, látszott, hogy a nemzeti király kérdése fakasztja a királyválasztó gyűlés legnagyobb ellentéteit.

– Királyt csak királyi családból lehet választani – harsogta valaki.

– Hunyadi Mátyás legyen a király!

– Nem kellene a Hunyadiak!

– Éljen Vilmos!

– Éljen Kázmér!

A legnagyobb hangzavar közepén megint kinyílt a szárnyas ajtó, és a palatoárság kapitánya lépett be. Érkeztére csend lett, tudták, fontos bejelenténivalója van.

– A köznemesség összegyűlt Rákos mezején, és türelmetlenül várja döntéseket.

– Csak várjon a köznemesség. Ráér – mondta az egyik legtekintélyesebb főúr, s szavait élénk helyeslés kísérte.

– Másfelől – folytatta a kapitány – az a hír járja, hogy Szilágyi Mihály sereggel közeledik Buda felé.

– Mit képzél Szilágyi Mihály? Fegyverrel akar királyt választani?

– Ez törvénysértés!

Néhány főúr az ablak mellett állt, lenéztek a vár alatt sötétlen hömpölygő Dunára.

– No hiszen, jöhet Szilágyi Mihály akkora sereggel, amekkorával akar. A Dunán úgysem tud átkelni.

Szilágyi Mihály csapata élén városokon és falvakon kelt át, mindenütt üdvívalgó tömeg fogadta őket, és itt is, ott is felharsant a kiáltás:

– Mátyást akarjuk! Mátyás legyen a király!

A lovasscsapat törtetett a behavazott országutakon, nemsokára elérték Rákos mezejét, ahol a köznemesség táborozott. A csapat láttán fölélenkült a tábor.

– Éljen Szilágyi Mihály! Éljenek a Hunyadiak! Éljen Mátyás!

Szilágyi Mihály elégedetten nézte az éljenzőket, és intett:

– Gyerünk Budára.

A sereg a köznemesség kíséretében egy óra múlva már a Duna-parton állt, szemben a másik parton sötétlő várral, ahol a főuraknak még most sem sikerült megválasztani a királyt. De a tömeget a túlsó parton észrevették. Izgatottan seregették az ablakokhoz.

– Úgysem tudnak átjönni – hajtogatták.

S akkor – láss csodát – csontig ható hideg ereszkedett a városra, a Duna hömpölygő háta megfehéredett, látni lehetett, ahogy a jég előbb vékonyka hátrával vonja be a vizet, a jég sercegve keményedett, vastagodott, percek alatt beállt a Duna.

Egy ifjú lovas vitéz a jégre ugratott, a többiek ijedten kiáltoztak rá:

– Vigyázz! Nem bír el! Beszakad!

De a jég keményen kopogott a ló patái alatt, az ifjú megtáncoltatta lovát, és a Duna közepe felé vágatott. Példáját egyre többen követték, lovasok, gyalogosok, a jég megtelt emberekkel. Szilágyi Mihály serege is a jégre léptetett, és szabályos hadrendben megállt a Duna közepén.

A vár ablakában ijedt arcok, a Duna jegén a sokaság.

– Urak, döntenünk kell – mondta fehér arccal az egyik főúr, és akkor odalentről dörögve, mint a rianás, fölharsant a kiáltás:

– Éljen Mátyás! Éljen Mátyás király!

Az urak egymásra néztek, a teremben nem pisszent senki, csak a lenti éljenzés rezgettette az ablakokat.

És akkor megszólalt egy főúr:

– Válasszuk meg Magyarország királyának Hunyadi Mátyást.

– Éljen Mátyás király – rebegték falfehéren a főurak, kitárták az ablakot, harsonák hangja csendült, s az elcsendesülő tömeg jól hallhatta, hogy valaki odafönt azt kiáltja:

– Hunyadi Mátyást Magyarország királyának megválasztottuk!

Egetverő hurrá zengett fel a jégen, megszólaltak a templomok harangjai, fáklák gyulladtak, az ablakokban égő gyertyák világítottak, ünneplő csoportokkal telt meg a Duna mindkét oldala, és fölzengett az ének:

Mátyást mostan választotta

Mind az ország királyságra,

Mert ezt isten adta nekünk,

Mennysorságból oltalmunkra.

Azért mi is választottuk,

Mint Istennek ajándékát,

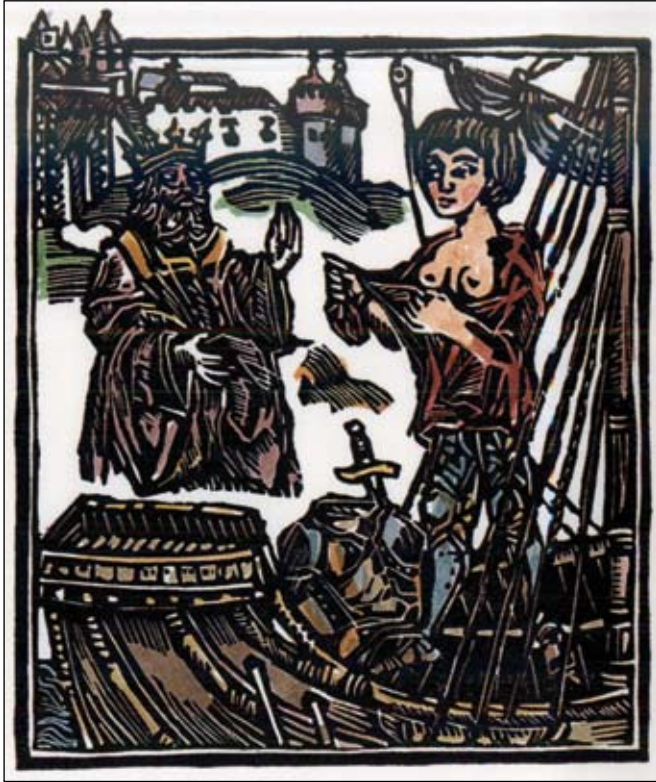
Kiből Isten dicsértessék

És örökre mondjuk: Amen.

Hunyadi Mátyás királlyá választása

Bankó lánya

Mint a sístergő istenniyila, úgy rontottak a királyi hírvívők Bankó udvarába. A kapitányuk le sem szállt a lóról, nyeregben mondta el a királyi üzenetet.

– Vitéz Bankó, Béla királyunk harci próbát rendez, elvár oda téged is, hogy összemérd erődet a többiekkel.

Azzal már fordította is a lovát, porzott utánuk az út.

Bankó görnyedten állt a tornácon, bizony olyan elkeseredetten, mintha valóban istenniyila csapott volna a házba.

Odasereglett köré a háza népe, felesége, kilenc lánya. Sajnálkozva nézték, hiszen régen elmúlt már az idő, amikor Bankó lovagi tornákon vitézkedhetett.

– Hej, csak fiatalabb volnék, nem félnék én semmilyen vitézi próbától. De hol van már a régi erőm?! Csak csúfoskodni megyek én a királyi udvarba.

Előlépett akkor a legkisebb lánya.

– Nem fogsz te csúfoskodni, apám, sehol. Ha volna fiad, most őt küldhetnéd magad helyett. De neked csak kilenc lányt adott az Isten. Engedd meg hát, hogy én menjek helyetted.

– Hogy képzeled?! Egy gyenge lányt odaengedni martalékul a sok vitéz közé?

– Ne félsz engem egyet se, apám – mondta a lány. – Csináltass nekem férfiruhát, adj alám lovat, a kezembe fegyvert, meglátod, nem hozok szégyent rád! Gyerünk lányok, vágjátok rövidre a hajam!

A nyolc testvére nekilátott, röpködtek az olló alatt a szép hosszú, arany színű tincsek, hozták a vitézi ruhát, kalpagot, kardot, lóra pattant Bankó lánya, olyan ifjú lett belőle, hogy különb se kell.

Magasra szaladt Béla király szemöldöke, amikor meglátta Bankó lányát.

– Hát te ki vagy?

– Én, felséges királyom, Bankó fia vagyok, én jöttem apám helyett, mivel ő már kiöregedett a vitézi próbákból.

– Hej, te legény, túl szép szemed van neked.

– Vagyok olyan legény, mint a király bármelyik vitéze – vágta rá gyorsan a lány.

De a királyt csak nem hagyta nyugodni a Bankó fiának szép szeme. Odaintette magához udvarmesterét.

– Úgy nézem, lány ez a szép ifjú. Tegyük vele próbát. A lovagterembe hordjatok össze válogatott fegyvereket, de az egyik sarokba tegyetek egy rokkát is. Százat egy ellen, hogy ez a szép „ifjú” elsőnek a rokkát veszi szemügyre.

De bizony hiába lesték árgus szemmel, Bankó lánya ügyet sem vetett a rokkára, kemény léptekkel odament a legnagyobb ijhoz, és mintha csak játékszer lenne a kezében, megfeszítette az ideget.

– Na, ha ilyen erős legény vagy, lőjünk akkor célba – mondta a király.

Nosza, nekilátak. A vitézek sorban kezükbe vették az íjat, lőttek, de bizony a cél közepébe egyikük sem talált, maga a király is éppen csak a szélét csisszantotta meg.

– Lássuk Bankó fiát!

A lány nem tétoázott, gyakorolt ő otthon eleget, kézbe kapta az íjat, és annak a rendje-módja szerint a cél közepébe lőtt.

– Nem akármilyen legény ez, láthatja felséges királyom – mondta az udvarmester, de a király csak csóválta a fejét.

– Túl szép a szeme ennek a legénynek. Na hadd látom, ki a leggyorsabb közületek, fussatok pályát.

Nekikészülődtek a vitézek, nekilódultak. Bankó lánya könnyű lábbal előzte meg a többieket. De a királynak ez sem volt elég, akkor meg követetett velük.

Nekiveselkedtek az ifjak a nehéz kőnek, nagyokat rikoltoztak, amikor egyik túldobta a másikat.

– Na, most te jössz – mondták Bankó lányának, s ő messzebbre hajította a követ, mint bármelyikük.

– Na jó, mára elég volt – mondta a király –, most már mulassatok.

Ezzel ő maga nyugovóra tért, de még álmában is mindig a Bankó lánya szép szemét látta.

A vitézek meg közben körülülték a kecskelábú asztalokat.

– Na lássuk, te tejfeles képű – mondták a lánynak –, az ivásban hogy vitézkedsz.

Ürültek a tele kancsók, törtek a poharak, vitézül ittak a vitézek, egyik a másik után gurult az asztal alá, de Bankó lányának meg se kottyant a sok bor. Ült mosolyogva az asztalfőn, s amikor az utolsó vitéz is az asztal alá itta magát, még egyszer teletöltötte a poharát.

– Emelem poharam rátok, hős cimboráim és Béla királyra, akit az Isten soká tartson.

Kihörpintette a bort, és otthagyta a részeg társaságot.

Reggel futott az udvarmester a királyhoz.

– Felséges királyom, most már egészen bizonyos, hogy nem lány a Bankó fia. Nemcsak céllövésben, futásban és követésben győzte le a többi, de inni is ő tud a legjobban. Képzeld, mind az asztal alá itta a nagyhangú vitézeket.

– Hát... el kellene hinnem. Csak ne álmodtam volna a szemérről egész éjszaka... Tudod mit? Azért még egy próbát teszünk.

Huncutul villant egyet a király szeme, s megindult udvaroncái élén a vetélkedő ifjak közé.

– Hogy mulattok, jó vitézeim?

Na, lett erre nagy ógás-mógás, nyöszörgés, csak egy talpig páncélba öltözött ifjú kacagott rá egy lányosra.

– Azt gondoltam – mondta nagy ravaszul a király –, hogy a belülről megáztatott testnek hasznára válik, ha kívülről is megáztatják. Úszóversenyt rendezünk, hadd látom, ki ússza át a folyót legelőbb oda meg vissza.

Hányta le magáról a gúnyát a sok ifjú vitéz, csak az a páncélba öltözött, az nem mozdult. Szegény Bankó lánya, járt az agya, mint a szélkelep, vajon most mit tegyen.

– Hát te, Bankó fia – fordult feléje a király –, te nem akarsz részt venni az úszóversenyen? Talán nem tudsz úszni?

– Tudok én, felség, hogyne tudnék – mondta a lány –, csak hogy igen nagy baj van otthon. Most hozták a rossz hírt, hogy apám birtokait megtámadta a tatár. Nagy szükség lesz ott én az karomra, kérem felségedet, engedjen engem azon nyomban haza.

– Ha már így van, akkor siess haza, fiam! – mondta a király, s ezüsttel, arannyal megajándékozta őt.

Gályára szállt Bankó lánya a sok ajándékkal, eloldották a köteleket, a gálya sebesen megindult a folyó sodrásában. A király a partról integetett a szép szemű vitéznek, az meg a folyó közepén suhanó gályán levetette a páncélinget, kigombolta piros blúzát, és kivillantotta a királynak melle két szép almáját.

– Na, ugye megmondtam – kiáltozta a király, és futott a parton a gálya után. – Állj meg, te lány, gyere vissza, legyél a feleségem!

De akkor már messzire vitte a víz a gályát, lehet, hogy a hang el sem hallatszott odáig.

Mit mutat a naptár?

Az év legjelesebb ünnepei decemberre esnek a legtöbb mai ember életében. Különösen igaz ez az állítás, ha néprajzilag szemlélődünk. December 6-án érkezett a Mikulás, 13-án a boszorkányos, jóslásra hajló Luca, 25-én ünnepeljük a karácsonyt, Jézus születését, majd a hónap vége táján, 28-án jönnek az aprószentek, 31-én pedig Szilveszter napját ünnepeljük, majd beköszönt az új esztendő.

Tekintsük át a még előttünk álló ünnepeket! Karácsony napjával valójában egy újabb ünnepi szakasz kezdődik, a „karácsonyi tizenketted”, amely január 6-áig, vízkereszt napjáig tart. Ez egyben a vizek megszentelésének és Jézus megkeresztelésének az ünnepe is. Karácsony első napján van a betlehemezés: ezt a játékot templomokban, majd később házakhoz járva adták elő a gyerekek. Gyakran állatok is szerepeltek benne, a gyermek Jézus pedig élő kisbaba volt. A szereplők – pásztorok, angyalok, Mária, József – eljátszották a Jézus születéséről szóló bibliai történetet, majd átadták ajándékaikat, jókívánságaikat. Ezután a házigazdák megvendégelték őket. István napjától, december 26-ától újév regösök járták a falut, énekeltek, és jókívánságokat mondtak a ház lakóinak. A regölés egy természetvarázsló énekmondás, köszöntés volt.

A borszentelés régen Szent János napján, december 27-én volt. A templomba ezen a napon minden család bort vitt, amit a pap megáldott. Beteg embert, állatot gyógyítottak vele. December 28-a az aprószentek ünnepe, amelyen különös módon „gondoskodtak” arról, hogy a gyerekek egészségesek maradjanak: megvesszőzték őket. A legenda szerint minden fiúcsécsemő „aprószent”, akit Heródes király megöletett, amikor a gyermek Krisztust kereste.

Szilveszter: a legzajosabb, legvidámabb és legnyitottabb napja az évnek, s ehhez, valamint újév napjához fűződik a legtöbb babona és szokás. Sok családban szokás szilveszter napján szerencsepogácsát sütni. A szerencsepogácsa úgy készül, hogy a sima pogácsák egyikének közepébe pénzérmét teszünk, és aki megtalálja, azt éri abban az évben a legnagyobb szerencse. Fontos azonban, hogy a pogácsa még az óévben elfogyjon! Ha lencsét vagy babot eszünk, az is szerencsét hoz. De csak akkor, ha a megfőtt lencse pontban éjfélkor a konyhaasztalra kerül. A magyarok

Elhalványult az aprószentek ünnepe

éjfélkor általában pezsgőt isznak, és eléneklik a magyar himnusz.

Újév napján a néphit szerint tilos mosni és teregetni, mert az valakinek a halálát hozza, továbbá tilos kidobni a szemetet, mert kiöntjük vele a szerencsét a házból. Ezen a napon tilos kölcsönkérni vagy kölcsönadni bármit. Nem szabad orvoshoz menni vagy orvost hívni, mert akkor betegséggel töltjük a következő évet. Ha újév napján az első látogató asszony vagy lány, az szerencsétlenséget jelent, viszont ha férfi csenget be elsőként, az szerencsét hoz. Nagyon fontos: újév napján ne veszekedjünk, mert akkor az egész évet veszekedéssel fogjuk töltöni. Ha a szerelmesek megkenik a szájukat

mézzel, és éjfélkor úgy váltanak csókot, akkor édes és hosszú lesz a szerelmük, házasságuk. A gyerekek újév napján jókívánságokat mondtak a családban, ezért ajándékokat vagy pénzt kaptak cserébe.

Január 6-án, vízkereszt napján zárul a karácsonyi ünnepek kör. Az egyik legrégebbi egyházi ünnep, a 4. századig ezen a napon ünnepelték Jézus születésnapját és az évkezdetet is. Ekkor emlékezik meg az egyház a napkeleti bölcsekről és Jézusnak a Jordán vizében történt megkeresztelkedéséről. A római katolikusok lakta falvakban a pap a kántor, két ministráns és az egyházi kíséretében ezen a napon a falut járta. Megáldotta a házakat és a bennük lakókat.

Jeles sportesemények 2019-ben

Nem lesz olimpia, nem lesz foci-vb vagy Eb, mégsem lesz „üres” az év. Nézzük, mi várható:

Január 10–27. férfi kézilabda-vb (Dánia, Németország)

Január 14–27. Australian Open (Melbourne)

Március 4–10. 23 éves aluli birkózó Európa-bajnokság (Újvidék)

Április 21–29., asztalitenisz-vb (Budapest)

Április 4–14. IIHF női jégkorong-vb (Finnország)

Május 10–26. IIHF jégkorong-vb (Szlovákia)

Május 26. – június 9. Roland Garros (Párizs)

Május 29. labdarúgó Európa-liga-döntő (Baku, Azerbajdzsán)

Június 1. labdarúgó UEFA-bajnokok ligája-döntő (Madrid)

Június 7. – július 7. női labdarúgó-vb (Franciaország)

Június 9. UEFA Nemzetek Ligája, döntő (Portugália)

Június 27. – július 7. Női kosárlabda Európa-bajnokság (Szerbia és Lettország)

Július 15–23., vívó-vb (Budapest)

Július 1–14. Wimbledon teniszbajnokság (London)

Július 12–18. Úszó-vb (Dél-Korea)

Augusztus 4. Formula-1-es verseny (Hungaroring)

Augusztus 21–25., kajak-kenu-vb (Szeged)

Augusztus 14. UEFA-labdarúgó szuperkupa (Isztambul)

Augusztus 26. – szeptember 9. Amerikai nyílt teniszbajnokság (New York)

Augusztus 31. – szeptember 15. férfi kosárlabda-vb (Kína)

Szeptember 3–9. öttusa-vb (Budapest)

November 30. – december 15. női kézilabda-vb (Japán)

Tudod-e?

A 20. században 1904-nek, 1932-nek, 1960-nak és 1988-nak, a 21. században 2044-nek és 2072-nek van azonos naptára.

2019 a kínai naptárban a disznó éve.

A muszlim naptár szerint 2019 lesz a 1440–1441. év.

A zsidó naptár szerint 2019 már az 5779–5780. év lesz.

A karácsony jelképei

Csillag

A karácsonyhoz hasonló ünnepek már az ókorban is léteztek. A karácsonyt a keresztények tették először hivatalos ünneppé, melyet kezdetben januárban tartottak. Időpontja a negyedik század végétől helyeződött december 25-ére. A 16. században a reformáció hatására kezdett egyre inkább elterjedni a karácsony. Ekkor már az emberek az otthonukban is karácsonyfát állítottak, melyre különböző, szimbolikus díszeket helyeztek.

Fenyő

Már a kereszténység előtti időkben is mágius erejűnek vélték az örökzöld fenyőfákat, mivel ezek a téli hidegben sem fagnak meg, és zöld leveleiket sem veszítik el. A fenyő a keresztények szerint az örökkévalóság szimbóluma, a háromszög a Szentháromságra utal, illetve az emberi élet céljára, a mennyországba kerülésre.

Gömb alakú díszek

A gömb a teljességet jelképezi, a gömbdíszek pedig naprendszerünk kilenc bolygóját szimbolizálják. Fontos ezért, hogy legalább kilenc gömbdísz biztosan legyen a karácsonyfán.

Ragyogó csillag

Amíg a gömb alakú díszek a bolygókat jelképezik, addig a csillag – csúcsdísz formájában a karácsonyfá tetején – a Nap szimbóluma. A keresztények szemében egyben a Jézus születését jelző betlehemi csillag jelképe.

Színek

Az ezüst árnyalatai a Hold szimbolikus színei. Egyben a gazdagság is, ezért érdemes néhány ezüstszerű gömbdíszel is ékesíteni a karácsonyfát. Az arany és az ezüst a férfi és a nő, valamint a Nap és a Hold színe. A gazdagságot idézi, ezért minél több van belőlük a fán, annál szerencsebb évre számíthat az élet és a halál, az Újszövetségben pedig a bűn, az engesztelés, a vezeklés, valamint az áldozat jelképe. A karácsony egyik legkedveltebb színe, mellyel azonban óvatosan bánj: a túl sok piros feszültséget kelt.

Szaloncukor

Ez a hagyományos édesség, mely az anyákat és segítőköt testesíti meg, nem hiányozhat egyetlen karácsonyfáról sem. A szaloncukor francia eredetű őse már a 15. században megszületett, Magyarországra a 19. században jutott el német közvetítéssel.

Csillagszóró

A ragyogó fényű csillagszóró a betlehemi csillag jelképe, mely Jézus születésének hírnöke volt, és amely mutatta az utat a napkeleti bölcseknek. A csillagszóró emellett a folytonosan fellángoló, majd kihunyo élet szimbóluma.

Dió

Kezdetben nem díszítették olyan pazar módon a karácsonyfát, mint manapság. Csupán termések és szalagok kerültek rá. A dió ma is fontos karácsonyi jelkép: a bölcsességet szimbolizálja.

Alma

A karácsonyfát a néprajzkutatók összefüggésbe hozzák a Tudás fájával, melyről Ádámnak és Évának nem lett volna szabad ennie. Karácsonykor az alma az eredendő bűnről és a tudás megszerzéséről emlékeztet.

Gyertya

A gyertya a keresztény vallásban Jézust jelképezi. Miközben fényt ad, maga is megsemmisül, ahogyan Jézus is meghalt azért, hogy halálával megváltsa az emberiséget. A láng, a kanóc és az olvadó viasz a Szentháromságnak felel meg, a test, a szellem és a lélek együttese.

Harang

A harang az angyalok érkezését jelzi, és a karácsony hangulatát idézi. Hangja rezgésbe hozza a levegőt, és ezzel pozitív energiával tölti meg környezetét. A pogányok démonűző hatást tulajdonítottak neki.

Biztosítsd be a ruháidat!

A buli előtt mindig táncolj egy kicsit a tükör előtt az új ruhádban, hátha nem elég tartós. Bár nem feltétlenül történik tragédia, mielőtt viselnéd, azért ajánlatos betörni az új cipődet is. Az sem baj, ha van nálad egy csomag ragtapasz, az mindig jól jön.

Energiabomba – figyelj arra, hogy mit eszel!

Ha házibuliba mész, az még a jobbik eset, mert ott általában akad ennivaló is, ám ha biztosra akarsz menni, pakolj be magadnak tápláló falatokat (műzliszelet, mandarin, banán stb.), hogy még hajnali 3-kor se kóvályogi beesett szemekkel és hullafehér arccal!

A bulin

Tűzijáték, petárda – gyakori eset, hogy a különböző pirotechnikai eszközök által okozott balesetekhez kénytelenek riasztani a mentőket. Hiába mondják az utcai árusok, hogy termékeik teljesen veszélytelenek, és amatőrök is könnyűszerrel működésbe hozhatják őket, soha ne hallgass rájuk!

Bulikalauz

Figyeljete az állatokra!

Ha házibuliban vagytok vagy épp te leszel a házigazda, mindenképp tartsátok szemmel, és vigyétek be a házba a kertben lakó háziállatokat, mert a zajoktól, a hangos petárdáktól és a tűzijáték fényeitől megriadhatnak, elszökhetnek, és akár tartós szellemi vagy fizikai károsodást is szenvedhetnek. Legyetek rájuk tekintettel, számukra is ünnep legyen az ünnep, és ne rémálom!

Dobd fel az italokat!

A koktélok, gyümölcsleveket még finomabbá teheted színes pálcikákra tűzött, fa-

gyasztott gyümölcsdarabokkal, jópofa formájú jégkockatartókban fagyasztott gyümölcslékokkal is.

Dekorálj!

Ki mondta, hogy csak az óvodások díszítik ki a meghívottak poharait, szívószálait stb? Egy kis fantáziával annyira mókás dolgokat lehet kreálni, miért ne vennél csillogós matricákat, kicsi papírnövényeket és konfettiket a bulira? Aranyos ötlet a welcome ajándékcsomag is a meghívottak számára. Elég egy-két jelképes, a tenyered közepén elférő apróság is szépen becsomagolva, lehet benne szappanka, gyertya, édesség, hajcsat stb., a lényeg a gesztus.

Elő a csapatjátékokkal!

Még a nassolnivaló készítése is lehet szórakoztató, álljatok neki együtt sütyögetni, főzőcskézni, sokkal üdítőbb lesz a végeredmény, ráadásul nagyokat nevetettek közben! Csinálhatjátok azt is, hogy régi filmeket szinkronizáltok újra (kiváló kreatívfejlesztő, és az improvizációs készséget is javítja). Eldobhatjátok minden komolyságotokat, és végre egyszer igazán belevetitek magatokat a Mersz vagy felelsz!-be, legyen tétje is a játéknak, úgy sokkal izgalmasabb!

Előrevivő újévi fogadalmak

Hogyan legyen jobb az éned az elkövetkező esztendőben? Íme egy lista a leggyakoribb újévi fogadalmakról, valamint néhány ötlet, hogyan vágj bele, ha már megfogadtad (és tulajdonképpen, hogy betartsd január 1-je után is).

1. Legyél egészségesebb! – Ez meg nyilvánulhat a több sportolásban, egészségesebb étkezésben, vagy abban, hogy megfogadod, egy kicsit gyakrabban kászálódsz le a kanapéról. Csinálj egyszerre egy kis változtatást, mint például buszozás helyett biciklizz vagy gyalogolj a suliba, vagy rendelj salátát hamburger helyett.

2. Legyél boldogabb! – Ez egy kicsit elvont fogadalom, ami különböző embereknek egészen mást jelenthet. Próbáld megtalálni a módját, hogy növeld az önbecsülésedet, vagy csak tölts több időt olyan dolgokkal, amiket szeretsz, ahelyett, hogy azt csinálnád, amitől rosszul érzed magad.

3. Legyél egy jobb ember! – Jó embernek lenni azzal, hogy adakozol az időddel vagy a régi dolgaiddal azoknak, akiknek szükségük van rá, vagy a mindennapi rutinban is váratlan kedvességekkel meglepni szeretteidet (nem feltétlen tárgyi dologgal), annyira jó érzés, hogy függőséget okozhat. Kezdd a jótékony pályafutásodat valamelyikkel ezek közül!

4. Rátalálni a szerelemre – Tökéletesen boldog lehetsz szingliként is, de legyünk őszinték: nem lenne nagyszerű érzés találni egy csodás barátnőt/barátot? Nincs olyan varázslat, ami sze-

relmet visz az életedbe, de ha nyitott vagy az emberekkel, akkor nagyobb az esélyed.

5. Több szeretet a családnak – A családotod tagjai a legfontosabb emberek az életedben. Fogadd meg, hogy a következő évben egy kicsit kedvesebb leszel velük.

6. Legyél jobb barát! – Minél több szeretetet adsz a barátaidnak, annál több szeretetet kapsz vissza tőlük. Számtalan módon segíthetsz a barátaidnak. Nemcsak boldoggá teszel valakit, hanem te is jobban érzed majd magad, és számíthatsz majd az illetőre, ha neked kell segítség.

7. Legyél jobb a suliban! – Ha egy picit felturbózd a sulis teljesítményedet a következő félévben, te is jobban fogod magad érezni, a szüleid büszkének lesznek, és fényesebb jövő elé nézel.

8. Tanulj valami újat! – Biztosan a suliban tanultakban is van olyan rész, amiben szívesen elmélyednél. Mi lenne, ha a családtagoktól kapott pénz egy részét egy új hobbi elsajátítására költenéd?

9. Legyél példakép! – Jó példaképnek lenni egyszerűbb, mint ahogyan hangzik. Mindössze okos döntéseket kell hoznod. És meggyőződnöd arról, hogy az emberek hallgatnak rád. Megbirkózol vele, nem?

10. Spórolj! – Nincs abban semmi rossz, ha egy kicsit megtöltenéd a pénztárcádat. A zsebpénzedet tedd félre, vagy igyekezz csak olyasmit vásárolni, amire tényleg szükséged van.

SZILVESZTER ELŐTT

Kombináld a ruháid!

Megeshet, hogy idén nem készültél fel alaposan a szilveszterre, és minden az utolsó pillanatra marad. A meglevő ruháid között is kiváló kombinációkra akadhatsz, sőt egy-egy kiegészítővel szinte újjá varázsolhatod. Mutatunk néhány ötletet, képpel.

A farmer sem elképzelhetetlen szilveszter estén. Épp csak egy megfelelő felső kell hozzá!

Ha szereted a rövid szoknyát, ezen az éjszakán is bevetheted. Feltétel, hogy tetszetős lábaid legyenek, ne fázz meg, és azért ne legyen kellemetlenül rövid. A többi már fantázia dolga

A fekete nadrág mindig menő. Szilveszter éjszakáján is elegáns ruhadarab. Fehér, zöld, piros, lila, csillámos, csipkés felsővel is jól mutat

Kérdéseikre Bori Mária pszichológus válaszol
e-mail: bizalmas.sorok@gmail.com

Jelige: „P.P.”

Kedves Bizi! Hetedikes lány vagyok, aki az utóbbi időben rettenetesen boldogtalan. Úgy érzem, semminek sincs értelme! Csúnya és üres vagyok. Nincs egy barátom se, mert senki sem akar velem barátkozni. Úgy érzem, mintha mindenki utálna. Tanulni sem bírok, tele vagyok intőekkel! Az anyu meg az apu is csak kiabál rám. Semmi sem sikerül! Mit tegyek? Kérlek, segíts!

Válasz:

Kedves P.P! Nem vigasztalásul mondom, de tudnod kell, hogy vannak serdülők, akik ugyanazokkal az érzésekkel küszködnek, mint te. Először is, vedd tudomásul, hogy te nem vagy üres! Telis-tele vagy érzelmekkel, gondolatokkal, kételyekkel, kérdésekkel, csak éppen most, ebben a pillanatban felülkerekedtek a komor gondolatok, a rossz érzések. Miért? Mert mostanában a „fekete” szemüvegeden keresztül látod a világot, az van rajtad. Ezzel a „fekete szemüveggel” az emberek általában csak a rosszat, a csúnyát látják meg maguk körül. Úgy tűnik, hogy a rossz érzések örvényként, mind mélyebbre húznak. Az is biztos, hogy nem vagy csúnya, hanem egy aranyos, bájos tinilány, akit nagyon szeretnek a szülei, különben nem kiabálnának rád, nem pörölnének veled, hanem hagynák, hogy legyjen veled, ami lesz. Ami pedig biztos, az az, hogy az élet gyönyörű, és igenis van értelme! Mindenkire, így rád is, az életben nagyon sok feladat vár. És úgy jelent kihívást az élet, ha vannak célok, melyekért meg is kell küzdeni, amikor nem simán mennek a dolgok. Tudnod kell, hogy az akadályokat nem könnyű leküzdeni, de érdemes szembenézni és megküzdeni velük. Létfonosságú, hogy ne zárkózzál magadba és a négy fal közé. Mond el valaki felnőtteknek, akikben bizalmad van, hogy hogyan érzed magadat, milyen gondolatok nyomasztanak. Lehet az az anyukád, idősebb testvéred, a nagymamád, nagynénid, az osztályfőnököd, a tanáraid, de az iskola pedagógusa, pszichológusa is nyitott a beszélgetésre. Fontos kibeszélned magadból a gondodat. Nagyon jó lenne, ha le tudnál ülni, beszélgetni a szüleiddel. Biztosan megértik, hogyan érzed magadat, mert ilyen hangulatban már mindenki volt életében. Hogy kimásszál a gödörből, amiben vagy, és lekerüljön a szemedről a feketén látó szemüveg, kezdjél el rendszeresen sportolni (Mozgás és torna közben a szervezetünk örömhormonokkal bombázza az agyunkat, jobban érezzük magunkat a bőrünkben.). Amikor csak lehet, találkozzál a barátnőiddel, sétáljatok, kerékpározzatok, rollerózzatok, közben beszélgetsetek mindenről. Add fel magadnak feladatul, hogy mindennap találsz valamit, tegyél valamit, aminek örülhetsz (pl. szerezz magadnak örömet egy fagyival vagy a kedvenc csokiddal). Ami még fontosabb, ne felejtse el mosolyogni, pl. ha szépet látsz, egy szép virágot, falevelet, kiskutyát, kisgyereket, a kedvenc énekesedet/együttesedet a tévében, a nagyidat, a kedvenc süteményedet és még sorolhatnánk a végtelenségig.

Ha azonban továbbra is feketén látod a világot és önmagadat, akkor feltétlenül forduljál a szüeidhez, és kérjétek segítséget a gyermekorvostól. Vele biztosan megtaláljátok a számodra legmegfelelőbb gyógymódot!

Jelige: „S.O.S.”

Kedves Bizalmas sorok!

Jó tudni, hogy van valaki, aki mindig készen áll, hogy válaszoljon a kérdésekre, valamilyen jó tanácsot adjon. Én már többször írtam, és

most is jó lenne tanácsot kapni! A gondom most is szerelmi! Van egy fiú az iskolában, akivel jóban vagyok. Egy napon sokat voltunk együtt az utcán, játszottunk, beszélgettünk. Nagyon kedves volt velem. Másnap az iskolában egy szót se szólt hozzám! Mit jelent ez? Mit csináljak, mert oda vagyok érte! Úgy szeretem! Kérlek, segíts!

Válasz:

Köszönjük a bizalmadat! Remélem, eleget tudunk tenni az elvárásaidnak, nem fogsz csalódni a tanácsban. Úgy látom, hogy te is tisztában vagy azzal, hogy a serdülő kortársak igencsak székálósak tudnak lenni. Többek között ebben is kereshető a válasz, a fiú viselkedésére. Mert ha valamit észrevesznek, biztos, hogy valaki kiszúrja és macerálja az ember fiát, lányát. Lehet, hogy a fiú teljesen ösztönösen próbálja megvédeni magát a társai élcélődésétől, és ezzel téged is véd. Te sem szeretnéd, ha az egész iskola rajtad szórakozna, és nagyító alá venné az érzelmeidet, a tetteidet, ha rajtad csámcsognának. Hidd el nem olyan jó állandóan a figyelem központjában lenni! Ezért legyél vele elnéző. Akkor beszélgetsetek, játszatok, élvezétek egymás társaságát, barátkozzatok, amikor iskolán kívül vagytok. Biztos, hogy eljön majd az az idő is, amikor elég erős és érett lesz ő is, és a többiek is ahhoz, hogy mindenki nyíltan tudja vállalni az érzelmeit.

Jelige: „Való világ”

Kedves Bizi! Kérlek, segíts!

Hatodikos lány vagyok. Egy hónapig jártam egy fiúval. Minden gyönyörű volt egészen addig, amíg meg nem csalt egy lánnyal. Kért, hogy bocsássak meg neki, megígérte, hogy ilyen többé nem fog megtörténni. Meg is bocsátottam neki. De pár hét múlva megismétlődött a dolog. Szakitottunk, de barátok maradtunk. A gondom az, hogy én többet érjek iránta, mint barátságot. Kérlek, mondd meg, mit tegyek!

Válasz:

Tudnod kell, hogy a te életkorodban, nem egyszer megtörténnek a tiédhez hasonló esetek, hisz még túl fiatalok, tapasztalatlanok vagytok, még csak tanuljátok a két ember közötti érzelmi kapcsolatok csínját-bínját. Viszont az, hogy valaki átver, megcsal, igen fájdalmas tapasztalat. Nincs szinte olyan ember, aki simán elfogadja azt a helyzetet, hogy szerelme, szimpátiája vonzódik másokhoz, vagy éppen udvarol másnak.

Azt kérdezted, mit tegyél? Egy időre ritkítsd a találkozásokat ezzel a fiúval. Hagyd, hogy a szíved és a lelked elvégezze az úgynevezett „gyász-munkát”, mert itt is ugyanazok az érzelmi folyamatok mennek végbe, mint amikor elveszítünk valakit, akit nagyon szeretünk. Egy kicsit, „fájnia kell”, úgy ahogyan azt a dalban is leírták, mert veszteség ért, becsapottnak érzed magad, és sírni is lehet, szomorú is lehetsz. Viszont fontos, hogy ezzel a fiúval ne kezdjed újra az egész históriát. Mert azt, amiben te reménykedsz, nem fog összejönni. Minden meg fog ismétlődni. Úgy gondolom, hogy ez a fiú még a barátságodat sem érdemli meg. Mindenféleképpen tegyél pontot erre a történetre, hogy szabadon továbbléphess. Barátkozz lányokkal, fiúkkal egyaránt, ismerkedjél, bővítsd a baráti társaságodat, mert csak így, a barátságokon keresztül tudod megtalálni azt a fiút, aki mindenben megfelel neked.

Féltékeny vagy?

Iskola, szerelem, barátság, siker... Féltékenyek lehetünk az élet minden területén. Te mire és hogyan vagy féltékeny? Szükséged van rá, hogy fejlődhess, vagy egyszerűen csak játszol vele, hogy könnyebben előrejuthass? Esetleg leblokkolsz tőle?

1. Helyetted az osztálytársadat dicséri meg a tanár. Mit teszel?

- a) Ezt még megkeserüli! (1 pont)
- b) Kicsit bánt. (3 pont)
- c) Gratulálok neki. (2 pont)

2. Mi az, amit néha megengedsz magadnak?

- a) Az önzést. (3 pont)
- b) A fősvenységet. (2 pont)
- c) Az irigységet. (1 pont)

3. Mit teszel, ha nem sikerül megszerezned, amire vágysz?

- a) Elvonulok a világ elől. (2 pont)
- b) Túlteszem magam rajta. (3 pont)
- c) Na, majd én megmutatom! Ebből meríték erőt. (1 pont)

4. Milyen állat bőrébe bújnál?

- a) Elefánt, mivel roppant jó a memóriája. (2 pont)
- b) Tigris, vad és elszánt. (1 pont)
- c) Macska, aki a gyöngédsége mögé bújik. (3 pont)

5. Szerinted az irigység...

- a) Fel kell dolgoznunk, akár mennyire is fáj. (1 pont)
- b) ...elmérgesíti a barátságokat, jobb elkerülni. (2 pont)
- c) Óvakodni kell tőle. (3 pont)

6. A párod nálad felejtette a mobilját. Cseng. Mit teszel?

- a) Semmit. (3 pont)
- b) Megnézem, ki hívja. (2 pont)
- c) Beleszólok: Béla barátnője beszél... (1 pont)

7. Mikor válsz „gonosszá” a szeretteiddel?

- a) Amikor dühös vagyok. (1 pont)
- b) Amikor bánt valami... (2 pont)
- c) Amikor elárulnak. (3 pont)

8. Kétségbeesel, mert a legjobb barátjának sikerül...

- a) ...megőriznie alakját. (2 pont)
- b) ...a matekdolgozat. (1 pont)
- c) ...a legjobban a csokitorta. (3 pont)

9. Mire vagy képes, hogy megbizonyosodj társad szerelméről?

- a) Flörtölnék a legjobb barátjával, és várnám a reakcióját. (1 pont)
- b) Jegyezném és számolnám a nekem mondott szép szavakat. (2 pont)
- c) Hagynám, hogy kételkedjen az én szerelmemben. ... (3 pont)

10. Mit jelent neked a féltékenység?

- a) Életművészet. (1 pont)
- b) Időpocsékolás. (3 pont)
- c) Szükséglet. (2 pont)

Értékelés

10 és 16 pont között: A szenvedélyes

Legyen szó a szerelemről, érzelmekről vagy iskolai sikerről, a féltékenység táplálja tetteidet. Le sem tagadhatod a szenvedélyes természetet. Mindennapjaidban törekvő vagy, egyszerűen szükséged van riválisra ahhoz, hogy lendületet kapj. Azért vigyázz: a kritikai érzékedről se feledkezz meg! Nem minden a birtoklás.

17 és 23 pont között: Az ésszerű

Okosan „használsz” a féltékenységet. Mérlegelsz, csak módjával engedsz teret ennek a többarcú érzésnek, amelyet féltékenységgnek hívunk. Jól tudod, hogy erőt ad, de azt is, hogy pokollá teheti a te és környezeted életét. Óvatosan bánsz vele, mert tudod, hogy könnyen túlzásokba eshetsz. A mérték a lényeg, és te ezt pontosan tudod: „használd” továbbra is okosan!

24 és 30 pont között: A könnyed

A féltékenység csak játék a számodra: kicsit izgalmasabbá teszed általa kapcsolataidat. Nem félsz attól, hogy bármit elveszíthetsz. Jól érzed magad a bőrödben, teljes az életed, nem befolyásolhat az az illúzió, amelyet a féltékenység, az irigység vagy a vágyakozás sugall. Cseppnyi szükséged sincs az ösztönző féltékenységre, hogy elérd, amire vágysz.

Készüljünk az ünnepnapokra!

Megmutatjuk, hogyan járulhatsz hozzá az ünnepi hangulat fokozásához. Te is vedd ki részed az ünnepi készülődésből! Hallgass karácsonyi dalokat, és barkácsolj díszeket a fenyőfára. Tudod-e, hogyan dobhatod fel a fát parafa dugók, száraztészta vagy rossz CD-k felhasználásával?

Ha már unod a minden évben használt díszeket, még mindig dekorálhatod a karácsonyfát háziilag készített díszekkel.

Készíthetsz például piros orrú rénszarvasokat elfelezett vécépapír-gurigákból.

Ha unod a régi díszeket, azokat is átfestheted. Nagy tudomány nem kell hozzá, ha odanyomod a befestékezett ujjad, már kész is Rudolf feje. Akrilfestékre lesz szükséged hozzá.

Néhány üdítőskupakból hóembert is gyárhatsz, csak ragaszd fel őket sorban egy félbehajtott szalagra, amelynek a hajtása az akasztó

lesz. Köss át a nyakukon egy másik szalagot, varrj rá gombot, majd akrilfestékkel vagy alkoholos filccel rajzolj rá arcot!

Ha vannak otthon összegyűjtött parafa dugók, most könnyen előállíthatsz belőlük kará-

csonyfadíszeket. Ha különböző színűek, még szebbek lesznek.

Természetes, hogy a fát mézeskaláccsal díszíthetjük, ebben anyu vagy a testvéred is sokat segíthet.

Még az írókával való díszítést is megspórolhatod, ha szerzel hozzá mutató szalagot akasztónak.

Gondolnád, hogy régi CD-kből is készíthetsz díszeket? Régi CD szinte minden háztartásban akad, csak ollóval fel kell vágni őket darabokra, majd felragasztani a hobbiboltban is kapható gömbökre. Még szebb lesz a vég-

eredmény, ha tömsz a belsejébe aranyszínű szalagot.

Ha pingvinrajongó vagy, akkor kiégett, régi típusú izzókkal is díszítheted a fát, miután lefestetted őket ezzel az egyszerű mintával.

Illatos karácsonyi díszek

Fűszeres narancs

Ha a gyorsaság híve vagy, akkor ezt a díszet neked találták ki: Fogj egy narancsot, és izlésed szerint szúrkálj bele szegfűszegeket! Az elkészült dísz remekül mutat egy üvegtálban vagy egy fonnott, laposabb kosárkában. Tegyél mellé néhány fenyőágat is!

Illatos fahéjcsodák

Még kézügyességre sincs szükséged a következő dísz elkészítéséhez: Egyszerűen fogj össze 4-5 fahéjrudat, és rögzítsd őket egy szép, aranyszínű masnival! Egy-egy csomót itt-ott elrejtve csodás illatot varázsolhatsz a szobádba.

Valamennyivel bonyolultabb, de nem lehetetlen, ha a mécspoharat lazán átkötöd egy színes szalaggal, majd a szalag és a pohár közé fahéjrudakat

dugsz. A meleg pohártól illatozni fog a fahéj. Még hozzá bódítóan!

Száritott gyümölcsök

Szelj kb. 3 mm vastag alma-, narancs- és citromkarikákat! Nyolcvan fokon 3-4 óra alatt a sütőrácsra csodás karácso-

nyi kellékeket készíthetsz belőlük. Nemcsak illatoznak, remek díszek is lehetnek. Önmagukban is megállják a helyüket, de felhasználhatod őket a koszorúk, az ajándécsomagok, sőt a fenyőfa díszítése során is.

Készíts bolondos kalapot szilveszterre!

A szilveszteri jó hangulat fokozásához biztosan hozzájárul ez a bolondos kalap. Érdemes elkészíteni. Anyagok, kellékek: – színes, mintás kartonok – selyempapír – színes szalag – ceruza – olló – tűnyér – tűzőgép

Elkészítés: A tűnyért rajzolj körbe a kartonon, és vágd ki! Egy mintás és egy színes kartonkarikát illesz egymáshoz, és a tűzőgéppel rögzítsd! Összeillesztésnél a tetején hagyj kis rést, ahová a bokréta szúrod. A kalap aljára szerelj fel két pántot, amelyekkel rögzítheted a fejedhez. A selyempapírból vágj 30 centiméter hosszú és 10 centiméter széles téglalapokat, amelyeket vagdoss be centinként! Tekerd fel a ceruza segítségével, és tűzd a kalap tetejére! Természetesen a kalapot tetszés szerint bárhogyan dekorálhatod.

Sok sikert hozzá!

Egyél sok narancsot!

Három az egyben: már a színe is felélénkít, az íze is finom, ráadásul tele van vitaminnal. A narancs az egyik kedvenc gyümölcsünk.

1. Nem hizlal

A narancsban alig van kalória, nem hizlal, ezért nem kell aggódnod. 2. Segíti az emésztést. Reggel éhgyomorra fogyasztva elősegíti az emésztést és a felszívódást. Gyorsabb lesz az anyagcseréd.

3. Vitamindús

A tárolás során csökken a hazai gyümölcsök vitamintartalma, a narancs viszont továbbra is dúskál a vitaminokban. Természetes C-vitaminja hatásosabb, mint a tablettákban adagolt. A narancs A- és B-vitamint is nagy mennyiségben tartalmaz, így vigyáz a bőröd épségére is.

4. Üdít és táplál

Leve és rostjai jól telítenek, üdítenek, a szomjadat is oltják. Kevés kalóriával biztosítja a szervezeted szükségleteit.

5. Elűzi az éhséget

Energiahordozója egy kevés szőlő- és gyümölcscukor, ezért fogyaszthatod éhségűzőnek – ha már nagyon rászoktál a napi hatszori süteményezésre.

6. Segít a lehangoltság ellen

Azonkívül, hogy a narancs fájdalomcsillapító hatású, véd a fertőző betegségektől, a vírusoktól és a baktériumoktól, fogyasztása még a fáradtságot és a téli depressziót is elűzi.

7. Szükségünk van rá

Napi 0,5 kilogramm zöldségre, illetve gyümölcsre van szüksége a szervezetünknek, a narancsot se felejtse ki!

Karácsonyi italváltogatok

Alkoholmentes karácsonyi puncs

Hozzávalók: 1/2 l víz, 1 rúd fahéj, 1 filter fekete teából főzött 1/2 l tea, 1 l almalé, 3 narancs frissen csavart leve, 2 citrom frissen csavart leve, 10 dkg méz vagy 15 dkg cukor.

Az egészet felforralgátjuk, de nem forraljuk. Melegen felszolgáljuk.

Fahéjas joghurtital

Hozzávalók: natúr joghurt, 1 narancs, 1 alma, ízlés szerint méz és fahéj. Az egészet összeturmixoljuk, majd felszolgáljuk.

Mogyorós joghurtital

Hozzávalók: natúr joghurt, 1 banán, ízlés szerint mogyorókrém. Az egészet összeturmixoljuk, és már fogyaszthatjuk is.

Chilis-fahéjas kakaó

Hozzávalók: tej, cukrozatlan kakaópor, cukor, chili, őrölt fahéj A tejet felforraljuk és ráöntjük az előzőleg ízlés szerint édesített kakaóra. Simára keverjük, majd hozzáadjuk a fahéjat és a chilit ízlés szerint. Téli estékre kiváló.

SMS-kosár szilveszterre

Erdő szélén ezüsfenyő, havas ággal büszkélkedő, őz és nyuszi körbe járja, tekintetük megcsodálja. Képzeld el, hogy ott állok és BOLDOG ÚJ ÉVET KIVÁNOK!

Bő bort, bő búzát, piros farkú malackát, szekerednek kereket, poharadnak feneket, úgy igyon a gazda belőle eleget. BUÉK!

Kívánok neked 12 hónap egészséget, 53 hét szerencsét, 365 nap nyugalmat, 8760 óra szerelmet, 525600 perc hasznos időtöltést és 31536000 másodperc boldogságot! BUÉK!

Itt az új év, új jót hozzon, régi jóktól meg ne fosszon, de ha új jót nem is hozhat, vigye el a régi rosszat! Boldog új évet kívánok!

A szerencsebanknál a 2019-es számú számlára átutaltam 365 nap szerencsét, egészséget és jókedvet. Minden jót az elköltéséhez! Boldog új évet!

Havas téli lepedő borítja a tájat, ilyenkor a jó pezsgő serkenti a májat. Sült malacka vándorol, surran a bendőbe, kívánok sok minden jót az új esztendőbe!

Virradjon rád szép nap, köszöntsön rád jó év, kedves hajlékodbba költözzön a jólét. A lelkedbe boldogság, a szívedbe béke, ezt kívánom neked az új évre.

KIS HELYESÍRÁS

Hogy is írjuk?

1. Egyenlőre vagy egyelőre

Talán nem is annyira helyesírási, mint inkább nyelvhelyességi kérdés, hiszen mindkét írásmód helyes, csak éppen mást-mást jelentenek, mégis nagyon sokan rosszul használják őket. Egyenlő szeletekre lehet vágni például a szalámit, ami nagyságot jelöl, -n nélkül viszont (egyelőre) időre vonatkozik, például: „Egyelőre nincs hír a kérelem ügyében.”, vagy „Ennél többet egyelőre nem tudok mondani.”

2. Magyar szív

„Ez mindig is így volt a Magyar történelem során.” „Petőfi Sándor a Magyarok egyik kedvenc költője.” Ismerősek ezek a kommentek? És neked is szúrja a szemed, hogy nagy kezdőbetűvel szerepel bennük a magyar? Ha nem, akkor az a rossz hírünk, hogy nem ismered az idevágó szabályt. Az országok nevét ugyanis – mivel tulajdonnevek – nagy kezdőbetűvel írjuk (Magyarország, Anglia, Svájc stb.), de a fent idézett mondatokban a nemzetiség melléknévként, illetve főnévként szerepel, ezért kis kezdőbetűs lesz (pl. magyar, angol, svájci stb.).

3. Központozás

A felkiáltójelek és kérdőjelek használata bizonyos mondatok esetében indokolt, de nagyon sokan vannak, akik az összes kijelentő mondat végére is felkiáltójelet tesznek, tulajdonképpen nem is használnak pontot.

Szintén sokaknál okoz zavart a központosítás és a szóköz viszonya: ennek részben az lehet az oka, hogy régebben voltak olyan írógépek, amelyeken a vessző elé ajánlatos volt egy szóközt is ütni, de a **számitógépek korában** ez már nem szükséges, sőt fölösleges. Gépeléskor a központosítás, tehát a vessző, pont, felkiáltójel, kérdőjel, kettőspont, pontosvessző elé **NEM, utána viszont szóközt** teszünk.

Még rosszabb, ha minden mondat végére három pontot tesznek, ami többnyire a lezáratlan gondolatot jelzi.

4. Író és műve

Amikor megosztasz egy számodra kedves verset, természetesen elé írod a szerzőt és a címet. Ilyenkor a **szerző neve, kettőspont, mű címe** formát használjuk, például **Vörösmarty Mihály: Előszó**. Folyószövegben azonban a kettőspont használata már a legtöbb esetben helytelen, mégis sokan írják azt, hogy „Vörösmarty Mihály: Előszó című versében” vagy „Vörösmarty Mihály: Előszava”, holott itt már a helyes forma „**Vörösmarty Mihály Előszó című versében**” vagy „**Vörösmarty Mihály Előszava**” lenne a helyes.

5. Idegen szavak toldalékolása

Az idegen írásmódú szavakhoz többnyire közvetlenül, kötőjel nélkül kapcsoljuk a toldalékot, például businessből, Jannus Pannonius-tól, Stockholm-nál stb.

Ha az idegen írásmódú szavak -a, -e, -o vagy -ö végződésűek, és a magyar toldalék ezt megkívánja, akkor -á, -é, -ó vagy -ő betűt kell írni ezek helyett, például Coca-Cola, de Coca-Colát, Goethe, de Goethének, Malmö, de Malmöből stb. Ha az idegen írásmódú szó utolsó betűje néma, vagy több betű jelöli a kiejtett alakot, akkor a kötőjeles formát alkalmazzuk, például Montesquieu-nek, Peugeot-t, like-ot.

Fejtörő

Minden piros

Van egy piros villamos, minden piros benne, az ülések, a sofőr székpárnája, a fogódzásra szolgáló csövek, a padlója, a teje, a szám rajta, az ablakok, az ajtók, a lépcsők, minden. Milyen színű a kipufogócsőve?

Fiú vagy lány?

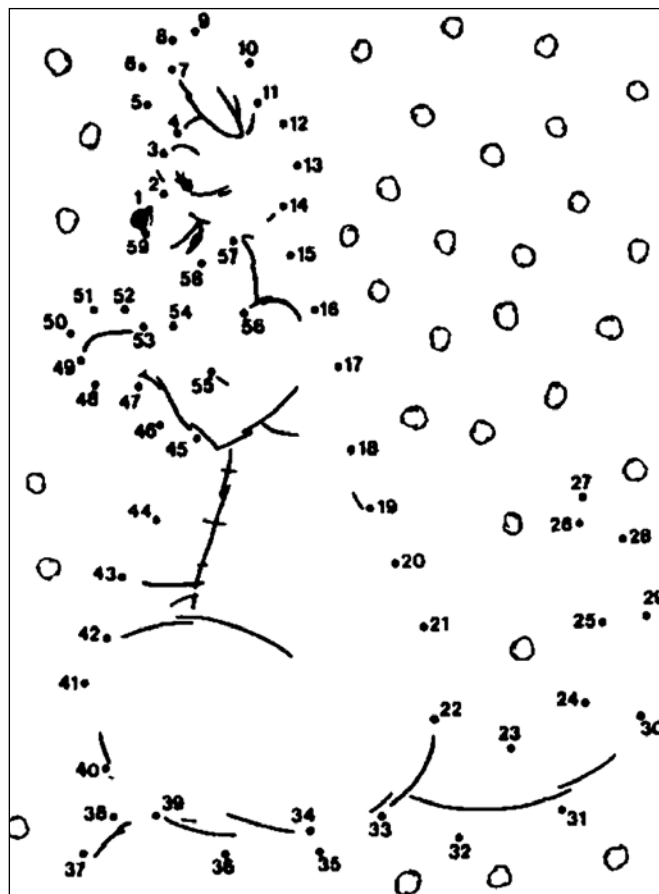
Péternek két gyereke van, és tudjuk, hogy legalább egyik fiú. Mennyi a valószínűsége annak, hogy mindkettő fiú legyen? (Feltételezzük, hogy egy gyerek születésekor egyforma az esélye annak, hogy fiú lesz vagy lány.)

(Megoldás: Tudod-e? – 1. hátró hangszer, 2. igen, 3. ólom, 4. 65, 5. Nagycenk, 6. befelé forduló, 7. 23, 8. 1982, 9. 6 óra, 10. Hélios, 11. bástya, 12. csillagjegyet. A másik három lehetőségéből az egyiknek a valószínűsége: 100%-nak az egyharmada, tehát kb. 33%.)

KVÍZ

Tudod-e?

1. Mi a szitár?	7. Milyen hosszú volt az első autótű?
Húros hangszer,	42,3,
kalózkalap,	30,
madárfajta	23,45
2. Van-e agancsa a nőtény rénszarvasnak?	8. Mikor adták ki az első CD-t?
Van,	1991,
nincs	1982,
3. Milyen fém van a kristályban?	1974
Ezüst,	9. Hány óra telik el az apály-dagály között?
ólom,	12,
vas	6,
4. Milyen sebességgel tud futni a hiéna?	24
30,	10. Hogy hívták a Napistent a görög mitológiában?
65,	Zeusz,
85	Hádész,
5. Hol lakott a Széchenyi család?	Héliosz
Nagycenk,	11. Mi a rondella?
Keszthely,	Romkert,
Fertőd	csúnya nő,
6. Milyen ember az introvertált?	bástya
Haragos,	12. Hány csillagjegyet van?
befelé forduló,	9,
lázadó	10,
	12

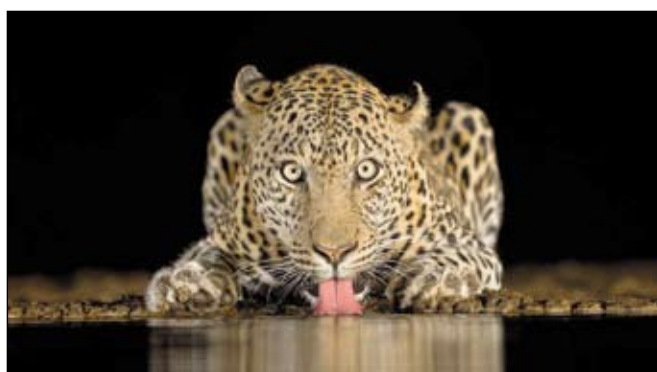
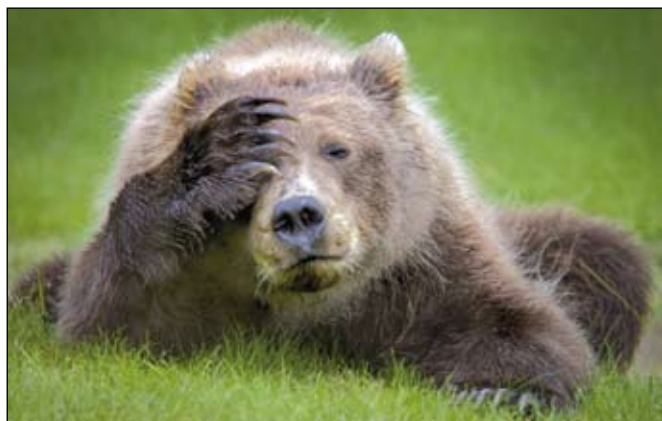

Kösd össze a pontokat! Nézzük, mi kerekedik ki a vonalak nyomán?

Az év legviccesebb állatfotói

Talán túlzás lenne azt állítani, hogy pont ezeken a fotókon szórakoztunk a legjobbat a lassan elköszönő 2018-as évben, de immár hagyománnyá vált, hogy a Comedy Central Wildlife Photography pályázatra befutott, vagy az év folyamán felbukkanó humoros fotók közül válogatunk.

Íme egy kis ízelítő az idei év terméséből. Amennyiben hasonló vagy ezeknél is jobb felvételeitek vannak, küldjétek el címünkre, megjelentetjük.

A hidegkedvelő nyáralvó

Tények és tévhitek a menyhalról – Mit mondanak az újabb kori felfedezések?

A cím annyit mond el a menyhalról, amennyit a szóbeszéd tudni vél róla. Tehát szereti a hideget, a melegtől idegenkedik, ezért a nyarat átalussza, és csak a tél beálltával kezdi igazából élni az életet. A földszintről szemlélve fest így, a horgászfantázia ugyanis erre ráépített néhány emeletet. A szárnyaló fantázia pedig – különösen ha olyan horgászról van szó, aki nem rendelkezik kellő halismeretekkel – az egeket ostromolja.

Minden bizonnyal ezzel – mármint a halismeret hiányával – magyarázható, hogy a menyhallal kapcsolatban igen vakmerő feltevések láttak napvilágot. Aztán, ismét az elégtelen halismeret következtében, eluralkodtak. Nincs szándékunkban szélteben-hosszában meg részleteiben újramesélni azokat a feltevéseket, amelyek tartalmával sem mi, sem a haltan, sem a gyarkolat nincs összhangban. Csupán érintőlegesen foglalkozunk velük, hogy tudjuk, miről van szó.

Az egyik elméletgyártási nekibuzdulás szerint a menyhal azért aktív télen, meg persze rejtőzködik nyáron, hogy ne találkozzon a harcsával, amely ádáz ellenségének számít. Tény, hogy a virgonc menyhal felkeltheti a harcsa érdeklődését, és megtörténhet, hogy ráharap az orra előtt csintalankodó falatra. De mivel magyarázzák az elméletgyártók azt, hogy a harcsa előszeretettel felszedi a mozdulatlan kagylót, a lapuló rákot és úgymond fellegeti a többnyire mozdulatlan gébekeket? Ezt nem tudják megmagyarázni, a belmagyarázásra pedig nem vagyunk kíváncsiak.

A téli aktivitását azzal is magyarázzák, hogy a tőkehalfélék családjába tartozik – erre vall az alsó álkapcsán levő egyetlen bajusszal –, amelyek köztudottan az északi hideg tengerek lakói. Nálunk pedig azért van jelent – tartja a szóbeszéd –, mert a Pannon-tengerben élt, és a jégkorszak idején maradt itt. Ennek az elméletnek a szépséghibája, hogy a Pannon-tenger meg a legutóbbi jégkorszak nem találkoztak. Jégkorszakból tájainkon volt több is, de ez egy másik történet, most csak a legutóbbival foglalkozunk egy-két gondolat erejéig. A végsőkéig leegyszerűsítve: attól a „pillanattól”, amikor már nem volt Pannon-tenger, addig a „pillanatig”, amikor bekövetkezett a jégkorszak, nagyjából másfél millió év telt

Saša Ledenčan kollégánk egy természetes menyhallal

el. Az idézőjelezett „pillanat” azért szerepel így, mert igen hosszú időszakról volt szó, a Pannon-tenger átalakulása naaagyony sokáig tartott. De már réges-rég véget ért, amikor a jégkorszak bekövetkezett. A menyhal itt maradására tehát a két jelenségnek nem lehetett kölcsönös hatása, hiszen nem is találkoztak. Az egyik vége és a másik kezdete között „röpke” másfél millió év telt el. Nagyjából ennyi. Az elméletgyártók pedig úri hidegvérrel napirendre tértek efölött.

A menyhal tehát nem bújik meg a harcsa előtt, és nem az eljegesedett Pannon-tenger marasztalta itt. Hidegkedvelő voltát egy meglehetősen bonyolult haltani felfedezés egészen egyszerűen magyarázza. Arról a jelenségről van szó, mely szerint bizonyos halak több enzimgarnitúrával rendelkeznek. Stop! Ez bonyolult. Egyszerűsítünk...

Az enzimek biokatalizátorok... Stop! Kérjük, egyszerűbben... Ám legyen. Az élő szervezetekben minden élettani folyamatot ezek a hogyishívjakok szabályoznak. Hatásfokuk hőmérsékletfüggő. Például: azért érezzük magunkat rosszul ha belázasodunk, mert enzimeink rosszul működnek. A halak azért lassulnak le télidőben, mert olyankor enzimeik takaréklágon működnek. A menyhalnak azonban van egy nyári melegben működő enzimgarnitúrája, és egy másik, amelyik téli hidegek idején lép

színre. A kettő közül a téli a hatásosabb. Leegyszerűsítettük, de ez volt a cél, nemde?

A menyhal valójában rejtőzködő életformát gyakorol. A vízfenék bemélyedéseiben lapul meg, és csak sötétedés után jön elő onnan. Nyáridőben igen ritkán, és csak rövid körutakat tesz rejtekhelye környékén táplálékszerzés céljával. A rejtekhelyeül szolgáló üregekbe betévedő falatoknak azonban nem kegyelmez. Elsősorban bolharákokról, és az utóbbi évtizedekbe vízünkbe egyre-másra érkező özönfajokról, a törpe növesű gébekről van szó.

A víz lehűlésével érkezik el a menyhal ívási időszaka. Ilyenkor nagy kiterjedésű vízterületek menyhalállománya verődik össze szűk területen. A rajok kialakulása valójában a pár választást szolgálja, az ívás ugyanis párokban, nagyjából ebben az időszakban történik. Erről egyelőre ennyit. Elsősorban azért, mert a menyhal táplálékfelvételével kapcsolatos ismereteink az utóbbi időben egyre bővültek, és már nem is hasonlítanak az elméletgyártók által hangoztatott nyári koplálásra.

Történt ugyanis, hogy egy magyarországi halszakértő a nyárutó hónapjaiban, meglehetősen magas vízhőmérsékleten talált rá olyan menyhalakra a Marosban és a Tiszában, amelyeknek a gyomra degeszre volt tömve. Mivel sok ilyen halat talált, némelyiken elvégezte a gyomortartalom elemzését, a többin pedig kísérletek sorát hajtotta végre. A gyomortartalom elemzése bolharákok és gébek jelenlétét mutatta ki. A kísérletek – hűtött és melegített akváriumokban, valamint udvari medencékben – bebizonyították, hogy a menyhal táplálékfelvétele öt fok alatti és húsz fok feletti vízben is gyakorlatilag azonos.

A tudománynak tehát van még mondanivalója, a vízparti elméletgyártóké elfogyott.

Buzás Mihály

A csupasztorkú géb ideális falat a menyhal számára

Az 1–1,5 centis bolharákok a menyhal fő táplálékát képezik

Végigmennék én a Dunán...

Milyen hosszú az út, amelyet legnagyobb folyónk tesz meg a Fekete-erdőtől a Fekete-tengerig?

Ha valaki a mellünknek szegezi a kérdést, milyen hosszú a Duna, és nem tudunk kapásból válaszolni – mert minek is tudnánk ilyesmit fejből –, elővesszük a világhálót. Aztán némi keresgélés után meglehetősen vegyes adatgyűjteményt halmozunk fel. Annyira vegyeset és összezaggyáltat, hogy felmerül bennünk a kérdés, ki itt a... tájékozatlan?

Már az első szűrőpróbák meglehetősen cifra számözlőként tárnak eléink, aztán ha mélyebbre ásunk, az adatok is egyre zagyábbakká válnak. Kezdjük azzal, hogy első nekifutásra belebotlunk a 2840 kilométeres értékebe, a következő címszó már 2850-et mond, aztán a harmadik is rátesz egy lapáttal, és 2860 kilométerben állapítja meg a Duna hosszát.

Ma már köztudott, hogy a világhálón minden megtalálható, akárcsak mindennek az ellenkezője is. Tehát nem égbekiáltó felfedezés, hogy a honlapok képlekenyen és a maguk szája íze szerint értelmezik az olyan értéket, mint amilyen a Duna hossza, és amelynek bombabiztosan pontosnak kell(ene) lennie. Nem akarunk senkit sem kiábrándítani a világháló adatkínálatát illetően, hiszen kell azt használni. Ezzel párhuzamosan a szelektív megközelítést is gyakorolni, az adatokat pedig szűrni kell. Csakhogy a Duna hosszával kapcsolatban akkor is nagy tarkaságot mutattak a források, amikor világháló még nem is volt.

A nagyjából harminc évvel ezelőtti Duna-kiadványok az akkor uralkodó három leginkább használt lexikon meg szakkiadvány adatkészletére hivatkoztak. Ez így volt és van is rendjén. Csakhogy ezek mindegyike más-más Duna-hosszt mondott.

Ernst Trost osztrák szerző szerint, aki csaknem ötszáz oldalas könyvet írt a folyamról, a Duna 2840 kilométer hosszú. Az 1912-ben kiadott Révai Nagy Lexikon szerint a Duna hossza 2890 kilométer. Az 1977-ben megjelent Larousse-enciklopédia szerint 2850 kilométer. Itt legyen okos az olvasó!

Közismert(?), hogy a Duna a Fekete-erdő délkeleti lejtőin ered Németország déli részén, de az már vita tárgya, pontosan hol van a forrása. Leggyakrabban Donaueschingent, a Fürstenberg hercegek vénséges parkjában levő medencét említik, mondván, ami abból kifolyik, az a Duna. Csakhogy abban a medencében semmi sem bugyog, szóval nincs benne forrás – ezért

a Duna forrása sem lehet –, és a vidék patakjainak vize tölti fel. A medencéből kicsorgó víz a Brigach nevű patakba ömlik, amely később a Breg nevű patakka egyesül. Számos követője van annak a nézetnek, hogy a Duna a két patak összefolyásánál kezdődik. Ez már a második elmélet. De van még!

Csakhogy a donaueschingeni medencétől – amelyből állítólag kifolyik a Duna – 35 kilométerre fekszik egy Furtwangen nevű falucska, amelynek lakosai maguknak követelik a Duna forrását. A Brigach, a Breg és a már említett kastélypark forrásai ugyanis az ő falujuk határában fakadnak. Ezek közül a legtávolabbi az 1078 méteres tengerszint feletti magasságon a sziklából előszökő Breg-forrás. A falu lakosai szerint innen kell számítani a Duna kezdetét. A forrás magánterületen van, a földdarab tulajdonosa – nevével hadd maradjunk adósak – váltig hangoztatja, hogy a Duna az ő földjén fakad. Ahol az a bizonyos forrás Dunaként bukkan elő a földből, táblát helyezett el a következő felirattal:

„Duna-forrás. Itt ered a Duna főforrása, a Breg, a tenger szintje fölött 1078 méteres magasságban, 2888 kilométernyire a Duna-torkolattól, százméternyire a Duna és a Rajna, illetve a Fekete-tenger és az Északi-tenger közti vízválasztótól.”

Ennél többet senki sem tudott mondani, távolabbi forrást sem sikerült találni. Tehát vegyük úgy, hogy a Duna-forrás kérdését sikeresen elboronáltuk. Az északnyugat felé az agyviharok pedig továbbra is gyomrozhatják egymást, hol is kezdődik a Duna. Furtwangen falunál, a Fürstenberg hercegek donaueschingeni parkjában, vagy pedig a Breg és a Brigach összefolyásánál.

Csakhogy a folyók hosszát, így a Dunáét sem, nem a forrástól mérik/számolják, hanem a torkolattól. Tudjuk, hogy ez a Duna esetében a Fekete-tengeren van. Csakhogy a folyam a tenger

Az „igazi” Duna-forrás Furtwangen határában, a hegy mögött már a Rajna vízgyűjtője kezdődik

elérése előtt három ágra szakad, és megegyezés tárgya, hogy a főágnak a középsőt, a hajózáogát tekintik. Szerepeljen itt, hogy az északi ág a Kilia, a középső, a hajózási ág – és ez a „hivatalos” – a Szulina, a déli pedig a Szent György-ág. De hogy pontosan hol éri el a Szulina a Fekete-tengert, az is képlekeny. Tekintettel arra, hogy a Duna hordalék köbmétereinek millióit szállítja és rakja le, torkolata folyamatosan hatol be a tengerbe. A nulladik folyamkilométert jelző tábla már évekkel ezelőtt is öt kilométerre volt a tengertől.

Hol kezdődik, és hol végződik a Duna? Néhány kérdést tisztáztunk, valamennyivel talán okosabbak is lettünk. De amíg a felnőttek ki nem golyózzák, hogyan is állunk mindezzel, maradjunk annyiban, hogy ennek a folyamnak a közepe nálunk, nagyjából Bezdán környékén van.

Buzás Mihály

A donaueschingeni „Duna-forrás”, amelyben nincs forrás

Karácsonyi lemezek

A sztárok is szeretik a karácsonyt, és ezt nem győzik hangsúlyozni. Egyesek legszívesebben az őszt is átugornák, csak hogy mielőbb karácsony legyen. Több sztár egész évben azon dolgozik, hogy karácsonyra új lemezt adjon ki. Ezek általában már ősszel meg is jelennek, hogy azután karácsony tájékán turnéra mehessenek. Az alábbi három sztár is már októberben karácsonyi lemezt adott ki, hogy a rajongóikat mielőbb karácsonyi hangulatba hozzák. Mindhármuknak ez az első ünnepi albuma.

Legendás karácsonyi dalok

John Legend is egyike azoknak, akik már októberben gondoskodtak arról, hogy időben ráhangolódjunk az ünnepekre. A *Legendary Christmas* címmel adott ki egy lemezt, amelynek címe nagyon elmésen egyszerre utal a karácsony csodálatosságára és a saját nevére. Legend egy interjúban arról szólt, hogy már régóta szeretett volna készíteni egy karácsonyi lemezt. A vágya valóra vált, és ez lett egyben a hatodik stú-

diólemeze. A turnézást november közepén kezdte el, és egészen újévig fellép. A lemezen tizennégy dal hallható, az első a *What Christmas Means To Me*, amelyet már nagyon sokan átdolgoztak, egyebek közt Steve Wonder még 1967-ben, amikor ő adott ki karácsonyi lemezt *Someday at Christmas* címmel. Érdekesség, hogy Steve Wonder ezúttal közreműködőként jelenik meg, a Legend-féle átdolgozásban harmonikázni hallhatjuk. John Legend egy énekesnővel is együttműködött, Esperanza Spaldinggal, aki a *Have Yourself a Merry Little Christmas* című dalban énekel.

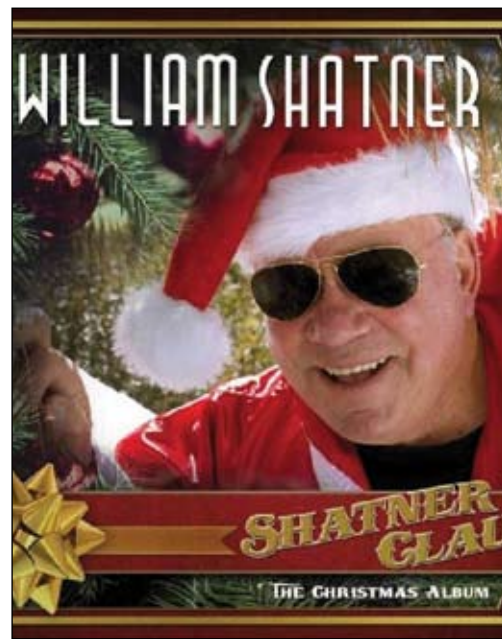
Azoknak készítette, akiket legjobban szeret

Jessie J-nek is nagyon fontos a karácsony, ezért *This Christmas Day* címmel adta ki ötödik stúdióalbumát. Az énekesnő egy interjúban mesélt arról, hogy számára a karácsony az év legizgalmasabb időszaka. Elmondása szerint a karácsonyt főleg azok értékelik, akik állandóan dolgoznak, év közben sokat utaznak, amikor pedig végre eljön az ünnep, lenyugodhatnak, és együtt lehetnek a szeretteikkel. Azt is mondta, hogy ezt a lemezt azoknak készítette, akiket a legjobban szeret, a családjának, a barátainak és a rajongóinak. A lemezen egyébként tizenegy dal hallható, ezek közül kettő készült közreműködőkkel.

A *Winter Wonderland*-ben a Boyz II Men, a *The Christmas Song*-ban pedig Babyface működött közre.

A kapitány karácsonya

A karácsony alkalmából dalra fakadt az *Enterprise* csillaghajó Kirk kapitánya is, azaz William Shatner, aki az első *Star Trek* sorozatban alakította James T. Kirk kapitányt. Az első *Star Trek*-részt 1966-ban sugározták, azóta több sorozat és mozifilm is készült. A *Star Trek* kultusza a *Star Wars*-al vetekszik. William Shatner most már 87 éves, de még mindig sokak kedvence. A színész szereti a zenét és a karácsonyt is, így azt gondolta, jó lenne összehoznia a kettőt.

A lemez címe *Shatner Claus: The Christmas Album*, amely szintén egy szójáték, a *Télapót* és a saját nevét ötvözte eredeti módon. A lemez különlegessége, hogy sztárzenészek közreműködésével készült, hallható rajta Henry Rollins, Brad Paisley, Ian Anderson, Todd Rundgren, Iggy Pop, Joe Louis Walker, Artimus Pyle, Mel Collins, Elliot Easton, Rick Wakeman, Dani Bander, Judy Collins és Billy Gibbons. Az albumon tizennégy dal kapott helyet, a Henry Rollins közreműködésében készült *Jingle Bells* punkrock verziója zárja. William Shatner egy interjúban azt mesélte, hogy amikor híre ment annak, hogy karácsonyi albumot készít, többen jelentkeztek nála az együttműködés óhajával.

Összeállította: Lukács Melinda

Filmek karácsonyra!

Akárcsak az előző években, idén is több olyan filmalkotás jelent meg, amely kifejezetten karácsonyra készült, és a karácsonyi ünnepeket hivatott hirdetni. Ezúttal is beszámolunk néhány ilyenről.

Élőszereplős Diótörő

A diótörő valójában Pjotr Iljics Csajkovszkij utolsó balettje és egyben utolsó színpadi műve. A történet alapját E. T. A. Hoffmann A diótörő és az egérkirály című meséje képezi. A mű első koreográfiáját Marius Petipa tervezte. Ősbemutatójára a szentpétervári Marinszkij Színházban került sor 1892. december 18-án. A diótörő azóta is egy ízig-vérig karácsonyi mese, és sokak nagy kedvence. Idén újból előkerült a történet, ezúttal A diótörő és a négy birodalom című filmmel, amelyet Lasse Hallström és Joe Johnston rendezett. A főszerepekben Keira Knightley, Mackenzie Foy, Helen Mirren és Morgan Freeman láthatóak. A látványos alkotás története szerint Clara egy kulcsot keres egy dobozhoz, amely ajándékot rejt néhai édesanyjától. A keresztapja bálján a kislány hozzá is jut a kulcshoz, de az el is tűnik egy rejtélyes párhuzamos világban. Clara kalandjai még csak ekkor kezdődnek.

Ki akarja már megint ellopni a karácsonyt?

Természetesen Grincs, aki egymagában él barlangjában. Egyedüli társa Max, a jámbor kutya. Grincs a legkülönfélébb találmányokkal rendezte be otthonát, hogy elkerülhesse az embereket, akikkel csak akkor találkozik, ha élelemre van szüksége. A zsémbes zöld szőrmók nyugodt életét azonban minden évben megzavarja a közeli falu, Kifalva ünnepi készülődése. A helyzetet tovább tetézi, hogy a falucska lakói ezúttal minden korábbinál nagyobb karácsonyt terveznek. Grincs számára nincs más választás: el kell lopnia a karácsonyt. A Dr. Seuss könyve alapján készült animációs film narrátora Pharrell Williams, Grincs pedig Benedict Cumberbatch hangján szólal meg. A zsémbes Grincs történetével 2000-ben is megismerkedhettünk, ekkor a Jim Carrey főszereplésével készült filmben.

Az idei küldetés: megmenteni a karácsonyt!

Tavaly arról írtunk, hogy idén Kurt Russell lesz a Téliapó, és ez így is lett, legalábbis a The Christmas Chronicles, vagyis A karácsonyi krónikák című film erejéig. Az alkotás jobban teljesít, mint azt sokan várták volna. Egyesek szerint már Russell kinézete is bizalomgerjesztő, nagyon jól illik hozzá a télapójelmez. Sokan úgy vélik, hogy a film jó úton halad afelé, hogy felkerüljön az ún. klasszikus karácsonyi filmek listájára, és évről-évre ilyentájt kedvet kapjanak megnézni azok is, akik már nem egyszer látták.

A filmet Clay Kaytis rendezte, aki a kilencvenes évek közepétől animátorként szerzett értékes tapasztalatokat a filmkészítés terén, mígnem elhatározta, hogy kipróbálja magát rendezőként

kell fogniuk, hogy megmentse a karácsonyt. Kurt Russell egy interjúban mesélt arról, hogy amikor a producer megkereste, örömmel mondott igent a szereplésre. A színész visszaemlé-

is. Debütáló rendezése két évvel ezelőtt az Angry Birds – A film volt, most pedig újabb esélyt kapott bizonyítani. A The Christmas Chronicles egy testvérpárról szól, akik szeretnének felvételt készíteni a Téliapóról, de a tervükbe hiba csúszik. A gyerekeknek és a Téliapónak ezek után össze

kezett a gyerekkorára is, hogy az apja mindig titokzatos volt, ha a Téliapó került szóba, és a testvéreivel sose tudták, hogy csak beöltözött vagy valóban ő a Téliapó. Kurt Russellnek újdonság volt ez a szerep, legtöbbször ugyanis westernekben és akciófilmekben láhattuk.

Ők adnak ki új lemezt januárban

Idén is sok sztár adott ki új albumot, most viszont azokra összpontosítunk, akikkel 2019-et kezdjük. Utánajárunk, hogy többek közt kik jelentkeznek friss zenei kiadványokkal a következő év első hónapjában, pontosabban január 25-én.

A szerelem jegyében

A Bring Me the Horizon angol együttes 2004-ben alakult, és ezidáig öt lemezt jelentetett meg, a legutóbbit 2015-ben *That's the Spirit* címmel. Az együttes idén London utcáin sejtelmes plakátokkal kezdte hirdetni, hogy hamarosan megjelenik hatodik albuma. Ennek jegyében a nyár vége felé a *Mantra* című dallal és az ehhez készült klippel is előhozakodtak. Ezután bejelentették, hogy az új lemez hivatalosan január 25-én érkezik és az *Amo* címet kapja, amely portugálul a szerelemre utal. Oli Sykes, az együttes frontembere szerint valójában egy konceptuális lemezt készítenek a szerelemről. Oli azt is mondta, hogy az új lemez kísérletibb, változatosabb, furcsább, ugyanakkor csodálatosabb lesz az összes eddigi lemezeiknél. Ősszel megerősítésként a *Wonderful Life* című dalt is bemutatták, amelyen Dani Filth, a *Cradle of Filth* metal együttes frontembere működik közre. A lemez tizenhárom dalt tartalmaz majd, és ezek közül még kettőn közreműködőket hallhattunk. A *Nihilist Blues*-ban Grimes kanadai énekesnővel, a *Heavy Metal*-ban pedig Rahzel amerikai rapperral társultak.

Remélhetőleg most már megjelenik

Meghan Trainor debütáló albuma, a *Title* 2015-ben jelent meg. Az ezen található *All About That Bass* és a *Lips Are Movin* című daloknak köszönhetően világhírnévre tett szert. Meghan már a következő évben kiadta a második lemezét *Thank You* címmel. Az énekesnő ezek után

úgy tervezte, hogy még ezen a nyáron, augusztusban kiadja a *Treat Myself* című harmadik albumát, de végül a megjelenés dátumát 2019. január 25-ére tolt ki. Meghan egy interjúban arról szólt, hogy úgy érezte, sokkal többet kihozhat magából, mert az elmúlt év elképesztő volt a számára, nagyon jó zenei projekteken vett részt, olyan előadókkal működött együtt, akikre ő is felnéz, ráadásul a kedvese megkérte a kezét. Az érzelmek felszínre törtek akkor is, amikor a stúdióban elkezdett dolgozni, és jónak látta, hogy ezt ne fojtja magába csak azért, mert sürgeti az idő. Az új lemezről az énekesnő eddig bemutatta a *No Excuses*, a *Let you Be Right*, a *Can't Dance*, az *All the Ways* című dalokat, nemrég pedig a lemez címadó dalát, a *Treat Myself*-et.

A sokszínűség lemeze

A Rudimental brit együttest 2010-ben alapították Hackney-ben. Az első daluk *Deep in the Valley* címmel 2011-ben jelent meg, ezt MC Shantie közreműködésével készítették, röviddel

később pedig kiadták a *Speeding*-et, amely során Adiyammal dolgoztak. Ezután MNEK-kel és Syronnal a *Spoons* dallal rukkoltak ki, John Newman pedig a *Feel the Love* és a *Not Giving In* című dalaikban énekelt. A Rudimental berobban a zenei világba, és mindenki alig várta a debütáló lemezüket, amely végül 2013-ban jelent meg *Home* címmel. A borítóján egy épületet látnunk, amelyet egy utcai freskó borít, az együttes nemrég nagyobb összeget adományozott a helyi városvezetésnek, hogy megmaradjon jelenlegi állapotában. A *Waiting All Night* című dalukat egy különleges klip kíséri, amely egy valós történetet mutat be Kurt Yaeger sportolóról, aki egy balesetben elvesztette a lábát, mégsem hagyott fel a sportos életmóddal. A Rudimental második lemeze, a *We The Generation* 2015-ben jelent meg. Ezen is számos hírességgel működtek együtt, köztük Ed Sheerannal. Elmondásuk szerint a január 25-ére beharangozott *Toast to Our Differences* című harmadik lemezükkel a sokszínűséget ünneplik.

Készül az új Bosszúállók

Mivel tavaly ilyenánt jelent meg a Bosszúállók: Végtelen háború első előzetese, így minden Marvel-rajongó tükön ülve várta, hogy vajon mikor kapnak ízelítőt a Bosszúállók 4. részéből. Nemrég megérkezett a várva várt előzetes, amely elsőre nem sokat árult el a film történetéről, viszont felfedte annak címét, amely ez alkalommal a Bosszúállók: Végjáték lesz. A legújabb Marvel-film jövő tavasszal kerül majd a mozivásznakra. A Végtelen háború rengeteg kérdést hagyott hátra, így remélhetőleg ezekre majd mind választ kapunk az április 25-én debütáló új Bosszúállók filmben. Az első Bosszúállókat 2012-ben mutatták be. Ezt követte 2015-ben a második rész, a Bosszúállók: Ultron kora, a harmadikat, az említett Bosszúállók: Végtelen háborút pedig idén tavasszal vetítették a mozik.

A film megtette a hatását

Ahogy arról már korábban is írtunk, nagy sikerrel mutatták be a Rami Malek főszereplésével készült Queen-filmet, a Bohemian Rhapsodyt, amely egyben az együttes egyik legnagyobb slágerének a címe is. A film a bemutatása után minden idők legjövedelmezőbb zenés életrajzi filmjévé vált és habár a Queen sosem merült feledésbe, most a film hatására fokozódott az érdeklődés a zenéjük iránt. Az Universal Music Group nemrég hozta nyilvánosságra a leghallgatottabb 20. századi dalok listáját az interneten, az első helyen pedig a Queen Bohemian Rhapsodyja végzett, megelőzve a Nirvana Smells Like Teen Spiritjét, a Guns N' Roses Sweet Child O' Mine-ját és November Rainjét, valamint az A-ha Take On Me-jét. Brian May természetesen örömmel fogadta a hírt, hogy a rockzene az interneten is szárnyal.

Duff új szólóalbuma

Duff McKagan a Guns N' Roses basszusgitárosaként vált ismertté. Miután otthagyta az együttest, több más formációban is megfordult, hamarosan pedig elkészül új szólóalbumával. Duff McKagan március óta dolgozik kisebb-nagyobb megszakításokkal Shooter Jennings producerrel és társszerzővel a lemezen, amely várhatóan jövőre meg is jelenik. Duff eddig egyszer adott ki szólólemezt, még 1993-ban, Believe In Me címmel. 1999-ben elkészült ugyan a Beautiful Disease című folytatás, de ez végül sosem jelent meg hivatalosan. Duff a Believe In Me óta mindössze egy közléplemet adott ki a saját nevével How To Be a Man címmel, 2015-ben, az azonos című könyvének kísérőzeneként, ezért a rajongói már érdeklődve várják új lemezét.

Felújították a Vízipók-csodapók rajzfilmet

A Vízipók-csodapók című rajzfilm sokak kedvence lett. Az egész estés rajzfilmet most digitálisan felújították és március 22-én, a víz világnapján mutatják be Magyarországon. A vetítéséhez ismeretterjesztő programok is kapcsolódnak majd. Mikulás Ferenc, a Kecskemétfilm Kft. ügyvezető igazgatója az M1-nek idézte fel, hogy Bálint Ágnes, a televízió egyik szerkesztője javasolta 43 évvel ezelőtt a rajzfilmsorozat készítését a Pannónia Filmstúdióban. Az első epizódot megmutatták egy német forgalmazónak, aki azt mondta, hogy ezekkel a csúnya kis állatokkal nem lesznek sikeresek. A kecskeméti filmstúdió átvállalta a gyártást, és az első két sorozat után kiderült, hogy a gyerekek és a felnőttek mégiscsak szimpatizálnak az állatokkal. Ezután jött a javaslat, hogy készüljön belőle egy egész estés rajzjátékfilm is. Ezt több mint egymillióan látták a mozikban, valamint 45 ország vásárolta meg a forgalmazási jogokat. Az egész estés film után elkészítették a harmadik évadot is. A digitális felújítás több mint fél évig tartott, kockánként távolították el az egyenetlenségeket, festékhibákat, és a színeket is felfrissítették.

Számország

Szorozzuk meg az 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9-ből álló számsort 1-gyel, 2-vel, 3-mal stb. Igen érdekes eredményeket kapunk. 1-gyel szorozva 123 456 789 = eredeti számsor. 2-vel szorozva 246 913 578 = minden számjegy csak egyszer fordul elő. 3-mal szorozva 370 370 367 = ismétlődő számcsoport (370) – az utolsó (367) – hárommal kevesebb. 4-gyel szorozva 493 827 156 = minden számjegy egyszer fordul elő. 5-tel szorozva 617 283 945 = minden számjegy egyszer fordul elő. 6-tal szorozva 740 740 734 = ismétlődő számcsoport (740) 7-tel szorozva 864 197 523 = minden számjegy csak egyszer fordul elő. 8-cal szorozva 987 654 312 = az utolsó két számjegy kivételével az eredeti számsor fordítva. 9-cel szorozva 1 111 111 101 = csupa 1-es és egy nulla. 10-zel szorozva 1 234 567 890 = az eredeti számsor és egy nulla. Tessék folytatni! Szorozzátok meg 11-gyel, 12-vel stb. Figyeljétek meg, hogy melyik szorzatnál mi az érdekes! (Pl. 18-cal való szorzat: 2 222 222 202.)

Sátídrof

Észrevettétek, hogy visszafelé mit jelent: sátídrof? Fordítás! Tehát figyeljétek a következő szavakat, fordítva is van értelmük!

mozi – izom
nyávogni – ingovány
nyárfás – száfrány
kard éle – eléd rak.

Van mondat, amelyik fordítva olvasva is ugyanaz.
A sári pap írása.

Indul a kutya s a tyúk aludni.

Némédi pap ide mén.

A fasori pap papirosa fa.

Ah, tán nátha?

Goromba rab morog.

A tálambda bab, maláta.

Nálatok az az akó talán?

Életem Etelé.

Te mező neveled eleven özemet.

Kitűnő vőt rokonok orrtövön ütik.

Felfoghatatlanul nagy számok

A nagy számokat nehéz megérteni. Az talán segít, ha hétköznapi dolgokra gondolsz, pl. milyen lenne, ha abból lenne egymillió?!

Gondolj csak a másodpercre és arra, hogy milyen hosszú egy perc, egy óra és egy nap. Most nézd meg a következőt:

egymillió másodperc: 11,6 nap,
egymillió perc: kb. két év,
egymillió óra: kb. 114 év,
egymillió nap nagyjából 2700 év.

*

A fény hozzátétőlegesen 9,5 billió kilométert tesz meg egy év alatt. Ezt a távolságot fényévnek hívjuk.

*

Ahányszor beszorzunk egy számot ezerrel, az mindig kap három nullát és egy új nevet. Így az ezerszer milliárdból billió lesz, és az ezerszer billióból ezerbillió stb. A billió 12 nulla. A billiárd 15 nulla. A trilliárd 18 nulla. A trilliárd 21 nulla. A kvadrilliárd 24 nulla. A kvadrilliárd 27 nulla. A kvintilliárd 30 nulla. A kvintilliárd 33 nulla.

*

Ha egy autóval a legközelebbi csillagig szeretnénk eljutni, és 100 km/h sebességgel haladnánk, akkor 45 millió évbe telne, hogy odaérjünk.

*

Becslekések szerint a világegyetem összes csillagainak száma 100 és 300 trilliárd közé esik. Galaxisunk területe kb. 700 kvintilliárd négyzetkilométer. És hány atomból épül fel egy felnőtt férfi teste? Képzeljétek: mintegy 7 kvadrilliárdból!

Találd ki!

Mi lesz a kecske és a kacsa kereszteződéséből?

– McDonalds!

Mivel játszik a kisindian a sínék között?

– Az életével.

Miért karikás az ördög szeme?

– Mert az ördög sohasem alszik.

Hogy állítja meg a nindzsa a teherautót?

– Rálép a fékre.

Hogy hívják a kínai cigaretta-árust?

– Csakk Csikk Van.

Ha nem vigyázol, becsaplak!

1. Két egér áll esernyővel a kezében. Az egyiknek a háta, a másiknak a lába lóg ki. Ki ázik el jobban?

2. Egy sötét szobában egy petróleumlámpa és egy kályha van. A szobában egy férfi áll gyufával a kezében! Mit fog először meggyújtani?

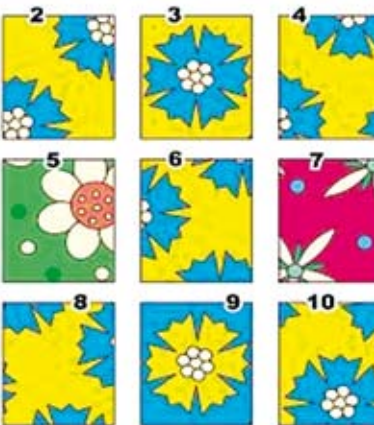
3. Hogyan kell ejteni az Amerikai Egyesült Államok fővárosának, New Yorknak a nevét, /nú jork/ vagy /nyú jork/?

4. Van egy kád tele vízzel. Van egy vödör, csészéd és egy kanalak. Hogyan távolítod el a legegyszerűbben a vizet?

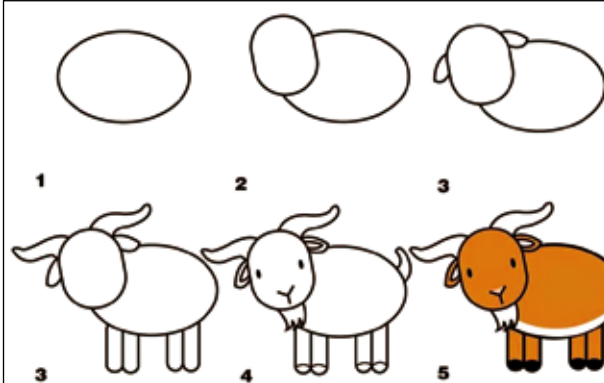
5. Hányadik vagy a futóversenyen, ha megelőződ a másodikat?

6. Hány állatot vitt magával Mózes a bárkájára?

7. Pisti este 8 órakor aludt el. Reggel 9-ig akart aludni, ezért beállította a vekkerét 9-re. Hány órát aludt?

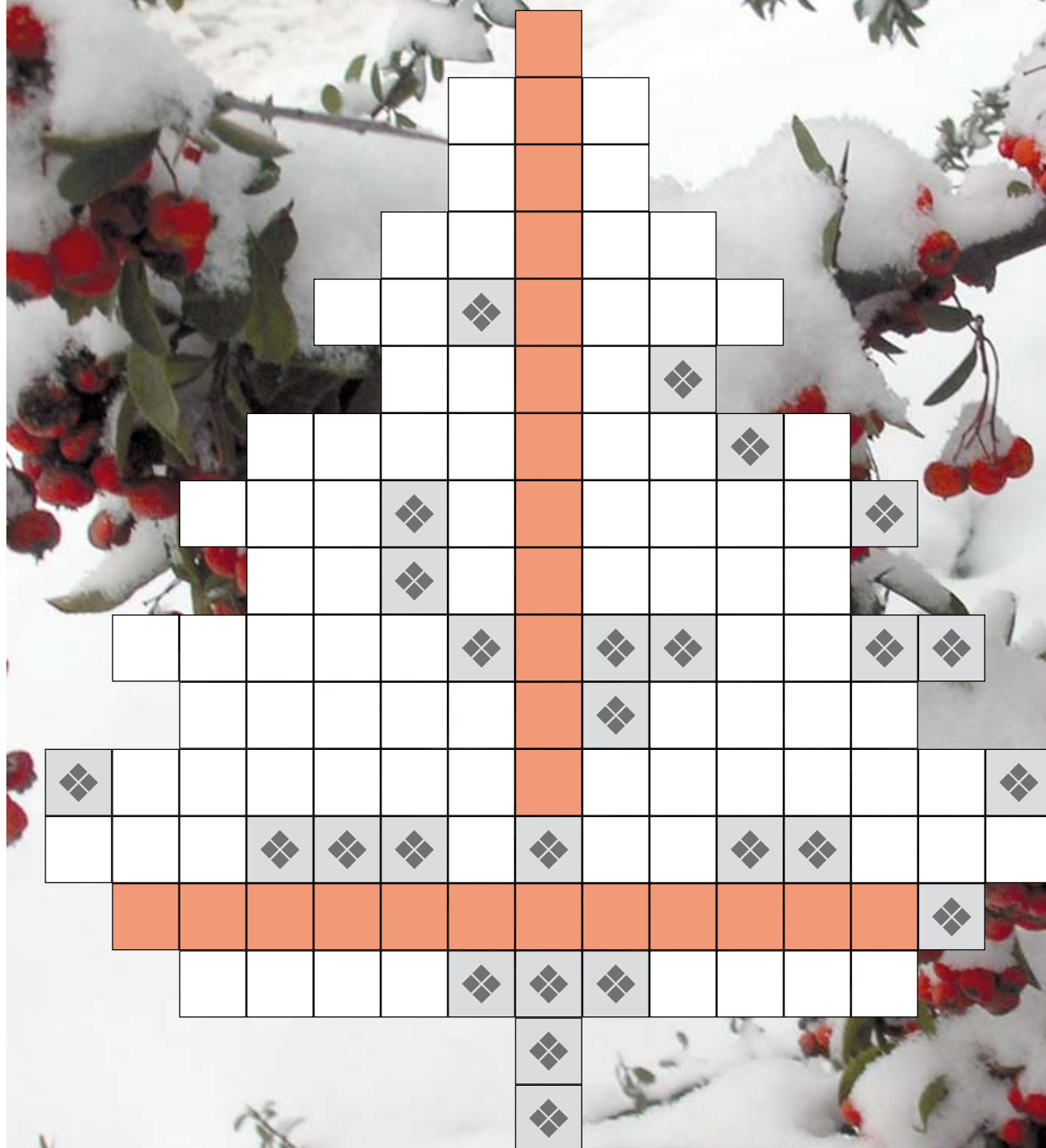

(Megoldás: Melyik képpel helyettesíthető a nagy képből hiányzó két kocka? – a felső a 4-essel, az alsó fehér kocka a 8-ossal. Ha nem vigyázol, becsaplak! 1. Ki mondta, hogy esik az az eső? 2. A gyufát! 3. Az Amerikai Egyesült Államok fővárosát Washington! 4. Kihúzzod a dudát! 5. Második, hisz a helyébe léptél. 6. Mózesnek nem volt bárkája, csak Noénak, 7. 1 órát, mert este 9 órakor már csöögött az ébredőórája!)

Tanuljunk rajzolni!

Karácsonyi berakós

Kétbetűsek: AL, ÁL, ÉR, MA, PD, RE, SÓ, TÓ, TŰ, ZG, ZH.

Hárombetűsek: AEN, ÉTI, EUP, JAJ, KUN, LES, ŐCO, PAD, VER, VÉT.

Négybetűsek: EDDA, ÉLNE, ÉREM, DELO, LÓGÓ, LOOL, NÉHA, TŰRE.

Ötbetűsek: ARÉNA, ÉTLAP, IÁZOL, LELÁT, LEPKE.

Hatbetűsek: EMOCIO, ENGEDÉ, KORHOL, MEMOÁR, REGNÁL, SERÉNY, ZSENGE.

Hétbetűs: SZERELŐ.

Nyolcbetűs: RIADALOM.

Tizenhárom betűs: EGYENESJELLEM.

Pekingi kacsa

Két kiscica beszélget a kínai étterem előtt.

- Te mi leszel, ha nagy leszel?

- Pekingi kacsa.

A szeretet ünnepe

Pali és Pisti hajba kapnak karácsony este. Az anyjuk rájuk förmed:

- Ez mégiscsak sok! Nem tudtok legalább ilyenkor megegyezni?

- De hát megegyeztünk: Pisti is azt a cukrot akarja levenni a karácsonyfáról, amelyiket én - mondja Pali.

Nem alkalmas időpont

Az apa vacsora közben faggatja a fiát:

- Nem szeretnél egy húgocskát?

- Nem, apa - feleli a gyerek.

- Inkább öcsikét szeretnél?

- Nem, apa.

- Hát akkor mit szeretnél?

- Még egy darab húst!

Vicces definíciók

A munka pontos definíciója: amit nem csinálunk szívesen. (Karinthy Frigyes)

Mindenki a saját baklövéseit hívja tapasztalatnak. (Oscar Wilde)

Az időnek egyetlen oka van: minden nem történhet egyszerre. (Albert Einstein)

Az autóbusz olyan közlekedési eszköz, amelyiken mindig van hely, ha az ellenkező irányból jön. (Ismeretlen)

A bűn az, amit szívesen elkövetünk, de másoknak igen nehezen bocsátunk meg. (Ismeretlen)

A diplomácia az, ha valakitől úgy veszünk el valamit, hogy közben meg is győzzük róla, hogy önként adja. (Vető József)

A diplomata az, aki úgy tud elküldeni a fenébe, hogy szinte várod, hogy indulhass. (Ismeretlen)

A gondolkodás a lehető legkeményebb munka, valószínűleg azért gyakorolják olyan kevesen. (Henry Ford)

A gyáva az, aki veszély esetén a lábaival gondolkodik. (Vető József)

Öntözés

- Jean, legyen szíves, öntözzön meg!

- Minek, uram?

- Ki akarok kelni magamból.

Inkább mást gondol

- Fiacskám, add meg a paradicsomos káposztát! - kérleli az anya a fiát.

- De anyuka, nem szeretem a paradicsomos káposztát, mondtam már!

- Tudom, de gondold azt, hogy szereted!

- Inkább azt gondolom, hogy már megettem.

Attól függ

- Hogy érzed magad, kisfiam?

- Még nem tudom, anyukám. Előbb meg kell néznem az órarendet.

Testvérek

- Anyu! Azt mondtad, hogy ha Zolival osztok meg valamit, mindig legyen övé a nagyobb rész. Mindig így kell csinálni? - kérdezi Pisti az anyukájától.

- Igen, kisfiam, de miért kérdezed?

- Azért, mert eltörtük a nagy vázát, és nem tudjuk, ki kapjon nagyobb verést.

Állatkertben

- Anyu! Nézd ott azt a nagy majmot! Pont olyan, mint a szomszéd bácsi.

- Ugyan, Jancsi! Szégyelld magad! Hogy mondhatsz ilyesmit ilyen hangosan?!

- De anyu, a majom úgysem tudja, hogy miről beszélünk.

Miért lett volna baj?

- Nem volt ma semmi baj az iskolában? Nem csináltál semmi butaságot? - faggatja az anyja a suliból hazatérő fiát.

- Ugyan, mama! Milyen butaságot csinálhattam volna, hiszen egész nap a sarkon fociztam.

Vigyázat, veszélyes!

Ül a nyuszi a szakadék szélén, néz maga elé, és egyre csak azt hajtogatja.

- Boci, boci, boci. Arra jön a medve, és kérdi:

- Mit hajtogatsz itt, te nyuszi?

- Boci, boci.

- Hol?

- Boci.

- De hol? - hajol le, és lezuhan a medve. A nyuszi most már azt hajtogatja:

- Maci, maci.

Micimackó a hentesnél

Micimackó besétál a henteshez, és megkérdezi:

- Sonka van?

- Természetesen. Micimackó felugrik a pultra, előránt egy géppisztolyt, és lekaszabolja az ott lévőket.

- Ezt a Malackáért!!!

Van orvosság

- Ma alig tudtam elmenekülni a cápától!

- panaszolja egy tengeri hal a másikat.

- Van ellene orvosság - mondja a másik.

- Vegyél a szádba egy adag algát!

- És az használ?

- Attól függ, hogy milyen gyorsan menekülsz.

Kárba vesztett munka

Egy csiga mászik fel a tölgyfára. Ötven év múlva elér a feléhez, majd megcsúszik, és lezuhan a földre. Keservesen feltápaszkodik, miután jól megütötte magát, majd így szól:

- No lám csak! Ez a vége a nagy sietségnek!

Hangok

- Jean, milyen hangokat hallok onnan a magasból?

- Bégetnek a bárányfelhők, uram.

A legfontosabb rész

- Melyik a tehén legfontosabb része?
- A bőre.
- Miért éppen a bőre?
- Mert az tartja össze az egész tehenet.

Falusi vakáció

Jancsi először tölti a vakációt falun, a nagyszüleinél. Megkérdezi tőle egy nap a nagyanyja:

- Jancsikám, nem tudod, hol van a nagy-apa?
- De tudom! A tehéngarázsban.

Ha jó lesz

Peti kalandos történetet olvas, és közben megkérdezi az édesanyját:

- Anyu, ha felnövök, elmehetek kalóznak?
- Igen - mondja a szórakozott anya.
- De csak ha jó leszél!

Kistestvér

Julinak kistestvére született. A szomszéd-asszony érdeklődik:

- Mi a neve a testvéreknek?
- Még nem tudjuk. Annnyira sír, hogy egy szavát sem érteni!

Bizonyítvány

Zoli szomorúan viszi haza a bizonyítványát az intével. Az anyja így szól:

- Ha ezt meglátja apád, kirántja a nadrágszíját. Tudod, hogy akkor mi történik? Zoli kész a válasszal:
- Tudom, leesik a nadrágja.

Nem babonás

- Pincér! Pók úszik a levesemben! Mit jelentsen ez?
- Fogalmam sincs, uram. Nem vagyok babonás.

Házibulin

- Szia! Veled nem táncol senki?
- Nem.
- Akkor feltennéd a virslit főni?

Higiénia

- No, gyerekek, ki tudja összefoglalni a most tanultakat? - kérdezi Peti tanulás közben. Erre az apja:
- Hagyjál, fiam, most éppen más van a fejemben!

Beázás

- Te, Lajos, beázik a kocsid teteje!
- Tudom.
- Mindig így van?
- Á, dehogy! Csak ha esik az eső!

Agresszív kismalac

Bemegy az agresszív kismalac a játékboltba, és így szól:

- Kérek egy türelemjátékot, de gyorsan!!!

Ok az örömrre

- Miért örül a bolond a kerekcsútnak?
- ?

- Mert oda tolhatja, ahova akarja.

Nagy orr

- Anya, az iskolában csúfolnak, hogy hosszú az orrom!

- Ne foglalkozz vele, kisfiam, egyszerűen csak hátrább van az arcod, mint a többieknek.

Felesleges kérdés

- Melyik az abszolút felesleges kérdés?
- ?
- Az aludttejtől megkérdezni, mit álmodott.

Hagyjál, fiam!

- Apu, mit tudsz az agyról? - kérdezi Peti tanulás közben. Erre az apja:

- Hagyjál, fiam, most éppen más van a fejemben!

Jogosítvány

- Miért nem adnak az oroszoknak jogosítványt?

- ?

- Mert sosem tud megállni a zebránál.

Barkochba

- Miért nem lehet József Attilával barkochbázni?

- ?

- Mert mindig a mamára gondol.

Javítás

- Hova vigyük az órát, ha nem jön ki belőle a kakukk?

- ?

- Természetesen az állatorvoshoz.

Nagyszülők telefon-üzenetrögzítője

Szervuszatok, jelenleg nem tartózkodunk itthon, de a bűgő hang után hagyjatok nekünk üzenetet.

- Ha arra van szükségetek, hogy vigyázzunk a gyerekekre, nyomjátok meg a 2-es gombot!

- Ha azt akarjátok, hogy adjuk kölcsön az autót, nyomjátok meg a 3-as gombot!

- Ha azt akarjátok, hogy mossuk ki a szennyes ruhákat, és vasaljuk ki, nyomjátok meg a 4-es gombot!

- Ha azt akarjátok, hogy a gyerekek nálunk aludjanak, nyomjátok meg az 5-ös gombot!

- Ha azt akarjátok, hogy mi menjünk értük az iskolába, nyomjátok meg a 6-os gombot!

- Ha azt akarjátok, hogy süssünk valamit vasárnapra, nyomjátok meg a 7-es gombot!

- Ha valamennyien nálunk akartok ebédelni vasárnap, nyomjátok meg a 8-as gombot!

- Ha pénzre van szükségetek, nyomjátok meg a 9-es gombot!

- Ha pedig Ön valamelyik barátunk, most beszéljen...

A helyes válasszal szilveszteri ajándékot nyerhetsz!

Mikulás-napi, 35. számunkban a naphoz kötődő képet jelentettünk meg. A mozaikszerű képen kirajzolódik a püspöki bot és öltözet, s már csak emiatt is könnyű volt következtetni, hogy ki néz vissza ránk: maga Szent Miklós. Sokan rájöttek

a megfejtésre, ami nem csoda, hisz december 6-ához kötődően megemlékezünk erről a szentről, és még édesség is kerül ilyenkor a megtisztított lábbelinkbe. Tudni kell, hogy Szent Miklós a hit védelmezője és a szegények gyámoltója, évszázadok óta az egyik legnépszerűbb szent – az ajándékozó szeretet, a megrágalmazottak, az utazók, hajósok, halászosok, kereskedők, a zarándokok és a férjhez menni vágyó lányok védelmezője. A helyes választ beküldők közül a szerencse a **magyarcsernyei Juhász Attilára, a Petőfi Sándor iskola ötödikéire** mosoly-

gott. Gratulálunk a nyertesnek, könyvjutalmát a jövő hónap elején postázzuk.

És most jól nézzétek meg a heti számunk nyereménykérését! Nem vitás, egy komoly macska, a házi kedvencek egyik elegáns, igen népszerű fajtája. Te tudod-e, melyik macskafajta látható a képen? Válaszodat küldd el címünkre, és máris esélyes leszel a Jó Pajtás szilveszteri csomagjának elnyerésére, ami a könyvjutalom mellett háromrészes falinaptárt és Jó Pajtás feliratú blokkot rejt! **Megfejtéseket a szokásosnál hosszabb ideig, 2019. január 8-áig várjuk, az eredményt a második félév első számában ismertetjük.** Levélcímünk változatlan: Jó Pajtás, Vojvoda Mišića 1., 21000 Novi Sad, e-mail: jopajtas.szerk@magyarszo.rs

Kérjük, a nevetek mellett tüntessétek fel iskolátok nevét, az osztályt és a lakcímet is!

Bárányból balerina

Nemrégiben benéztem a horgosi diákszínház fesztiválra, amelyet már 14. alkalommal szervezett meg a Kárász Karolina Általános Iskola. Minden ilyen esemény fontos ünnep, hiszen közönséget és közösséget teremt, tehetséget gondoz, fejleszt, és szórakoztat nézőt és fellépőt egyaránt. Utóbbi különösen fontos: kevés fájdalmasabb látvány van annál, mint amikor a gyerekszíni színpadon, feszteng és rosszul érzi magát a színpadon. Szerencsére most nem ez volt a helyzet. Az egyik előadás, nevezetesen az Aska és a farkas híres meséjének feldolgozása pedig különleges hatást gyakorolt a nézőkre.

A főszereplő, Aska a Meredek hegyoldalán él édesanyjával és a nyáj többi juhával. De ő nem olyan, mint a többiek, kilóg a sorból, egy valódi feketebárány. Egyedül csatangol a réten, fityeg hányva a rá leselkedő veszélyre. Ő szabad akar lenni és táncolni. A tánc számára az életet jelenti. Akármit béget is a nyáj, akár-hogy gonoszknak is Askával a tánciskola növendékei, ő tisztán látja maga előtt céljait. Nem hajt hasznát a tücsökre! – állítja a hangya. Vajon a hangya nem élvezte nyári munkája közben a tücsök ciripelését? A művészet az, amelyhez szinte bármilyen helyzetben fordulhatunk. Az iro-

dalom, a színháztárs, a festészeti és a zenei leombolják az emberi korlátokat. A jelenet szinte lehetetlen: Aska a farkassal együtt perdül táncra. Az ordas megbabonázva követi hősünket, aki akaratlanul is halálra, a vadászok puskacsőve elé táncoltatja őt. Aska lépései így módon élettánc-cá állnak össze. A tánc, vagyis a művészet tehát megtaníthat bennünket valóban élni.

Főleg nektek, rólatok szól ez a darab, hiszen ahogyan Ivo Andrić is írja: „Csak az ifúságnak van bátorsága és ereje szeretni a szépséget, teljesen, őszintén, feltétel nélkül és tekintet nélkül mindenre.” Milyen szerencsések vagyunk mi itt, Vajdaságban, hiszen lehetőség van a diákszínpadok sokaságának munkájába bekapcsolódni és ott létrehozni valamit. Ilyen műhely a szabadkai Fabula Rasa is, amely most ünnepelte 10. születésnapját. Milyen szép is, ha a dolgok így összeérnek!

Herédi Károly

Rendhagyó zeneóra

Rendhagyó zeneórát tartott a szabadkai J. J. Zmaj iskola 1. c osztálya decemberben. Kecskés István, az osztály egyik tanulójának apukája osztotta meg velünk zenei tudását, és szemléltette is a hangszereket. A hangszerbemutatót muzsikálás követte. Tekintettel a közelgő ünnepekre, néhány karácsonyi dalt tanult meg az osztály, valamennyiük nagy öröme.

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

82+79(02.053.2)

ISSN 0350-9141

COBIS.SR-ID
16225794

Vajdaság Autonóm
Tartomány

Magyar Nemzeti
Tanács

Vajdasági magyar
gyermeklap

■ Megjelenik a tanévben minden csütörtökön ■ Első szám: 1947. január 1. ■ Alapító (laptulajdonos): Magyar Nemzeti Tanács ■ Kiadja a Magyar Szó Lapkiadó és Nyomdaipari Kft., 21000 Novi Sad, Vojvoda Mišića 1., Szerbia ■ A kft. igazgatója: **Ökrész Rozália** ■ A Magyar Szó napilap főszerkesztője: **Varjú Márta** ■ A Jó Pajtás hetilap és a Mézeskalács havilap felelős szerkesztője: **Nagy Magdolna** ■ Tördelés és grafikai szerkesztés: **Buzás Mihály** ■ Lektor: **Tóth Eszter** ■ Állandó munkatársak: **Bori Mária, Herédi Károly, Koncz Erzsébet, Lukács Melinda** ■ Telefon: 021/457-100 ■ Kéziratokat és képeket nem őrzünk meg és nem küldünk vissza ■ Terjeszti a Magyar Szó Lapkiadó Kft. terjesztőosztálya, telefon: 021/557-304, e-mail: plasman@magyarszo.rs ■ Dinárfolyószámla: 160-920019-57 Banka Intesa Novi Sad (feltüntetni: Jó Pajtás-előfizetésre!) ■ Előfizetés egy évre (kb. 38-42 szám) 2000 dinár (csak belföldi kézbesítéssel) ■ Előfizetés egy évre (külföldre): a postaköltség változásának függvényében (érdeklődni e-mailben) ■ Készül a Magyar Szó Kft. FORUM Nyomdájában, Újvidéken ■ Jó Pajtás az interneten: www.jopajtas.com ■ Szerkesztőségi e-mail: jopajtas.szerk@magyarszo.rs